קינדער רינג

"KINDER RING"

דריטער בוך
ארויס־געגעבען
פון דעם פילא־
דעלפיער שול
קאמיטעט פון
ארבעטער רינג
אפריל 1925

פרייז
25
סענט

ניטאָ
קיין
אידישע הויז
אָן אַ
„פאַרווערטס"

די איינציגע אידישע צייטונג אויף דער וועלט מיט א רייכע קונסט ביילאגע יעדען זונטאג.

אזוי ווי אלע אנדערע שטעדט פון אמעריקא, אזוי אויך אין פילאדעלפיא, האט דער „פאַרווערטס" צוויי מאל אזויפיעל לעזער ווי אלע איבעריגע אידישע צייטונגען צוזאמענגענומען. און דאס איז גאנץ נאטירליך, — דער „פאַרווערטס" איז די אינטערעסאנטסטע לעבעדיגסטע, גרעסטע און איינפלוסרייכסטע אידישע צייטונג.

ISAAC FIR
2700
BRONX N.Y.-Q33

קינדער רינג

א זאמלונג פון קינדער שאפונגן, באגריסונגן און ארטיקלן.

ארויסגעגעבן לכבוד דעם 5 יאָריקן יוביליאום
פון די פילאדעלפיער ארבעטער רינג שולן.

רעדאקציע: ה. נאוואק — פארוואלטונג: יצחק טאמאר

אפריל, 1925 — פילאדעלפיע — נו. 3

אונזער יום טוב.

5 יאָר ווערט אונזער ארבעטער רינג שול באוועגונג אלט. 5 יאָר אייגנטלאך, איז זייער א קורצע צייט, און דאך — ווי וויכטיק און מאָסגעבנדיק. אויב איר ווילט — ווי היסטאריש.

אונזערע פילאדעלפיער א. ר. שולן פארנעמען א חשוב'ן פלאץ אין דער גרויסער יונג-שטאלצער משפחה פון דער א. ר. שול באוועגונג.

דער פינאנציעלער און אויך דער מאראלישער באזיס פון אונזערע שולן ווערט אפט אָנגעצייגט אלס מוסטער פאר אנדערע שטעט. אונזער ענטוויקלונג איז געגאנגען ניט שפרינגענדיק, אלץ פארכאפנד, נאר לאנגזאם. געעפנט צווערשט איין שולע, נאכער נאך א שולע א. אז. וו., אלץ טריט ביי טריט, „לאנגזאם, אבער זיכער"

דערפאר איז אונזער יום טוב יעצט אזא פריידיקער און ערמונטענדער. 5 יאָר אָפּגעארבעט, 5 יאָר איבערגעלעבט ליידן און פריידן פון א באוועגונג אין איר אנפאנג, אבער די ארבעט איז ניט געווען קיין ארויסגעוואַרפענע, די ארבעט האט זיך געלוינט! אָנגעפאנגן האבן מיר מיט איין שול און יעצט האבן מיר שוין 5 שולן אין אלע טיילן פון שטאָט, מיט א מיטל-שול פון אונזערע אייגענע גראדואירטע. ביי אונז לערנען קרוב צו 500 שילער.

אָנגעפאנגן צו ארבעטן מיט שיינע חלומות, אבער אָן עפּעס א פּראקטישע ידיעה וועגן דעם אופן ווי אזוי די שולן וועלן זיך ענטוויקלן. און יעצט זעען מיר ווי אונזערע חלומות ווערן פארווירקלאכט און אין דער זעלבער צייט האבן מיר שוין אנגעקליבן גענוג פּראקטישע דערפארונג צו פירן די שולן אויף א פעסטן באזיס. און זיכער זיינען מיר אז די שולן וועלן שוין עקזיסטירן און וואס ווייטער אלץ מער און מער זיך ענטוויקלן.

זעלבסט פארשטענדלאך, אז אונזער פּראגרעס האבן מיר הויפּטזעכלאך צו פארדאנקן דעם שטענדיקן ווארימען אינטערעס וואס די ארב. רינג מיטגלידער האבן גענומען אין אונזער ארבעט. א יונגע צווייג איז נאך אונזער שול באוועגונג אין אונזער ארבעטער רינג, דאך פארנעמט זי שוין א פּראמינענטן פּלאץ צווישן אונזערע אינסטיטוציעס.

ספּעציעל ווילן מיר, ביי אונזער היינטיקן יום טוב דערמאנען וועגן דער טיכ־טיקער מיטהילף וועלכע דער היגער דיסטריקט קאמיטעט האט געגעבן אונזערע שולן. שטענדיק גרייט געווען ארויסצוהעלפן, שטענדיק פארטיק געווען צו־צושטעלן א פּלייצע. זייט־זשע דערפאר געגריסט, חברים פון דיסטריקט קאָמיטעט, און מיר זיינען גליקלאך צו פילן אז אונזער יום־טוב איז אויך אייער יום־טוב.

דער „קינדער רינג"

דער בוך איז שוין די דריטע זאמלונג פון קינדער שאפונגן וואס מיר גיבן ארויס. מיר גיבן די ביכער ארויס צוליב פיל טעמים, אבער הויפּטזאכלאך — צו צייגן דעם עולם דעם גרויסן ערפאלג פון אונזער ארבעט. כמעט אלע קינדער וועמענס שאפונגן עס ווערן דאָ געדרוקט האבן קיין „צלם פון קיין אלף" ניט געקענט, ווען זיי זיינען אריינגעקומען אין אונזערע שולן. אייניקע פון זיי באזוכן די שולע ערשט א קורצע צייט. דורך דער צייט איז זיי געלונגען שוין צו באהערשן. אזוי אונזער אידיש, זיך צו קענען אויסדריקן און אויסשרייבן אלץ וואס זיי זעען אדער פילן. מיר בעטן דערפאר אלעמען צו לייענען אָט די „זאכן" מיט ערנסט, און איינלעבן זיך אין דעם גייסט פון די קינדער, כדי צו איבערצייגן זיך ווי ווייט אונזערע שולן און אונזער ערציאונג האבן א ווירקונג אויף די קינדער, אויף זייער גייסט און געדאנק.

5טער שולן צוזאמענפאָר

דער פילאדעלפיער ארבעטער רינג שולן קאמיטעט און די ארבעטער רינג מיטגלידער זיינען היינטיקס יאָר ווידער באערט געווארן צו האבן דעם ארב. רינג שול צוזאמענפאָר דאָ אין שטאָט. דער צוזאמענפאָר וועט פארקומען פרייטיק, שבת און זונטיק, דעם 17טן, 18טן און 19טן אפּריל אין לייבאר אינסטיטוט, 8טע און לאקוסט סטריטס.

דער צוזאמענפאָר וועט זיין זייער אן אינטערעסאנטער און באלערענדער. דער טאָג ארדנונג רירט אָן כמעט אלע הויפּט פּונקטן און פּראבלעמען פון אונזער שול־וועזן. צום צוזאמענפאָר וועלן קומען דעלעגאטן פון די ווייטסטע ווינקלן אין לאנד, און אלע וועלכע ווילן האבן א דירעקט בילד פון דעם לעבן און ערפאלג פון אונזער שול באוועגונג, זיינען געבעטן צו קומען צו די זיצונגן פון צוזאמענפאָר.

25 יערלאכער יוביליאום פון ארבעטער ריגג

באלד קומט פאר די 25 יערלאכע יוביליאום קאנווענשאן פון א. ר.

ביי דער קאנווענשאן וועלן זיכער ברייט און היים דיסקוטירט ווערן אלע פראגן פון אונזער ארבעטער רינג לעבן. און בעת מיר שיקן אונזער ווארימסטן גרוס און גליק־ווינשן צו דער קאנווענשאן, בעטן מיר אלע דעלעגאטן ניט צו פארגעסן אָן דעם יונגסטן קינד פון אונזער ארדן — די ארבעטער רינג שולן. עס איז אונזער האפנונג אז ביי דער קאנווענשאן וועלן אונזערע שולן אזוי געזיכערט און פארשטארקט ווערן, אז קיין שטורמווינט און וויכער וועט זיי שוין ניט קענען פארניכטן. שטארק איינגעפונדעוועטע, ברייט אנערקענטע ארב. רינג שולן — דאס זאל זיין די מתנה צו אונזערע מיטגלידער פון דער 25־יעריקער יוביליאום קאנווענשאן.

אונזער פּסח פארשטעלונג

די פּסח פארשטעלונגן פון די ארבעטער רינג שולן זיינען שוין געווארן א שם דבר אין שטאָט. אונזער 5־יעריקן יוביליאום, האבן מיר אבער פארשטאנען, מוזן מיר פייערן אויף עפּעס א גראנדיעזן אופן. האבן מיר זיך אָנגענומען מיט

קוראזש און באשטימט צו אראנזשירן היי יאָר אונזער פסח־פארשטעלונג אין אקאדעמי אָוו מוזיק אויף אן אויסטערלעש־שיינעם אופן.

מיר זיינען איבערצייגט אז דער יובילייאום איז ניט בלויז אונזער יום־טוב און מיר האפן דערפאר אז דער טעאטער וועט זיין געפאקט מיט א באגייסטערטן עולם. מיר, פון אונזער זייט, און אונזערע קינדער פון זייער זייט, האבן זיך אָנגע־שטרענגט צו מאכן דעם אָוונט פאר זייער א פראכטפולן און אויסדרוקספולן.

די ארב. רינג מיטל־שול

מיר קענען ניט שליסן די שורות ניט צו דערמאנען וועגן אונזער מיטל־שול. זייער קליין איז די צאָל תלמידים פון אונזער מיטל־שול (איינגאנצן ארום 21), אבער ווי קליין זי איז אין כמות, איז זי אבער זייער חשוב און וואָגיק אין איכות. די פילאדעלפיער מיטל־שול איז די 3טע פון איר מין אין לאנד און ווי אלע אונזערע מיטל־שולן איז זי אונזער בעסטער באווייז און שטארקסטער ארגומענט אז אונזער ארבעט האט א ממשות און א ליכטיקע צוקונפט, טראץ די אלע שווארץ־זעאונגן און קליגערישע ספעקולאציעס פון אונזערע פיינט און מכלומרשטיקע פארזארגער.

טאָ, זאלן מיר זיך דערפאר, אלע פריינד פון אונזער באוועגונג, יעצט ביי אונזער 5־יעריקן יובילייאום, דריקן די הענט און אויסרופן לחיים, לשלום! לאנג לעבן זאלן אונזערע ארבעטער רינג שולן!

ה. נאוואק

צו די פארוואלטער און טוער פון די פילאדעלפיער א. ר. שולן.

מיר שיקן אונזער באגריסונג צו אייך מיט א ספעציעלען פארגעניגן. פאר דער צייט וואס איר האט אָנגעהויבן צו נעמען אזא מין טיכטיקן אנטייל אין אונזער שול באוועגונג, האבן מיר זיך געקענט איבערצייגן, אז סיי די טוער און סיי די לערער, אין פילאדעלפיע, שטייען אין סאמע פאדערגרונד פון אונזער שול באוועגונג, ניט קוקענדיק אויף דער רעפוטאציע פון דער פארשלאפענער פילאדעלפיע. מיר האבן אין אייך ניט נאר לאקאלע טוער, וואס באטראכטן יעדע פראגע און ערשיינונג אין דעם שמאלן האריזאנט פון די ארטיקע ד'אמות, נאר באַוואוסטזיניקע, איבערצייגטע שאפער און בויער פון אונזער שול. איר האט דאס ארויסגעוויזן ביי פארשידענע געלעגענהייטן. מיר האבן געזען ווי איר שטייט ביי אייער ארבעט מיט דעם פולן הארצן און מיט מסירת נפש און איר זייט נאך ביז אהער ניט מיד געווארן. שווער איז געווען דער וועג פון די א. ר. שולן פאר די ערשטע עטליכע יאָרן, אבער איר האט זיך ניט אָפּגע־שראקן. די שווערישקייטן האבן נאך מער פאר־פאנצערט אייער ווילן.

איר האט שוין איצט א מיטל שול. נאך א יאָך האט איר גענומען אויף אייערע פלייצעס, אבער איר טראגט דאס ווייטער מיט דער זעל־ביקער ליבשאפט און מיט דער זעלביקער גרינג־קייט ווי עס פאסט פאר נייע וועג־ברעכער.

מיר זיינען שטאלץ מיט אייך, פריינד און חברים. נאר פון אזעלכע ווי איר האבן מיר געשעפט מוט און ענערגיע אין אונזער ארבעט. מיר זיינען ניט גרויס אין צאָל, מיר וואס שטיין אין דער ערשטער רייע פון דער א. ר. שול באוועגונג, אבער דער גייסט פון דער ארבעט פארכאפט אונז. איר אָטעם פאר'שכור'ט אונז און מיר וועלן סוף כל סוף צוזאמען בייקומען אלע שווערישקייטן.

עס איז איבעריק פאר אונז צו בעטן אייך, אז איר זאלט ווייטער אָנגיין מיט אייער הייר־ליקער ארבעט. מיר ווייסן, אז דאס איז א טייל פון אייער וועזן און פון אייער וועלט אנשויאונג. מיר פארזיכערן אייך אבער, אז מיר וועלן שטענדיק זיין גרייט צו געבן אייך אונזער באשיידענע הילף לויט אונזערע כחות. מיר זיינען איבערצייגט, אז איר זייט אויך גרייט צו העלפן אונז אין אונזער אלגעמיינער ווייטערדיקער ארבעט פאר א נייעם, געזונטן און פרייען דור.

מיט א. ר. שול גרוס,

נאציאנאלע עדיוקיישאנאל קאמיטע פון א. ר.

י. ב. ביילין, דירעקטאר

באגריסונג פון ארבעטער רינג דיסטריקט קאָמיטע.

די פילאדעלפיער ארבעטער רינג דיסטריקט קאמיטע באגריסט די א. ר. קינדער שולן צו זייער פינף־יאָריקן יובילעאום און ווינשט זיי ערפאלג אין דער צוקונפטיקער טעטיקייט.

מיט פינף יאָר צוריק ווען מיר האבן אויפגענומען די פּראבלעם פון גרינדן די שולן, זיינען מיר באגעגענט געווארן מיט אפּאטיע מצד די עלטערן וועלכע האבן ניט באגריפן די אומגעהוירערע וויכטיקייט פון ראדיקאלע קינדער־ערציאונג. אויך פיל מעמבערס אין אונזערע רייען, אָבוואָל סימפּאטיש צו דעם געדאנק, האבן זיך אפט באצויגן צו דער גאנצער פראגע מיט יענער גלייכגילטיקייט, מיט וועלכע עס ווערן באגעגענט טרוימער, וועמענס אידעען ווערן באטראכט אלס פּוסטע פאנטאזיעס.

ווען די שולן האבן אנגעהויבן ווערן א פאקט, זיינען די מיינונגס־פארשידענהייטן אין אונזערע אייגענע רייען קריסטאליזירט געווארן, אזוי דאס פון איין זייט האט מען געקוקט אויף די שולן אלס א מינדער־וויכטיגע אינסטיטוציע, וועלכע האט פאר זיך ניט קיין צוקונפט, און פון דער צווייטער זייט איז געשטאנען א גרופּע ווארימע אנהענגער, וועלכע זיינען געווען גרייט זיך צו אָפּפערן פאר די קינדער שולן, און דאָ האבן מיר ווידער אמאָל געהאט א וויכטיקע אויפגאבע צו דערפילן; אונז איז אויסגעקומען צו וועקן דעם באוואוסטזיין פאר'ן געדאנק פון אונזער ערציאונג ביי די עלטערן און אין דערזעלבער צייט רעאגירן איבער די מיינונגס־פארשידענהייטן אין אונזערע אייגענע רייען.

איצט, נאך פינף יאָר לעבן ווען די שולן זיינען דורכגעגאנגען מאמענטן פון יאוש און פרייד, קאנען מיר מיט רעכט זאגן, אז אלע טוער פון ארבעטער רינג באטראכטן די שולן פאר א וויכטיקע אינסטיטוציע וועלכע זיי זיינען בערייט שטענדיק צו העלפן.

מיר, סאציאליסטן, וועלכע לייגן פיל האפענונגען אויף דער יוגנט וואס וועט דארפן זיין דער בויער פון א שענערע וועלט דארפן די שולן באטראכטן אלס אונזערע און זיי העלפן, ווייל די שולן פארענטפערן אויף אזוי ווייט ווי מעגליך די פראגע פון ערציען דעם יונגען דור אין א סאציאליסטישן גייסט.

מיר באגריסן די ארבעטער רינג טוער און מעמבערס מיט אונזערע שולן און האפן אז פון די קערנער וועלכע מיר פארזייען וועלן ארויסשפּראצן שיינע בליאונגען און גרויסע האפנונגען פאר צוקונפטיקע בויער פון א שענערער מענשהייט.

זאל לעבן דער געדאנק פון ראדיקאלער קינדער ערציאונג!

מיט ארבעטער רינג גרוס,

פילא. א. ר. דיסט. ארגאניזאציאנס קאמיטע

מ. שאפּירא, טשערמאן

באגריסונג פון גענעראל סעקרעטאר פון ארבעטער רינג.

איך שיק אייך מיין הארציקע און טיף־פילענדע באגריסונג צו אייער 5 יאָריקן יובילייאום פון די ארבעטער רינג קינדער שולן פון פילאדעלפיע, ווי אלע אנדערע ארבעטער רינג אינסטיטוציעס, זיינען די ארבעטער רינג קינדער שולן געוואקסן מיט א ריזיקן פארשריט, און האָט אנגענומען א מאסן כאראקטער, אזוי אז אפילו געגענער מוזן זיך מיט דעם רעכענען. אונזערע שולן איבערן לאנד איז אָן שום ספק אויסגעקומען דורכצולעבן שווערע צייטען, אבער די נויטווענדיקייט פון די שולן אויף די ערטער וואו זיי זיינען געגרינדעט געוואָרן האָט זיך ארויס געצייגט צו זיין שטארקער ווי די ווירקונג פון די אומגינסטיקע שווערע צייטען.

די שולן האָבן אין פיל פּלעצער אריינגעטראָגן באגייסטערונג אין אונזער טעטיקייט, זיי האָבן געשאפן א באדן פאר א נייער צווייג פון קולטערעלער ארבעט אין ארבעטער רינג, זיי זיינען געווארן א פאקטאר אין דעם לעבן פון דער אידישער קינדער ערציאונג אין די פאראייניגטע שטאטען און קענעדע.

זייט דארום געגריסט, פריינד פון פילאדעלפיא, זאָל דיזער יום טוב צוגעבן אייך מוט צו פירן אונזערע שולן אויף דעם ווייטערדיקן וועג פון ענטוויקלונג,

מיט פריינטלאכן גרוס,

י. באסקין, גענעראל סעקרעטאר

ארבעטער רינג

די ראדיקאלע אידישע שול.

פון ק. מארמאר

דער גרעסטער וואונש פון די אידישע ראדיקאלע און רעוואלוציאנערע עלטערן איז, זייערע קינדער זאלן זיין אזוי רעוואלוציאנער ווי זייערע טאטעס און מאמעס.

נאר וואו קאן דאס אידישע קינד קריגן אזא דערציאונג?

די אמעריקאנער פאלקס־שולן, מיטל־שולן און אוניווערסיטעטן לערנען דער יוגנט צו פאר־הערליכן ברוטאלע קראפט, געלט־מאכעריי, שאָוועניזם און אימפּעריאליזם. צוגלייך לערנט מען איר צו פאראכטן מענשליכקייט, אידעאליזם, סאציאלע גערעכטיקייט און אינטערנאציאנאלע סאלידאריטעט. מ׳פילט אָן איר הארץ מיט רעספּעקט און באוואונדערונג פאר אונטערדריקער, מערדער און טיראנען, און מיט האס און פעראכטונג צו די וועלכע שטייען אין קאמף פאר אמת און רעכט.

דער אמעריקאנער חדר און די אמעריקאנער תלמוד־תורה האבן בלויז די ערגסטע חסרונות פון די פאראייטיקע אידישע דערציאונגס־אנשטאלטן, נאר קיינע פון זייערע מעלות. דארט רוט ניט די שכינה פון אידישן גייסט, דארט שוועבט ניט איר צער און צארן איבער די אומגערעכטיקייטן אויף דער וועלט. דארט ווערט ניט געקעמפט קעגן דעם ברוטאלן מאטעריאליס־טישן גייסט פון „פּאָבליק סקול.“ די מערסטע חדרים און תלמוד תורות זיינען איבערהויפּט געגרינדעט נאר פאר דעם צוועק אויסצולערנען א אידיש קינד זאָגן קדיש, לייענען די הפטרה און האלטן א „ספּיטש“ צו בר מצוה.

א ריכטיקע אידיש־מענשליכע דערציאונג קאָן דאס אידישע קינד קריגן נאר אין דער מאדערנער אידישער ראדיקאלער שול.

דורך דער ראדיקאלער אידישער שול דערנענטערט זיך דאס אידישע קינד ניט נאר צו זיינע אידיש־ריידענדיקע עלטערן און קרובים, נאר אויך צו די ברייטע אידישע מאסן פון אלע לענדער. דאס אידיש קינד דערזעט דארט אין א ניי ליכט אלע שאפונגען פון אידישן גייסט, און ווערט זעלבסט דער קערן צו באפרוכטן די אידישע שאפונגס קראפט פאר נייע גרויסע אויפטואונגען. דער נייער דור דערקענט זיין ראָל אין לעבן פון זיין פאלק און קלאס. און ארויסגייענדיק פון דער שול ווערט ער ניט מער פארפרעמדט פון די אידישע מאסן, נאר שפּינט ווייטער דעם פאדים פון דער אידישער רעוואלוציאנערער געשיכטע און באר־ייכערט איר מיט נייע שיינע קאפּיטלאך פון פרייהייטס־קאמף און דערלייזונג.

א טראָט ווייטער.

פון ב. מאזער

די אידישע שולן באוועגונג איז אן ערפאלג. סיי אין דעם פאראָרימטן אייראפּא אינמיטן אלערליי פארפאלגונגן. סיי אין אמעריקע אינמיטן שווערע נסיונות, גייט זי פאראויס. איז׳ס ניט קיין קליינע פרייד פאר די, וואס האבן א חלק אין דער ארבעט. די ארבעט צעוואקסט זיך. ניטאָ מער יענע ספקות פון אמאָל. דער אימפּעט ברעכט ווידערשטאנדן.

קיין וואונדער איז׳ס ניט. ווי דען אנדערש קאן דאס זיין? מען דארף זי האבן, די אידישע שול, איז זי פאראן.

אבער ווי ווייט דער סך־הכל זאל ניט זיין גוט, מוז מען א טראכט טאָן וועגן ווייטערדיקער ארבעט. דער אויסבליק טאָר ניט פארטונקלט ווערן דורך ערפאלג. די צייט פון זעלבסט־צופרידענקייט איז שוין אריבער. דערגרייכונגן טאָרן ניט מער איבערגעשאצט ווערן.

עס דארף פאר אונז אלעמען זיין קלאָר. די צאָל קינדער וואס באזוכן אונזערע שולן, איז אין פּראפּארציע צו דער צאָל, וואס באזוכן אנדערע אידישע דערציאונגס אנשטאלטן, א קליינע.

מיר האבן נאך ניט באוויזן אויסצושפּרייטן אונזער ווירקונגס־ספער אביסל ווייטער פון די אייגענע רייען. אורזאכן? געוויס זיינען פאראן. און נאך וועלכע! אבער מיט דעם איז נאך ניט פארענטפערט. צייט זיך צו פארטראכטן ניט נאר וועגן איינהאלטן די ביזאיצטיקע דערגרייכונגן, נאר גיין א טראט ווייטער.

א צווייטע זאך. מיר ריידן זייער אפט וועגן געגנערשאפט צו אונזער באוועגונג, אבער זעלטן ווייזן מיר אָן דעם געגנער.

עס איז ניט אמת, אז צווישן דער אידישער ארבעטערשאפט איז פאראן אן ארגאניזירטער ווילן קעגן אונזערע שולן. און ווען עס דוכט זיך אונז, אז אין געוויסע קרייזן איז ער יאָ פאראן, איז עס אבער אזוי אומבאדייטענד, אזוי אומפּעאיק צו שעדיקן אזא מעכטיקן אימפּולס ווי די שולן־באוועגונג איז היינט, אז עס לוינט זיך כמעט ניט צו ריידן וועגן דעם.

יאָ, עס איז דאָ א פארביטערטע געגנערשאפט. איז וועגן דער ריידן מיר ניט. קאָנקרעט קאן מען אָנווייזן אָף א צווייערליי, איינע א באוואוסטזיניקע מיט בולטע טענדענצן, אן אקטיווע; די אנדערע א פּאסיווע וואס איז אבער אין תוך מער שעדלאך.

די ברייטעסטע אידישע פאלקס־מאסן זיינען

דערווייל נאך גלייכגילטיק צו אונזער געשריי. אָט די פארשאלטענע־טעמפּע גלייכגילטיקייט קוקט אָף אונז ווי א טויזנט־אויגיק געשפּענסט און מאכט שווער אונזער וועג און דראָט אונז מיט אונטערגאנג.

ביז היינט־צו־טאָג האבן מיר נאך ניט באַוויזן צו געפינען דעם וועג צום הארצן פון יענע, פון וועמעס רייען מיר ווילן און מוזן ווערבירן אונזער חיל. דאס אידישע ארבעטער־קינד איז נאך אונטערגעווארפן פרעמדע פיינטלאכע איינפלוסן. אומעטום וועט איר זיי געפונען, די קינדער פון פשוט'ן פאלק נאשענדיק דאס ביסל אידישקייט.

פון אונז ווייסן זיי אפט ניט אפילו, און ווייסן זיי יאָ, אזוי איז דאס אין א פארקערטער געשטאלט. דער באגריף וועגן אונז איז ביי זיי אפט אזוי ניט ריכטיק, אזוי פרעמד. דערפאר גייען זיי נאכן ביסל אידישקייט וואוהין איר ווילט, נאר ניט צו אונז.

נו, טוען מיר דען עפּעס דאס איבערצואנדערשן? פּרואוון מיר אויפטרייסלן דאס געוויסן פון די טויזנטער טאטעס? לאזן מיר זיי הערן אונזער ווארט? דערגייט ווען'ס צו זיי אונזער רוף, אונזער לאזונג?

ניין, ביז היינט האבן מיר נאך ניט ארויסגעשאלט אונזער אני־מאמין צווישן ברייטן, ווייטן עולם. האבן מיר אין אונזער רשות אזוי פיל און אזוי פיל קינדער — צופרידן. ווארום עס קאן דאך זיין ערגער.

עס איז נויטיק א שטארקע פּראפּאגאנדע, א כסדר'דיק האמערן און קלאפּן אין די מוחות, אן אויפרודערונג דאס געוויסן פון די ווייטעסטע קרייזן. די דערציאונגס־פראגע דארף שטיין אָפן טאָג־ארדנונג אין יעדן הויז. אין די פאמיליעס מוז אָנגיין א קאמף צווישן טאטע און מאמע וועגן דעם, וואוהין צו שיקן זייער קינד.

מיר מוזן אזוי צו־זאָגן ווערן אָפענסיוו. געגנוג זיך פארטיידיקט. לאמיר אריבער צו נייע ערבערונגן. דאָ איז אימפּעריאליזם א גוטע זאך.

און ריידן מיר וועגן אן ארגאניזירטן פיינטלאכן לאגער, מיינען מיר אָט די אלע האלבע מאדערנע, גאנץ שאווינישטישע, רעליגיעזע און פּסעוודאָ רעליגיעזע דערציאונגס אנשטאלטן, אין וועלכע עס ראָיעט זיך די באלעבאטישע כנופיא. מיר האבן א טעות ווען מיר גלויבן, אז זיי זיינען אן אומשולדיקע מחנה, וואס האלט פון דעם: „גיי דיר דיין וועג און לאז מיך גיין מיינעם.“ ניין. זיי זיינען אנגעסיוו. זיי באקעמפן אונז מיט אלערליי מיטלן, און מיר האלטן פון דער גוטער מידה, טאלעראנץ.

ניטאָ אין אזא פאל קיין טאלעראנץ. עס איז אונזער פליכט ארויסצוטרעטן אין קאמף מיט די אלע באלעבאטישע חדרים, שולן און ווי אזוי נאך זיי רופן עס. ניטאָ קיין שלום. אויפדעקן די גאנצע שעדלאכקייט, די באנאליטעט פון זייער דערציאונג, איז מער ווי אונזער פליכט.

דערווייל קאנען מיר עס טאָן נאר דורך ווארט. זאל דאס אבער געטאָן ווערן מיט הארבן ווארט. מיר מוזן אָנווייזן אָף דעם שלעכטן, אָף דעם פארדאָרבלאכן, אָף דעם אלטן צעפּוילטן, זיך ארייגרייסן אין זייערע רייען און דארט אגיטירן. ביז היינט האבן מיר דאס ניט געטאָן. ס'איז אויך שוין צייט אָנצוגרייפן אָט דעם פיינטלאכן פראנט.

און ריידן מיר שוין וועגן אונזערע געגנער, קעגן וועלכע מיר מוזן אָנפאנגן א קאמף, טאָר מען צולעצט ניט פארגעסן אונזער אינטעליגענץ.

עס וואלט געווען אזוי פיל צו זאָגן. מיר מיינען טאקע אונזער אייגענע פאלקס־טימלאכע אינטעליגענץ. ווי זי זינדיקט מיט איר פּאסיווקייט. זי וועט אמאָל דארפן געמשפּט ווערן.

דאס איז א קאפּיטל פאר זיך. זיכער אבער טוט זי גאר ניט פאר אָט דער אידישער שול. פאר דער באוועגונג וואס דארף אזוי נויטיק איר הילף, איז די אידישע אינטעליגענץ א גרויסער מינוס.

עס וועט זיך אמאָל אפשר דערוועקן זייער געוויסן און עס וועט זיי פּלאגן. ווער ווייסט צי וועלן זיי — אָט די מאדערנסטע פון אלע מאדערנע — האבן גענוג מוט זיך א קלאפּ צו טאָן אין הארצן און זאָגן: „אָ דו, האסט אף אונז געווארט און מיר זיינען ניט געקומען.“

די אידישע שול וועט לעבן אן זיי. זי וועט וואקסן און געדייען. מיט זיי וואלט אודאי בעסער געווען. זיי וועלן אמאָל זיך בארעכענען. זיי וועלן שטענדיק אויפגענומען ווערן מיט ברייטע אָרימס. דאס אידישע ארבעטער קינד, דער טוער און לערער וועלן בענטשן דעם טאג פון אזא דערנענטערונג.

ווען־זשע?

באגריסונג צום ארבעטער רינג שול קאָמיטעט פון פילאדעלפיע.

צו באגריסן אייך איצט לכבוד דער פינף־יאָריקער עקזיסטענץ פון אייערע שולן, איז א פארגעניגן פון וועלכן איך וואלט ניט געוואלט באַרויבט ווערן. עס איז ניטאָ קיין איין אינ־סטיטוציע אין ארבעטער רינג וואו מען האט געזייט מיט אזוי פיל טרערן ווי אין דער שול ארבעט, דערפאר איז אבער אין ערגיץ דער ער־פאלג ניט אזוי ליב, די שמחה ניט אזוי הארציק און טיף ווי אינ׳ם דאזיקן ליכטיקן ווינקל.

די פינף הונדערט קינדער וואס געפינען זיך אונטער אייער אויפזיכט זיינען עדות פון אייערע ריזיקע אנשטרענגונגען, פון אָן א שיער קרבנות פאר א הייליקער זאך. בלויז מענשן מיט א היסטאריש געוויסן, מיט א טיפער פארשטענד־ניש פאר גרויסע אויפגאבן, האבן געקענט שאפן דאס וואס איר האט מיט אזוי פיל מי געבויט. בלויז אזעלכע איבערגעבענע און טאלאנטפולע לערער ווי איר האט תמיד מיט זיך געהאט, האבן געקענט באווייזן דאס וואס די ארבעטער רינג שולן פון פילאדעלפיא שטעלן מיט זיך פאָר.

לאָמיר וואס ווייניקער זיך אומקוקן אויף אונזערע שונאים; זיי זענען ניט שלעכט, נאר בלינד. לאָמיר אויך ווייניג עגמת נפש האבן פון אונזערע האלבע פריינט, וואס שיקן אונז אלעמאָל צוויי קאלטע בליקן מיט יעדן ווארעמען ווארט. לאָמיר גלייכער ווענדן אונזער אויפ־מערקזאמקייט צו די פינף הונדערט קינדער, די פינף הונדערט אין פילאדעלפיא און די טויזנטער איבער׳ן גאנצן לאנד, — זיי זיינען אונזער טרייסט און אונזער האפענונג; זאָלן זיי שטארקן אונזערע הענט און ווארימען אונזערע הערצער פאר ווייטערדיקער ארבעט צו פארמערן, פאר־גרעסערן און פארבעסערן אונזערע שולן.

מיט גרויס דרך ארץ,

אייער ל. לעהרער

באגריסונג פון די פאראייניגטע אידישע געווערקשאפטן פון פילא.

די ארבעטער רינג שולן זיינען א יונגע אינ־סטיטוציע אויף דער אידישער גאס, אָבער פאר דער קורצער צייט פון זייער עקזיסטענץ האָבן זיי באוויזן, אריינצובריינגן א נייעם גייסט אין דער ערציאונג פון קינדער, —זיי האָבן בעוויזן צו דערנענטערן די קינדער צו די ראדיקאלע אי־דייען פון זייערע עלטערן.

די פאראייניגטע אידישע געווערקשאפטן באגריסט די ארבעטער רינג קינדער שולן צו זייער 5 יאָריקן יובילייאום, און ווינשט די טוער פון די ארבעטער רינג שולן, צו דערלעבען די צייט, ווען אזעלכע שולן וועלען אויפגעהאלטן ווערען פון דער געזעלשאפט, און אז די דער־ציאונג פון קינדער אין אזא גייסט וועט זיין די אויפגאבע פון דעם גאנצן ארבעטער קלאַס, אלס די הערשענדע מאכט פון אונזער געזעלשאפט.

פאראייניגטע אידישע געווערקשאפטן

פון פילאדעלפיא

דוד בראגינסקי, סעקרעטאר

געזאנג אין אונזערע שולן

פון מיכל געלבארט

עס איז א מאדנע זאך: מיר האבן אלע מאל ליב געהאט געזאנג; ביי יעדער געזעלשאפטלא־כער פאסירונג — ביי שמחות, לויות, דעמאנ־סטראציעס און אפילו אין רעוואלוציעס — געזונגען; ביים דאוונען (תפילות) און ביים עסן (זמירות); ביים שלאפן גיין (וויג־לידער) און ביים אויפשטיין (ברכות); איבעראל — געזונגען.

און דאך האבן מיר קיינמאל ניט פארשטאנען ווי געהעריק אָפּצושאצן געזאנג אלס א לימוד און דערציאונגס מיטל. מיר האבן געזונגען, ווייל מיר האבן הנאה געהאט דערפון. דער פאקט איז, אז אין חדר, ביים לערנען, האט מען ניט געטאָרט זינגען.

אפילו היינט נאך, ווען אין אונזערע שולן האט מען שוין אפיציעל אנערקענט געזאנג אלס לימוד, ווערט נאך אלץ געזאנג באטראכט, ווי א שטיף־קינד, ווי א ניט גלייך־בארעכטיקטער מיטגליד אין פארגלייך מיט די אנדערע העכערע לימודים, ווי געשיכטע, ליטעראטור א. א., כאטש געזאנג האט געדארפט פארנעמען, אויב נישט נאך דעם אנגעזעענסטן ארט, איז כאטש אזא

אנגעזעענעם ארט ווי די אנדערע העכערע לימודים. געזאנג איז וויכטיק און נויטיק אלס א לימוד, סיי פון דערציערישן, סיי פון קינסט־לערישן און סיי פון שפילערישן און עטישן שטאנדפונקט.

דער פלאץ דערלויבט מיר ניט זיך ברייטער אָפּצושטעלן און אָנווייזן די ריכטיקייט פון מיינע באהויפטונגען פאר'ן אלגעמיינעם לעזער. נאר אזוי ווי די לערער און טוער פון אונזער שולן ווייסן יא די וויכטיקייט פון געזאנג אלס לימוד, קאנען מיר האפן, אז געזאנג וועט מיט דער צייט פארנעמען די געהעריקע פאזיציע.

דערווייל זינגט מען בלויז אין די מערסטע שולן ווען מען גרייט זיך צו א קאנצערט. און דאס אויך נישט בלויז לשם קאנצערט... נאר מ'מוז דאך מאכן א קאנצערט.

אין דעם זיינען אפשר נישט שולדיק די פאר־וואלטער פון די שולן, נאר ס'איז פשוט דערפאר וואס עס פעלן אויס, אדער עס זיינען כמעט ניטאָ קיין פאסיקע געזאנג לערער, וועלכע זאלן קענען דערהויבן דאס געזאנג צו דער געהעריקער הויך; זאלן אליין פארשטיין די וויכטיקייט פון געזאנג אלס לימוד; זאלן זיך קענען אריינלעבן אין דער קינדער־וועלט; אריינדרינגען אין די קינדערשע מוחות און מיט ליבע און באגייסטערונג זיי קאנען צובינדן און אליין ליב האבן דעם געזאנג־לימוד, ספעציעל פעלן אזעלכע געזאנג־לידער אין דער פראווינץ.

א צווייטע סבה איז, וואס מיר האבן כמעט נישט קיין פאסיקע געזאנג־ליטעראטור ספעציעל צוגעפאסט פאר אונזערע קינדער. איז דאריבער, דארט וואו עס זיינען שוין יאָ דאָ געזאנג־לערער, מוזן זיי זינגן אזעלכע לידער, וועל־כע זיינען ניט צוגעפאסט פאר קינדער, ווייל פונקט ווי ניט אלץ וואס איז גוטע ליטעראַ־טור, קען אריינגענומען ווערן אין אונזערע טעקסט־ביכער און כרעסטאמאטיעס, פונקט אזוי קען מען ניט אלע לידער, וועלכע זיינען שיין, זינגען אין אונזערע שולן.

דאָ קומט נאך א שווער־פונקט, וואס ניט אלע לידער קאן מען זינגען מיט קינדער; מ'מוז זיך רעכענען מיטן קינדערשן טאָן־רעגיסטער, וועלכער באשטייט פון א באשרענקטע צאָל טע־נער. דאריבער קען מען די מערסטע פאלקס־לידער, מעגן זיי זיין די שענסטע, ניט זינגען מיט קינדער, ווייל זיי זיינען געשאפן פון גרויסע פאר גרויסע.

די מחברים פון קינדער־לידער האבן דערפאר שטענדיק אין זינען די צאָל טענער וואס קינדער פארמאָגן, פון וואנען ביז וואנען, און בויען דער־פאר די קינדער־לידער אין א ספעציעלן טאָן־לייטער.

מיר האבן גענוג פייאיקע מוזיק־מחברים, וועלכע קענען און וואלטן געשאפן קינדער־מוזיק — האבן מיר אבער נישט ווער ס'זאל אזעלכע לידער ארויסגעבן, ווייל דאס ביסל, וואס איז יאָ געשאפן געווארן, ליגט ביי די מחברים אין די שופלאדן. מיר האבן אפשר אויך גענוג גע־זאנג־לערער, אפילו אין דער פראווינץ, וועלכע וואלטן זיך צוגעפאסט, ווען זיי זאלן האבן באשטימטע געזאנג־ביכער פון וועלכע זיי האבן פון וואס צו זינגען. קורץ: מיר האבן געזאנג מחברים, וועלכע האבן און וואלטן מער געשאפן; מיר וואלטן געקענט האבן געזאנג־לערער, ווען מיר זאלן האבן ווער עס זאל ארויסגעבן די נויטיקע טעקסט־ביכער פאר געזאנג.

דאס איז דערפאר וואס אונזער שול באווע־גונג איז נאך יונג און באגעגנט אָף איר שווערן וועג פארשידענע שטרויכלונגען, וועלכע וועלן זיכער באזייטיקט ווערן און נעמען דערווייל צו א סך ענערגיע, וועלכע וואלט געקענט פאר־ווענדט ווערן אין דעם אינערלאכן בוי פון די שולן. זאלן דאס אונזערע שולן־צוזאמענפאָרן נעמען אין אכט.

פאר די עטלאכע יאָר, וואס אונזערע שולן עקזיסטירן, האבן זיי פון דעסטוועגן באוויזן אויפצובויען עטלאכע וואונדערבארע קינדער־כאָרן, וועלכע זיינען אן אמת'ער שטאלץ פאר אונזער שול־באוועגונג. צווישן די עטלאכע פארנעמט דער פילאדעלפיער קינדער־כאָר פון די ארבעטער רינג שולן, א זייער פּראָ־מינענטן ארט. עס איז פשוט א נחת צו הערן ווי קליינע קינדער זינגען אין 2 און אין 4 שטימען. אזוי שיין, אזוי פארשטענדיק, אזוי הארמאניש, אזוי סימפאניש — וואלט איך געזאגט.

פילאדעלפיער א. ר. שולן זיינען אויך פון די געצייילטע, וואו געזאנג הייבט אָן פארנעמען א וויכטיקן ארט צווישן די לימודים. ס'ווערן געהאלטן אפט לעקציעס אין די שולן, אין די קלובן און אין מיטל־שול וועגן מוזיק בכלל און געזאנג בפרט; עס זיינען שוין געמאכט געווארן פארזוכן צו לערנען אין די קלאסן טעארעטישע מוזיק; אין אלע שולן ווערט רעגלמעסיק געזונגן און די קינדער באציען זיך מיט ליבע און מיט רעספעקט צום געזאנג.

אויב עס איז אין די 5 יאָר א. ר. שול באוועגונג אין פילאדעלפיע געלונגען אויפצובויען אזא קינדער־כאָר, אזעלכע סאליסטן און אפילו אייגענע אקאמפאניסטן — קען מען האפן, אז צום צען־יאָריקן יום־טוב זאלן מיר שוין האבן דאָ אייגענע מוזיק־שולן, וואו די קינדער זאלן קריגן אן אמת מוזיקאלישע אויסביל־דונג און דערציאונג, פונקט ווי מיר האבן עס באוויזן ביז איצט בנוגע אנדערע לימודים.

5 יאָר ארבעטער רינג שולן אין פילאדעלפיע

(באריכט)

5 יאָר שולן טעטיקייט איז א לאנגע קייט פון געבוירענע און פארלוירענע האפנונגען; פון די גרעסטע אנשטרענגונגען; פון א שטענדיקער זוכעניש פון פינאנציעלע מיטלען אויפצוהאלטן, פארגרעסערן, פארשענערן און מאכן זיי פאל־קאמענער; פון דארפן לייזן יעדן טאָג וואקסענדע פּראבלעמען.

צו געבן א געגוויעם איבערבליק איבער דער שולן טעטיקייט אין פילאדעלפיע פאר די 5 יאָר צייט, וואלט געווען גענוג מאטעריאל צו אָנפילן א פיל זייטיקן בוך, אבער אזא לוקסוס קאנען מיר זיך פארלויפיג ניט דערלויבן און דעריבער וועלן מיר זיך מוזן באנוגנען מיט א קורצן, זייער א קורצן איבערבליק אויף די סאמע וויכ־

פילאדעלפיער ארבעטער רינג שול קאמיטעט

1טע ריי: מ. וואליט, מ. שאפּירא, ה. נאוואק, ב. מאזער, ל. קליגערמאן, י. נעגין, ב. בערקאוו.
2טע ריי: ס. אלטמאן, מרס. שאפּירא, פּ. קאץ, ה. סיגעל, מרס. טשערנאוו, וו. רייזבארד.
3טע ריי: ע. מאנאוו, יצחק טאמאר, נ. ברעסלער.

מיט די רעזולטאטן אבער מעגן מיר, טוער, לערער און סתם פריינט פון דער שולן באוועגונג זיך באמת גראטולירן. עס האבן זיך געלוינט אלע אונזערע אנשטרענגונגען, אלע אונזערע קרבנות. עס הויבן זיך שוין אָן באווייזן די פרוכט פון אונזער שווערער ארבעט.

טיקסטע פּונקטן פון דער אנטוויקלונג פון אונזערע ארב. רינג שולן.

מיר וועלן אָנפאנגען פון דער ערשטער אפּטאנער שול, דאס ערשטע צווייגעלע פון דער שולן באוועגונג אין פילאדעלפיע. א קליין — א נישטיק צווייגעלע, שוואך — ניט גענוג זאפט.

דאס ערשטע אומבאדייטענדע ווינטל איז בכח דאס אָפּצוברעכן. עס האבן זיך אבער געפונען א פּאר באגייסטערטע, איינגעשפּארטע מענטשן וואס האבן מיט נאטירלאכע און אונגאטירלאכע מיטלן דאס באשיצט, און עס געשען וואונדער. עס וואקסן די פארלאנגן פון די ארב. רינג מיט־גלידער פון יעדן געגנט פון שטאָט צו עפנען א שול אין זייער געגנט. עס ווערט ערעפנט א שול דאנטאן, סטראבערי מענשאן, וועסט פי־לאדעלפיע, פיין סטריט, קעמדען, בריסטאל, אטלאנטיק סיטי און אין וועסט פילאדעלפיע, ארום דער 52טער סטריט.

מיט דער ערעפנונג פון איין שול, א צווייטע, א דריטע און א. וו. שווימט ארויף די פראגע זיי אויפצוהאלטן. מערער שולן — גרעסערע אויסגאבן. דער שכר לימוד איז אוועקגעשטעלט געווארן אזוי אז ער זאל זיין צוגענגלאך צו די מאסן און דעריבער איז ער ניט גענוג געווען צו דעקן די אויסגאבן. און א קאנפערענץ ווערט פאררופן פון אלע ארבעטער רינג ברענטשעס צו באטראכטן מיטלן ווי אזוי צו שאפן די נוי־טיקע פינאנציעלע מעגליכקייטן פאר דער עק־זיסטענץ פון די שולן. עס ווערט באשלאסן ארויסצושיקן א רעפערענדום וועגן א 15 סענט לאקאלן טעקס פון יעדן ארב. רינג מיטגליד אין פילאדעלפיע פאר די שולן.

אין פארבינדונג מיט'ן רעפערענדום אין די ברענטשעס איז פיל ארבעט אוועק געגעבן גע־ווארן, גייען צו די ברענטשעס, פּראפּאגאנדירן די אידייע פון די שולן, ווייל אלס א נייעס אויף דער אידישער ארבעטער גאס האבן פילע ארב. רינג מיטגלידער ארויסגעוויזן א געוויסע געג־נערשאפט צו די שולן. איינע האבן באטראכט די שולן אלס צו־נאציאנאליסטישע, — אנדערע אלס ניט גענוג סאציאליסטישע און גאר אנדערע זיינען געווען סתם געגנער.

דער טעקס פון 15 סענט א קווארטל פון יעדן ארב. רינג מיטגליד גייט כמעט דורך אין אלע ברענטשעס מיט דער אויסנאמע פון א פּאָר. אבער „מיט'ן עסן קומט דער אפּעטיט", מיט'ן 15 סענטיקן טעקס מאכן מיר נאך אלץ דעפיציטן אויף באדייטענדע סומען געלט און א צווייטע קאנפערענץ באשטימט העכערן דעם טעקס פון 15 סענט אויף 25 סענט א קווארטל.

דורכן שכר לימוד וועלכן יעדעס קינד צאָלט, דורכן 25 סענטיקן טעקס פון יעדן ארב. רינג מיטגליד א קווארטל און דורך אונטערנעמונגן פון צייט צו צייט, זיינען איצט די שולן אין א צושטאנד פון כמעט זיך באצאָלן.

מיט זייערן ווייטערן וואוקס און אנטוויקלונג שווימט ארויף די פראגע פון פּאסיקע דירות פאר די שולן, ווייל די געדונגענע שטעלן ווייט ניט צופרידן זייערע באדערפנישן. דער אָנפאנג ווערט געמאכט אין סטראבערי מענשאן דורך דער איניציאטיווע פון ברענטש 209 ארב. רינג, וועלכער געפינט זיך אין יענעם געגנט, צו קויפן א הויז, וואו די שול זאל האבן א פּאסיקע היים. שפּעטער ווערט אזא הויז אויך געקויפט דאן טאן. די אנדערע געגנטן וואו אנדערע שולן געפינען זיך האבן אין דער הינזיכט געהאט מער מזל. די פּראגרעסיוו לייבערי פון וועסט פי־לאדעלפיע איבערבויענדיק די הויז, האט אפּ־געטיילט די שענסטע 2 צימערן פאר אונזער שול און עס איז ווירקליך א מוסטער פון א שול אין הינזיכט פון באקוועמלאכקייטן. דאס זעלבע האט געטאָן די ראדיקאלע לייבערי (אפּטאן).

דער שולן קאמיטעט זייענדיק פאראינטערע־סירט צו שאפן פּאסיקע היימען פאר אונזערע שולן, האט נאטירלאך צוגעטראגן באדייטענדע סומען געלט צו סטראבערי מענשאן הויז, פּרא־גרעסיוו לייבערא פון וועסט פילאדעלפיע און ספּעציעל צו דאן טאן.

א זומער קאלאניע פאר אונזערע קינדער, וועלכע מיר באטראכטן פאר א דרינגענדער נויט־ווענדיקייט אין די אינטערעסן פון די שולן און איז זייער ווייטערע אנטוויקלונג, די אלטע חובות וועלכע שטערן זייער וואוקס און אנדערע פילע פראגן בנוגע דעם אינערלאכן לעבן פון די שולן ווי באפרידיקן אלע באדערפנישן פון אונזערע קינדער וועלכע באזוכן זיי, זיינען טאָג־טעגלאכע פּראבלעמען, וועלכע זיינען ניט ביי איין זיצונג באטראכט געווארן און וועלכע לאזן זיך אזוי שנעל ניט לייזן.

באטראכטענדיק אבער אז אונזערע שולן האבן געלאזט טיפע ווארצלען אויף דער אידי־שער ארבעטער גאס; זייער איינפלוס לאזט זיך וואס ווייטער אלץ מערער פילן אין אונזער ראדי־קאלן לעבן; און ווי זייער פּרעסטיזש הייבט זיך וואס ווייטער אלץ העכער און העכער זיינען מיר גענויגט צו גלויבן אז די אלע ניט געלייזטע פּראבלעמען וועלן אין דער נאָענטער צוקונפט מיט דער הילף פון די ארבעטער רינג מיטגלידער, מיט דער הילף פון די עלטערן,—פאראיינען און מיט דער הילף פון יעדן ראדיקאל־דענקענדן מענשן געלייזט ווערן.

עס טוט אונז לייד וואס אויס מאנגל אין פּלאץ וועלן מיר ניט קאנען זיך אָפּשטעלן אויף דעם אינערלאכן לעבן פון די שולן; אויף דעם געדאנקענגאנג פון אונזערע קינדער און דער ריכטונג פון פארגעשריטענע אידייען. מיר וועלן דאס איבערלאזן צו די קינדער אליין צו רעדן דורך זייערע שאפונגן וועלכע ווערן געדרוקט אין דעם „קינדער רינג".

רעדענדיק פון דעם ערפאלג פון די שולן, וואָלטן מיר ביי דער געלעגנהייט געדארפט

אויסרעכנען א גרויסע ליסט פון פריינד וועלכע האבן דירעקט געהאלפן (אייניקע צייטווייליק און אנדערע ביז איצט צו טאָג) ברייגגען זיי צום יעצטיקן צושטאנד. צום באדויערן קאנען מיר דאס ניט טאָן אויס מאנגל אין פּלאַץ. די אלע פריינדע וועלכע פילן אז זיי האבן ביי־געשטייערט צום ערפאלג פון די שולן וועלן אונז מוזן ענטשולדיקן. איין פּערזאן מוז אבער יא דערמאנט ווערן און דאס איז פר. ס. עטינגער. מיר באדויערן זייער שטארק וואס פר. עטינגער האט געמוזט צוליב קראנקהייט פארלאזן די שולן־טעטיקייט וועלכע ער האט באמת ליב. א שאָד, איינער פון די איבערגעבענסטע שול טוער. עס ווילט זיך אבער אונז גלויבן און האפן אז פריינד עטינגער וועט צוריק געזונט ווערן און מיר וועלן אים ווידער האבן אין אונזערע רייען.

די שולן באוועגונג האט באשאפן א באזונ־דערן טיפּ טוער וועלכער איז גאנץ אנדערש פון די טוער אויף אן אנדער געביט. דער וועג פון דעם אנדערן טוער איז אן אויסגעטראָטענער; אונזער וועג אבער איז נאך ניט קיין ברוקירטער און דעריבער פאדערט זיך מערער איבערגעבענ־הייט צו דער ארבעט. אזא גרופּע ניט גרויס אין צאָל, האט ביי אונז אין פילאדעלפיע (און מסתמא ערגעץ אנדערש אויך) צונויפגעשטעלט א ענגער שולן פאמיליע. אויף אונזערע זיצונגן באטראכטענדיק פארשידענע פראגן האט יעדער פון אונז פארשידענע מיינונגן. ווען עס קומט אבער צו דער שולן ארבעט, פארגעסן מיר וועגן אלע סכסוכים. אויף דער ברייטער ארבעטער גאס ווערט אָנגעפירט א ברודער־קריג אויפ׳ן פּאליטישן געביט. די לופט איז אפט אָנגעפילט מיט פּולווער, אונזערע שולן פאמיליע אבער האט פאר זיך איין אויפגאבע: צו באשיצן דאס קינד; ד. ה. די שולן, פון אָט דעם קריג. און מיר רוקן די שולן אוועק אין א זייט, ווייט פון שלאכט־פעלד און אונזער קינד איז גערעטעט.

אין די ערשטע יאָרן פון אונזער שולן טע־טיקייט זיינען געווען פילע מאמענטן פון ענ־טווישונגן און מאנכעס מאָל פון פארצווייפלונג. עס האבן זיך אבער מיט דער צייט אָנגעהויבן באווייזן אויף די הימלן פון דער שולן באוועגונג ליכטיקע שטראלן, וועלכע האבן אונז דערמונ־טערט און האבן באוועגט מיט מער ענער־גיע, מיט מער איינגעשפּארקייט פארטצוזעצן אונזער ארבעט. דאָ און דארט רעדט מען שוין וועגן די ארב. רינג שולן מיט מערער ערענסט. דאָ און דארט ווערן די באציאונגן צו די שולן אלץ נעענטער און נעענטער. די דיסטריקט קאמיטע פון ארב. רינג, פאר די לעצטע פּאָר יאָר נעמט א דירעקטן אנטייל אין דער ארבעט פון די שולן. די אינטערעסן פון די שולן זיינען אויך די אינטערעסן פון דיסט. קאמיטע און די ארב. רינג ברענטשעס. ביי בר. 209, 373 זיינען די שולן א טייל פון זייער טעטיקייט. אלע אנדערע ברענטשעס וועלכע זיינען דירעקט ניט פארבונדן מיט די שולן, טראגן ערנסט און הארציק צו זייער חלק צום ערפאלג פון די שולן דורך פארשידענע וועגן, און רופן זיך אלע מאָל ווארעם אָפּ אויף אונזערע פארלאנגן.

עס העלפן אונז אויך פיל אונזערע שול פאר־איינען.

און דערפאר באטראכטן מיר היינטיקן 5־יאָריקן יוביליאום פון די פילאדעלפיער שולן פאר א גרויסן יום־טוב, א יום־טוב וועלכער טיילט צו פיל כבוד דעם ארבעטער רינג און דער גאנצער ארבעטער באוועגונג; א יום־טוב, וועלכער פארשטארקט אונזערע האפנונגן אז די אידעאלן פאר וועלכע פילע פון אונז האבן אזוי פיל מקריב געווען, וועלן אויפגענומען ווערן פון דעם קומענדן דור און וועלן דערפירט ווערן ביז א זיגרייכן סוף.

עס איז אמת אז אונזערע שולן זיינען נאך ווייט פון צו זיין פאלקאס. עס איז אמת אז דער באזוך פון קינדער, לויט דער פּראפּאָרציע פון ארב. רינג מיטגלידער און סתם ראדיקאלע ארבעטער, איז נאך קליין. עס איז אמת אז אונזערע שולן קאנען נאך ניט באפרידיקן די באדערפנישן פון אונזערע קינדער לויט די פאר־לאנגען פון אמעריקאנעם לעבן. עס איז אויך אמת אז דאָ און דארטן מערקן זיך פעלערן, וועלכע דארפן און מוזן אויסגעבעסערט ווערן; אבער דער פונדאמענט איז געלייגט געווארן און עס בלייבט פאר אונז אלעמען די געביידע וועלכע רופט זיך ארב. רינג שולן, מאכן אזוי שיין, אזוי גרויס, אזוי איינפלוסרייך, ווי עס פּאסט פאר׳ן ארבעטער רינג.

צום שלוס פילן מיר אלס חוב באדאנקן אלע ארב. רינג ברענטשעס, שולן פאראיינען, ארב. רינג מיטגלידער, שולן טוער און סתם פריינט ביי פארשידענע געלעגנהייטן צום ערפאלג פון אונזערע שולן.

מיר דריקן אויס אונזער דאנק צו פריינד ע. מאנאוו (רעזשיסאר), מיכל געלבארט (גע־זאנג־לערער און דיריגענט), מיס פּאלין (טענץ לערערין), מיס ספּילמאן (אקאמפּאניסטן) און מיס זומאוו (קאסטיומער) פאר צוגרייטן און דורכפירן אזוי ערפאלגרייך אונזער איצטיקע און פריערדיקע אונטערנעמונגן. מיר דאנקן אלע אונזערע פריינט, טוער און לערער פאר זייער געטרייער איבערגעבנקייט צו דער ארבעט.

מיר דריקן אויך אויס אונזער הארציקסטן דאנק דעם פילאדעלפיער לייבאר אינסטיטוט, פאר געבן אונז אזוי פרייגיביק דעם האל פאר די קאנצערט רעהוירסלס און פארזאמלונגן.

ביי דער געלעגנהייט ווי ביי פריעריקע אנ־דערע געלעגנהייטן דרוקן מיר אוים א דאנק דער פארוואלטונג פון פילאדעלפיער „פארווערטס" פאר מאכן פאפולאר אונזערע שולן געבענדיק כסדר גענוג פלאץ אין צייטונג פאר פובליסיטי.

לאמיר אלע טוער און לערער מיט דער זעל־בער איבערגעבנהייט ווי ביז איצט, ארבעטן פאר דעם ערפאלג פון אונזערע ארבעטער רינג שולן און מיר זיינען מער ווי זיכער אז מיט דער הילף פון אלע אונזערע פריינט, וועט דער ערפאלג דערגרייכט ווערן.

פילאדעלפיער א. ר. קינדער שול קאמיטעט

ה. ס י ג ע ל, סעקרעטאר

אפריל 1925

א באגריסונג.

פון ס. עטינגער

איינער פון די ערשטע בויער פון די פילא. ארב. רינג שולן.

עס איז מיר א גרויסער פארגעניגן צו באג־ריסן דעם פילאדעלפיער שולן קאמיטעט, צו דעם יום טוב פון דעם 5 יאָריקן יובילייאום פון די ארב. רינג שולן אין פילאדעלפיא, און צו דער 4טער יארליכער אונטערנעמונג פון די שולן.

דער גרויסער ערפאָלג וואָס די שולן האָבן געהאָט פאר פערהעלטענסמעסיג אזא קורצער צייט, און אויך דער ערפאָלג פון די יאָרליכע אונטערנעמונגן זיינען א פרייד פאר יעדן שול טוער, און פאר יעדן פריינט פון דער שול באַ־וועגונג.

אָט ערשט, ווען די ערשט 2 שולן אין פילא. זיינען געעפענט געוואָרען, איז פאר דעם דאמאלסדיקן שולן קאמיטעט געווען א שווערע פראבלעמע, ווי אזוי צו שאפן די נייטיקע 3 טויזנט דאל. הוצאות פאר דעם ערשטן יאָר, און צום סוף יאָר איז טאקע די סומע ניט געווען פארפולט, און איצט פארוואלטן מיר 6 שולן פאר וועלכע מיר האבן א גוטן סטעף לערער, און אויסגאבן העכער 15 טויזנט דאלאר א יאָר און זיי ווערן יע געשאפן, דאָס איז פיל מער ווי דער גרעסטער פריינט פון די שולן האָט געקענט ווינשן.

אָט ערשט, ווען מיר האָבן אונטערנומען די ערשטע קינדער פארשטעלונג, האבן מיר גע־רעכנט פאר זייער ריזיקאליש, צו נעמען דעם לו־לו־טעמפעל, און עס איז שטארק דעבאטירט געוואָרן, אויב עס איז ניט פארשווענדעריש אוים צו געבען עטלאכע דאלאר אף מוזיק צו דער פארשטעלונג. און איצט, האָט מען שוין גע־וואגט צו מאכן די פארשטעלונג אין דעם גרעסטן שענסטן טעאטער וואָס פילא. פארמאָגט —די אקאדעמיע אָוו מוזיק. מיט א אויסשטאטונג ווי אזא טעאטער פאָדערט, עס איז ווירקלאך א פרייד דאָס אלעס איצט צו דערמאָנען, דאָס באווייזט דעם שטארק גלויבן אין די אייגענע כוחות, און דער ביז איצטיגער ערפאָלג באַ־פעסטיקט דעם גלויבען.

איך ווייס וויפיל מאטערניש, וויפיל געזונט, צייט און ענערגיע, עס האָט געקאָסט יעדן איינ־ציקן פון אונז, וויפיל דערנער און שטיינער מיר האבן געמוזט פון דעם וועג אפראמען, וויפיל הארץ מען האט געדארפט אויסריידן, צו אי־בערצייגען די נויטיקייט פון דער ארבייט, אבער די ערפאָלגרייכע רעזולטאטן, זענען אונזער באַ־צאלטס און אונזער זיג.

דערפאר ווינש איך, און בין זיכער, אז דער ביז איצטיקער ערפאָלג, און דער גלויבן אין אונזערע כוחות, וועט אונז געבן מוט און ענער־גיע, פארטצוזעצן די גרויסע ארבעט וואס דער מעכטיקער ארב. רינג האט אונטערנומען, צו דערציען אונזער יונגן דור אין דעם גייסט וואָס זאָל אים פייאיק מאכן פאָרטצוזעצן דעם קאמף פאר אונזערע אידעאלען פאר א שענערער, גע־רעכטערער און פרייערער געזעלשאפט.

ס. עטינגער.

א יאר מיטל שול

פון ג. ברעסלער

ערשט נעכטן, דוכט זיך, איז פארגעקומען דער יום טוב פון אונזער ערשטער גראדואירונג, ווען מיר האבן זיך געזעגנט מיט די קינדער, וואס האבן פארלאזט אונזערע עלעמענטארע שולן און אָט שטייען מיר שוין ביי דעם סוף פון דעם ערשטן יאָר מיטל שול. בלויז די וואס ניט געפרייט זיך אומזיסט. די גראדואירונג האט דאך בלויז באצייכנט די ערפאלגרייכע פארענדיגונג פון דער אָנפאנג שול. דאס איז דאך אבער ווייט ניט גענוג. די עלעמענטאר שול איז דאך בלויז איין עטאפּ אויף דעם לאנגן וועג וואס פירט צום ציל, דאס וואס די קינדער זיינען געשטאנען די גאנצע צייט זייער נאָענט צו אונזער ארבעט קאנען ווי געהעריק אָפּשאצן דעם גאנצן באדייט פון דער זאך. ערשט איצט איינגנטלאך וואלט באמת געדארפט געפּראוועט ווערן די פאראיאָריקע שמחה, ערשט איצט קאנען מיר זאגן אז מיר האבן מיט א יאָר צוריק האבן געקראָגן אין די שולן איז געווען וויכטיק אויף אזוי פיל אויף וויפיל עס האט זיי פאר־בערייטעט פאר די העכערע לימודים אין דער מיטל שול. ערשט דארט אין דער מיטל שול האבן זיי געדארפט אין אלץ זיך באפעסטיקן און פארפאלקאמענען. ערשט דארט האט גע־

פילאדעלפיער ארבעטער רינג מיטל שול

1טע ריי: מ. לעדערמאן, ז. שאפּירא, נ. ווייס, ע. גלאזער, פּ. דאווידאוו, ר. בערג, י. קראווינסקי. 2טע ריי: ט. לעכטמאן, ז. גאלדין, ג. ברעסלער (לערער), ה. נאוואק (דירעקטאר), ב. מאזער (לערער), מ. לעכטמאן, ע. בעל. — 3טע ריי: ב. סמאראדין, א. גלוזמאן, נ. סמאראדין, ל. קליין, י. טראכטענבערג, ס. מאסקאוויטש, ה. האנדלסמאן.

דארפט רייף ווערן דאס וואס איז אין זיי איינ־
געפלאנצט געווארן פריער אין די ערשטע יאָרן
פון זייער לערנען.

בשעת דער גראדואירונג אבער האט קיינער
פון אונז ניט געקאנט זאָגן מיט זיכערקייט, אז
די קינדער, וואס האבן געקראָגן זייערע דיפּלאָ־
מאס, וועלן קומען צוריק, ווען די מיטל שול
וועט זיך עפענען. אונז איז טאקע געווען באַ־
קאנט זייער ליבע און איבערגעבנהייט צו דער
שול און צו די לימודים. מיר האבן געוואוסט
וועגן זייער איינגעלעבקייט אין דער שול אט־
מאספער און זייער גאנצער איינגעווארצלקייט
אין אונזער באדן. ווער אבער האט אונז גע־
קאנט גאראנטירן אז די פעדים וועלכע האבן
זיי געהאלטן צו אונז געבונדן, וועלן אויסשטיין
אויך ווייטער דעם דרוק פון פארשידענע איינ־
פלוסן און אומשטענדן? איז ניט געווען קיין
געפאר אז די אלע נייע פליכטן און פאראנט־
ווארטליכקייטן וואס פאלן געוויינטלאך אויף
קינדער אין דער עלטער, וועלן אויך אויפכאפּן
אונזערע קינדער און אוועקטראגן זיי ווייט, ווייט
פון אונז און אונזער איינפלוס? דער דאזיקער
מעגלאכער אויסגאנג איז געשטאנען פאר אונ־
זערע אויגן ווען מיר האבן זיך געזעגנט מיט
די קינדער אויף דעם גראדואירונג יום־טוב און
אונזער שמחה האט דערפאר ניט געקאנט זיין
קיין גאנצע. קיין פאלקאמענע. אונזער פרייד
איז געשטערט געווארן דורך דעם צווייפל אין
דער ווערט פון אונזער דערגרייכונג. עס האט
געדרוקט די מורא אז אונזער גאנצער אויפטו
וועט סוף כל סוף ניט ברענגען קיין ממשות׳־
דיקע רעזולטאטן.

די אלע ספקות אונזערע האבן אבער ניט
לאנג געדויערט. עס איז געקומען די ווירקליכ־
קייט און אונז געוויזן ווי אומזיסט עס איז
געווען אונזער מורא. ווי גרונדלאז — אונזער
צווייפל. די קינדער זיינען פון אונז ניט אוועק.
פון די 21 גראדואירטע זיינען בלויז 2 אפּגעפאלן,
די איבעריקע 19 האבן אונז אפילו אויף איין
טאָג ניט פארלאזט. באלד נאך דער גראדואי־
רונג האבן זיי זיך ארגאניזירט אין א קלוב,
וועלכער איז געווען טעטיק דעם גאנצן זומער.
דער קלוב פלעגט אראנזשירן לעקציעס, דעבא־
טעס, ליטעראַרישע און מוזיקאַלישע אָוונטן,
פּיקניקס, ארויספאָרן א. ז. וו. די קינדער האבן
מיט דער גרעסטער ערנסט זיך באצויגן צו זייער
קלוב טעטיקייט און דאס האט אונז געוויזן וואס
מיר קאנען פון זיי דערווארטן, ווען עס וועט זיך
אָנפאנגען די ריכטיקע ארבעט אין מיטל שול.

די מיטל שול האט זיך געעפנט באלד נאך
די זומער וואקאציעס און די קינדער האבן מיט
אויסערגעוויינלאכער התלהבות זיך גענומען
פאר דער ארבעט. אויף פיל איז די ארבעט
געפאלן אין אָנפאנג זייער שווער. די מערסטע
זיינען דאמאלס אויך אָנגעקומען אין דער ענג־
לישער היי סקול. נאך 5 טעג שווערער, אָנ־
געשטרענגטער ארבעט אין היי־סקול פלעגן זיי
קומען און פארברענגען ביי אונז זייערע איינציקע
2 טעג שבת און זונטיק. די ארבעט גופא האט
זיך ארויסגעוויזן פיל שווערער און קאמפּלימי־
צירטער ווי אין אָנפאנג שול. די אלטע לימודים
(שפּראך, ליטעראטור, קאמפּאזיציע, געשיכטע)
זיינען אויסגעברייטערט און פארצווייגט גע־
ווארן. עס זיינען אויך צוגעקומען נייע לימודים
(ליטעראטור - וויסנשאפט, קולטור - געשיכטע,
פרייהייטס־באוועגונגען און פאלקס לידע).
דער לימוד איז אוועקגעשטעלט געווארן אויף
א גרויסן מאסשטאב. אלץ איז געלערנט גע־
ווארן ברייט און טיף, אפטמאל צו־ברייט און
צו־טיף. דאס האט געפאדערט פיל אָנשטרענ־
גונג פון די קינדער, און בלויז מיט זייער אויי־
סערגעוויינלאכער איבערגעבענהייט צו דער שול
און צו די לימודים, האבן זיי באוויזן בייצוקומען
אלע שווערקייטן. די מאנאטלאכע טעסטן וואס
מיר האבן זיי געגעבן האבן אונז געוויזן מיט
וואס פאר א פארשטאנד און דורכדרינגלאכקייט
זיי האבן פארנומען די לימודים. אָפט פלעגן
מיר אונזערע איינענע אויערן ניט גלויבן, ווען
מיר האבן געלייענט די ענטפערס אויף פאר־
שידענע פראגן. עס האט בכלל געפרייט צו
זען ווי די קינדער ווערן פון טאָג צו טאָג אלץ
מער אריינגעצויגן אין אונזער אטמאספער און
אין אונזער קרייז־אינטערעסן. עס זיינען, פאר־
שטייט זיך, געווען אויך שאָטנדיקע זייטן. צו־
ליב מאנגל אין צייט האט, למשל, פיל געליטן
די קלוב טעטיקייט, וועלכע דארף פארנעמען א
וויכטיק פּלאץ אין דער שול. אין אנפאנג איז
אויך ניט גענוג אויפמערקזאמקייט געשאָנקן
געווארן די שמועסן אויף געזעלשאפטלאכע טע־
מעס. דאס זיינען אבער געווען אומפאַרמיידלא־
כע דעפעקטן. בכלל אבער מעגן מיר זיין זייער
צופרידן מיט די רעזולטאטן פון דעם ערשטן
יאָר מיטל־שול. די קינדער האבן געוואונען פיל
אידישע און אלגעמיינע ידיעות. עס איז פאר־
גרעסערט געווארן זייער אינטערעס צו אידישער
און אלגעמיינער קולטור. זיי האבן זיך אויך
נעענטער באקאנט מיט דעם לעבן פון די ברייטע
פאלקס־מאסן, עס זיינען פארשטארקט געווארן
זייערע סימפּאטיעס צו די באפרייאונגס־אידעאלן
פון דעם אונטערדריקטן טייל פון דער מענשייט.
זיי זיינען געווארן אונזערע קינדער, אונזער
גייסטיק בלוט און פלייש, אונזער האפנונג און
אונזער טרייסט.

א קליינינקע ערינערונג.

פון שלמה בערקאוויטש

ליבע חברים:

איך שיק אייך פון ווייטן מיין הארציקע ברכה לכבוד דעם פינף יאָריקן יובילייאום פון די פילא. ארבעטער רינג שולן. עס איז פאר מיר א ליכטיקע פרייד צו באטייליקן זיך אין דער שמחה.

דעם אמת זאגנדיק האט זיך אין מיר איצט דערוועקט אביסעלע זכרונות פון יענע יאָרן ווען אין פילאדעלפיע האבן זיך אָנגעהויבן די „ווייען" פאר דער אידישער פרייהייטלאכער שול. און אזוי ווי איך בין געווען איינער פון די „אקו־שארן", און האב אליין מיטגעהאלפן אי צום געבורט אי צום וואוקס פון דער פילא. מאדערנער אידישער שול, האבן זיך מיר איצט דערמאנט אלע זיסע און פיינלאכע ערינערונגען פון יענע צייט.

און „יענע צייט" איז דאך ערשט ניט לאנג געווען. עס דוכט זיך מיר אויס ווי עס וואלט אָט ערשט נעכטן אדער אייערנעכטן געווען, אבער די אלע זכרונות וועל איך לאזן אויף אן אנדער מאָל. איצט וועט איר מיר דערלויבן בלויז איין קליינינקן פאקט פארצייכענען. דאס בילדל גייט מיר פון קאָפּ ניט ארויס און עד היום געדענק איך עס.

דאס איז געווען מיט א פינף יאָר צוריק. איך האב דאן געהאט רעזיגנירט פון דער „יהואש פאלקשול" און האב געזוכט פאר זיך אן אנדער שול, זיינען צו מיר געקומען די חברים שאפּירא און עטינגער און האבן מיך איינגעלאדן צו ווערן לערער אין די פילא. ארבעטער רינג שולן. איך האב געפונען פאר נייטיק זיי דערקלערן מיין שטאנדפּונקט וועגן דער אידישער דערציאונג און האב זיי „אָנגעשראקן" אז איך בין א הייסער „אידישיסט". און געמיינט האב איך אז זיי וועלן נישט וועלן האבן אזא „נאציאנאליסט" ביי זיך אין דער שול.

און ווי אנגענעם איבערראשט איך בין גע־ווארן ווען חבר עטינגער, דער דאמאלסדיקער פּאָרזיצער פון שולן קאמיטעט, האט מיר צום סוף פון דעם לאנגן געשפּרעך וואס מיר האבן געהאט וועגן דעם שול וועזן — דערקלערט פאל־גענדע ווערטער: „איר קומט נאר אריין צו אונז אין אונזערע שול רייען, איז אדער איר וועט אונז באווירקן אדער מיר וועלן ווירקן אויף אייך". די עטלאכע ווערטער האבן מיר דאן מחיה געווען. צו אזא ברייטקייט, צו אזא טאָ־לעראנץ בין איך דאמאלסט ניט געוואוינט גע־ווען. און א לאנגע צייט האבן די גאלדענע ווערטער געקלונגען אין מיינע אויערן און גע־ווארן א וועגווייזער אין מיין ווייטערדיקער אר־בעט. קומט צו אונז און צוזאמען וועלן מיר אויסגיסן די פארם פון דער אידישער פרייהייטלא־כער שול.

דער שולן קאמיטעט

דער יעצטיקער שולן קאמיטעט באשטייט פון 7 מיטגלידער אויסגעקליבענע פון יערלאכן שטאָט קאנפערענץ פון די א. ר. ברענטשעס; 2 פארשטייער פון דיסטריקט קאמיטעט; 4 לערער און פארשטייער פון די שולן פאראיינען.

ביים קאנפערענץ זיינען אויסגעקליבן גע־ווארן: פּ. קאץ, וו. רייזבארד, ה. סיגאל, א. זומאוו, יצחק טאמאר, דזש. קראנץ און מ. וואליט.

פון דיסטריקט קאמיטעט זיינען אריין: מ. שאפּירא און ס. אלטמאן; די לערער זיינען: ג. ברעסלער, מ. געלבארט, ב. מאזער און ה. נאוואק. די פארטרעטער פון די פאריינען זיינען: מרס. שאפּירא און מרס. גארדין פון אפּטאנער פאריין; י. נעגין און ב. בערקאוו פון דאנטאנער פאריין; מרס. טשערנאוו און ל. קליגערמאן פון סטראבערי מענשאנער פאריין; שמחה גלוזמאן און שלום גלוזמאן פון וועסט פילאדעלפיער פאריין.

די בעאמטע פון שולן קאמיטעט זיינען: פּ. קאץ, פארזיצענדער; ה. סיגאל, סעקרעטאר און א. זומאוו, פינאנץ סעקרעטאר.

די אדרעסן פון אונזערע שולן

די פילאדעלפיער א. ר. שולן געפינען זיך:

שול .1—אפּטאן, אין 942 נ. פרענקלין סט.
שול .2—דאנטאן, 604 מ'קין סטריט
שול .3—סטראבערי מענשאן, 3006 סאס־קאהאנא עווענוי
שול .4—וועסט פילאדעלפיע, 4035 דזשי־ראד עווענוי
שול .5—בריסטאל, מיל סטריט
ארב. רינג מיטל־שול—604 מ'קין סטריט און 3006 סאסקאהאנא עווענוי.

בילדער פון דעם לעבן פון אונזער גרויסן באפרייער, משה רבינו.

1.

בילדער פון זיין יוגנט.

עס דרייט זיך ארום אין פרעה'ס פאלאץ א קליין אינגעלע און דאס קליינע אינגעלע ווייס נאך ניט גענוי אז ער וועט אמאל זיין דער באפרייער פון זיין פאלק, פון זיין אומגליקלאך, פארשקלאפט פאלק — די אידן.

כאטש ער איז געווען רייך און געהאט פון אלעס, האט אים דאך ארומגענומען א גרוים געפיל, א געפיל פון מיטלייד צו די שקלאפן, ער האט ניט געוואוסט אז ער איז א איד מיט זיי צוגלייך, אבער עס האט אים געקימערט און געשטיקט צוצוקוקן מיט וואס פאר א גרויזאמ־קייט ס'ווערן באהאנדעלט די אומגליקלאכע מענשן.

און אמאל ווען מען פלעגט דורכגיין דעם פאלאץ, פרעה'ס וואונדערשיינע היים, פלעגט מען זען ווי דער קליינער משה זיצט דארט אין א ווינקל ביי א פענסטער און קוקט אין דער בלינדער וועלט אריין. הייבט אויף זיינע גרויסע, רונדע, אויגן צום הימל און רעדט און בעט. עס שטעלט זיך אים פאר א בילד, א בילד פון א געדאנק וועלכן ער וועט זען דורכצופירן — א באפרייאונגס בילד וועלכעס צייגט דעם ארויס־פיר פון די אומגליקליכע מענשן פון קנעכט־שאפט.

פיל אזעלכע פאנטאזיע־בילדער שוועבן פאר־ביי זיינע אויגן, און אומעטיק, און טרויעריק זיצט ער דארט פארטראכט — נאר מיט איין ציל, מיט איין געדאנק אין זינען. ביז עס קומט צוגיין זיין דינסט, וועקט אים אויף פון זיינע זיסע חלומות, צושטערט און צוקלאפט זיינע געדאנקען — און ביידע גייען זיי לאנגזאם דורכ'ן גרויסן, ליכטיקן צימער ארוים.

2

דער מאמענט פון באפרייאונג.

עס איז א טונקל נאכט און משה מיט נאך עטליכע פריינט לויפן ארום איבער די גאסן— זיי וועקן, רופן זייערע אידן זיך באפרייען.

באלד לויפן ארוים פון זייערע נידעריקע שטיבלאך מענשן—שקלאפן לויפן זיך באפרייען משה גייט פון פארענט, ער בעט זיך ביי זיינע אידן זיי זאלן לויפן, ווייל אט קענען נאך קומען פרעה'ס סאלדאטן — זיי וועלן זיי איבעריאגן און דאן —וואס וועט דאן זיין?

און זיי איילן, זיי לויפן...

עס הערט זיך פון דערווייטן דאס שיסן און קראכן פון פיינט און די אידן צוטומעלטע לויפן, לויפן. — אנדערע פאלן, קינדערלאך וויינען, שלעפן זיך נאך —און אלץ נעענטער קומט צו זיי צו דעם פיינט, און אלץ נעענטער קומט צו זיי צו דער געפערליכער פרעה..

געקומען צום ים —און דער גרויסער משה האט מיט זיין מוט באגייסטערט דאס פאלק און אין א קורצער צייט זיינען זיי אריבער דעם ים און געלאזט דארט דעם פיינט צערייצט און צע־קאכט.

אך! וואס פאר א פרייד איז דאן אנטשטא־נען. וואס פאר א שמחה! ענדליך, ענדליך זיך באפרייט, פטור געווארן פון דעם גרויזאמען, שרעקליכן פרעה!

3.

משה פירט די פארשקלאפטע אידן.

עס טראגט זיך א לאנגע רייע אידן, געווע־זענע שקלאפן. פון פארענט גייט משה, ער פירט די אידן צו זייער לאנד, צו זייער לאנג געגארט לאנד.

עס הערט זיך א קרעכצן, א הוסטן, א געיא־מעריי, יעדע ווײַנט „פארוואָס האָט ער אונז פון מצרים ארויסגעפירט, אונז איז דאָך דאָרטן אזוי גוט געווען" נאר משה גייט. אים טוט זייער ווי וואָס זיי דארפן זיך אזוי פלאגן, אָבער זיין פערלאנג איז גרויס און ער גייט און גייט —און זיי —נאָך אים.

אזוי גייען זיי ביז זיי ווערן גוט מיד, דאַן זעצט מען זיך אוועק אויף'ן הייסען זאמד אונ־טער דער ברענענדיקער זון און מען שמועסט, דער פון מצרים, דער פון כנען. און דער גרויסער משה טרייסט זיי און ער בעט זיי זיך גוט אויס־רוען,ווייל מאָרגן וועלן זיי ווידער גיין, גיין צו זייער געוואונשטן לאנד.

פרי. אלע שלאפן נאך, נאר משה גייט ארום, מיט א שווערן קאָפּ זעצט ער זיך אוועק, בייסט זיין גרייז גרויע באָרד, רעדט, רעדט צו זיך אליין, רעדט פון גוטן, רעדט פון שלעכטן, טראכט אזוי ביז העלען טאָג אריין, ביז עס הערן זיך שטימען פון זיינע אידן —דאַן באהאלט ער זיין צעוויטיקט פּנים, ווערט פרייליך און טרייסט זיינע מענשן, זיי זאָלן אויפשטיין און ווייטער גיין.

און ווידער אמאָל טראָגט זיך אזוי די לאנגע רייע אידן מיט די קעפּ צום הימל, מיט פּעקלאך אויף די פּלייצעס גייען זיי —גייען זיי צו זייער לאנד, גייען זיי אזוי ביז היינטיקן טאָג.

4.

משה'ס געדאנקען אויף דער עלטער

עס זיצט דער אלטער משה ביי א טיש, אין א נידעריק ביידל וואו עס קומט קוים אריין די ליכטיגע שיין, זיינע געדאנקן זיינען פארשיידן און ער באטראכט זיין לאַנגע איצט.

אָט גרייט זיך דאס שקלאפן פאָלק נאך פערציק יאָר וואנדערן זיך באזעצן אין לאנד, טויזענטער פון זיי זיינען געשטאָרבען, אומגליק־לאכע מענשן! און אָט איז ער זיך נאך לעבעדיק, מיט א נייעם פרישן דור פאר זיינע אויגן —מיט א דור פון קעמפער וועלכע וועלן קעמפן פאר זייער רעכט, פאר זייער פרייהייט.

„האט ער געטאָן ריכטיק" טראכט דער גרוי־סער משה „האט ער געטאָן ריכטיק ווען ער האט געפּלאגט זיינע מענשן? זיי האבן דאך געזאגט אז זיי איז אין מצרים בעסער געווען, געדארפט זיי דאָרטן לאָזן."

„וואָס וועט יעצט דער נייער דור טאָן, וועלן זיי נאָכפאלגן די אידעאלן וועלכע ער האט זיי געלערנט, די אידעאלן פון יושר און אמת, פון גערעכטיקייט און ברידערלאכקייט אדער וועלן זיי גאָר פארלאָזן אלעס —פארגעסן אלעס? . .

אזוי זיצט דער אלטער זיידע — דער זיידע פון טויזענטער מענשן, פון א גאנץ פאָלק, און פרעגט און חזר'ט איבער די לעצטע פראגעס — ביז דאָס צאנקענדע מדבר פייערל גייט אויס און דער גרויסער, גרויסער משה ווערט אנט־שלאָפן —אנטשלאָפן אויף אייביק.

בתיה סמאָראדין,

א. ר. מיטל שול

פרילינג

1.

אין די גרינע פעלדער
אין די שיינע גערטנער
שפּילן קליינע קינדערלאך
מיט די שיינע ביימעלאך.

2.

שפּילן זיי פון פרי ביז נאכט,
נאכהער שלאפן זיי געשמאק,
ברענגט דער גוטער מלאך שלאף
חלומות זיי א פולן זאק.

גיטל טשערי,

וועסט פילא. א. ר. שול

אין א זומער נאכט

די ליבלאכע נאכט איז דאָ אין שטעטל,
יעדעס קינד ליגט שוין אין בעטל,
אלעס איז שטיל, און ליבלאך, און פרום,
ווען דער מלאך פון שלאף גייט ארום.

עס שיינט די לבנה צו באלייכטן די נאכט,
און פארוויגט א קינד ווען עס ערוואכט,
אך, ליבלאך איז די שטילע נאכט,
מיט איר ווארימקייט, צויבער און פּראכט.

לאה קאשעוו,

דאנטאן א. ר. שול

א שניי חלום

אלצדינג איז באדעקט מיט שניי. די היי־זעלאך און די ביימעלאך און אלצדינג וואס איך קען זען. גיי איך און גיי און טראכט צו זיך וואו איך בין, נאר איך זע קיינעם נישט אויסער קליינע הייזעלאך, דענק איך צו זיך, אפשר שלאפן נאך די מענשן, ווייל עס איז נאך פרי. נאר אין דער מינוט קומט ארויס א קליינטשיק מיידעלע וואס איז אנגעטאן מיט נישט פיל קליי־דער. זי טראגט ניט קיין שיך און זאקן און האט אויף זיך א לייכט ווייס קליידעל, קומט זי צו מיר און פרעגט מיך וואס איך טו דא, זאג איך איר אז איך האב פארבלאנדזשעט, איך קען נישט געפינען מיין וועג אהיים. זאגט דאס מיידעלע צו מיר, „זיי ניט טרויעריק, איך וועל דיך נעמען אהיים, נאר זיי דא א ווײלע און שפיל זיך מיט מיר און מיינע חבר'טעס.“ זי האט מיך געבעטן זיין א ווײלע וועט זי רופן אירע פריינד. זי איז אוועק און איז באלד צוריק געקומען מיט אלע אירע פריינד. זיי זיינען אלע געווען אנגעטאן אזוי ווי דאס ערשטע מיידעלע. זיי זיינען אלע געווען זייער צופרידן וואס איך בין געקומען. מיר האבן זיך אלע געשפילט דעם גאנצן טאג ביז עס איז געווארען פינסטער. איך האב דאן געבעטן מיינע שניי־פריינד זיי זאלן מיך נעמען אהיים, האט דאס ערשטע מיידעלע געזאגט אז זי וועט מיך נעמען אהיים. איז זי געגאנגען און גענומען א קליין שליטעלע מיט צוויי קליינע פערדלאך. מיר זיינען ארייגע־גאנגען אין דעם שליטעלע און זיך איינגעדעקט אין ווארימע קאלדרעס. מיר זיינען געפארן זייער שנעל ביז מיר זיינען געקומען צו אונזער הויז. מיין מאמע האט מיך דאן אריינגעלייגט אין בעט. ווי נאר זי האט מיר אנגערירט האב איך זיך אויפגעכאפט פון מיין שלאף און גע־פרעגט מיין מאמען וואס זי וויל, האט זי מיר געזאגט אז עס איז צייט צו גיין אין סקול. האב איך איר דאן דערציילט וואס פאר א שיינעם חלום איך האב געהאט.

פלארענס ראבינאוויץ
סטר. מענשאן א. ר. שול

א פייער

עס איז א קאלטע, פינסטערע נאכט, א קאל־טער ווינט בלאזט און ער שניידט זיך איין ווי מיט שטעכיקע שפיזן, די פינסטערניש ליגט אין די גאסן און גלאנצט ווי א שטיק שווארצקייט. עס איז א מורא ארויס צו גיין. אין ארימען קווארטאל שלאפן די מענשן געשמאק נאך א טאג שווערער ארבעט. אלץ ארום איז איינגע־גראבן אין שטיל־שווייגן.

פלוצלונג רייסט זיך ארויס פון א הויז א העלער שיין. ער באלייכט די ארימקע געסלאך. א רויטע ליכט באגלאנצט דעם גאנצן געגענט און מיט אמאל — א רויך, פלאמען און ראקעטן שטייגן אויף אין דער הויך. עס הערט זיך א געשריי, א געפילדער. די מענשן לאזן זיך לויפן פון די הייזער. עס דערהערט זיך א געוויין. א מוטער מיט איר קליין קינד ווארפן זיך אראפ פון פענסטער גלייך אין די אויסגעשפרייטע רעטונגס־נעצן. אנדערע קינדער קוויטשן, די עלטערן יאמערן, עס איז א שרעק אין געסל. מענשן לויפן ארום אין נאכט־קליידער ווי ווילד־געווארענע, אין דער לופט שוועבט ארום די גרויע נויט מיט אירע ברייטע פליגל.

איינס נאך דאס אנדערע ציגדן זיך די היי־זער. עס דאכט ניט אנדערש נאר א שלעכטער מכשף שוועבט ארום איבער די דעכער און צינדט זיי אן איינעם נאכן צווייטן. און דאך איז דאס אזא שיין בילד געטונקן אין מענשלאך ליידן. די רויטע פלאמען בליסטשן לאנגזאמער, דער פייער שטארבט אפ, עס ווערט שטילער און שטילער.

די נייגעריקע צעגייען זיך, די פייערלייט פארן אפ מידע. עס בלייבט נאך אליין דאס געוויין פון ארימע מענשן וואס זיינען אין קוים צוויי שעה פאראומגליקט געווארן.

איטא גארדין,
אפטאנער א. ר. שול

פרילינג.

דער טייערער פרילינג איז דא שוין צוריק,
מיט זיין צויבער, פראכט און גליק;
יעדער איז פריילאך, ניט ווי פריער,
יעדער איז פרייליך, פונקט ווי איך מיט דיר.

II.

קוקט אויף די בלומען, קוקט אויפ'ן פעלד,
יעדער איז פריילאך איבער דער גאנצער
וועלט;
די קינדער שפילן זיך און לאכן און טאנצן,—
די וועלט האט זיך איבערגעביטן אינגאנצן.

סעם מאסקאוויטש,
א. ר. מיטל שול

א טאג בוך פון אן ארבעטער.

איינמאָל פארבייגיענדיק א ליידיק הויז, האָב איך באמערקט ליגענדיק אויף א טרעפּ אן אלט־פארשמוצטן בוך. איך ווייס ניט פארוואָס, אָבער עפּיס ווי א געהיימע קראפט אין מיר, האָט מיר צו געצויגן צום בוך, איך האָב עס אויפגעהויבן און אריינגעקוקט, זעענדיק אז עס זיינען דאָ אויף בלעטער האנטשריפטן, האב איך געמיינט אז א שפּאצירענדער האָט דאָס בוך פארלוירן. נאָר ניט זעענדיק קיינעם אין גאס, האָב איך דאָס בוך א היים גענומען, ביז א וואך שפּעטער, האָב איך ניט געהאָט קיין געלעגענהייט צו זען וואס איז אנגעשריבן אין דעם בוך.

מיט א געפיל פון נייגעריקייט, האָב איך דאס בוך געעפענט, און אָנגעהויבן צו לעזן, עס איז געווען אן ארעמען ארבעטערס טאג־בוך.

איך וועל איצט פּרובירן איבערשרייבן דעם טאג־בוך.

יאנוואר 1921.

עס איז א שטארקער פראָסט אין דרויסן, עס איז קאלט אין הויז, ניטאָ קיין קוילן, מיין קליינע מיידעלע איז קראנק. — — — מוז א מענש אזוי ליידן?

פעברואר.

ניטאָ קיין ארבעט. שוין געזוכט איבעראל, נאָר אָן ערפאָלג. איך א פאָטער, מוז אוועק שיקן מיין קראנק קינד אין א קינדער היים! פארוואָס? יאָ, עס איז ניטאָ קיין געלט, צו קויפן פאר איר די נויטיקע זאכן וואס א קראנקער מוז האבן?

מארץ.

איך בין קראנק, מיין ליבער 14 יאָריקער זון מוז אויפגעבן גיין אין סקול, און מוז אנ־פאנגן גיין ארבעטן, מיין אינגעל האָט פייאי־קייטן צו שפּילן אויפן פידל, אבער איך האָב ניט קיין געלט אים צו קאנען לערנען שפּילן!

אפּריל.

איך ארבעט אין א שאפּ, איך פארדין זייער ווינציק, מיר ארבעטער ווערן אומצופרידן מיט מיט אונזער קליינעם לוין.

מיי.

מיר זיינען אין סטרייק, מיינע קינדער און מיין ווייב ליידען שטארק, מיין בלאסע פרוי נעמט אריין פרעמדע וועש צו וואשן! זי ליידט, אבער זאָגט מיר גאָרניט, איך פארשטיי, ליו־בעניו!

יוני.

דער סטרייק איז נאָך ניט אריבער, מיר ארבעטער ליידן פון הונגער, מיר וועלן פאר־לירן דעם סטרייק, איך האב אנגעהויבן צו טרינקן, כדי צו פארגעסן מיינע צרות! פארוואָס זאָל איך ניט טרינקן?

יולי.

עס איז זייער היים, מיין קראנק קינד איז שוין געקומען א היים, דער דאָקטאר זאָגט אז זי מוז פאָרן אין די בערג! די רייכע פאָרן פאר זייערע פארגעניגנס, און מיין קינד קאָן ניט אפילו פארן פאר איר געזונט, עס איז ניטאָ קיין געלט, אומגליקלאך קינד מיינס!

אווגוסט.

מיין פרוי איז געוואָרן זייער קראנק, דער דאקטאר מאָנט געלט פון מיר, איך האב נישט.

סעפּטעמבער

דער בעל־הבית פון דער הויז האט געהעכערט מיין דירה געלט. איך האב אים געזאגט אז איך קאן ניט באצאלן, זאגט ער אז אויב איך באצאָל נישט, ווער איך דאן ארויסגעטריבן פון דער הויז!

אקטאבער

איך האב זיך באקאנט מיט איינעם וואס באלאנגט צו אן ארבעטער פּארטיי. איך בין איצט א מיטגליד. איך באקען זיך מיט די אומ־שטענדן פון די אנדערע ארבעטער פון דער וועלט. איך הייב אָן צו פארשטיין און לערנען וועגן די ארבעטער פירער, און זייער קאמף פאר גערעכטיקייט. יאָ, איצט פארשטיי איך ערשט מיין לאגע. איך ארבעט אוועק מיינע כוחות פאר די רייכע וואס טוען גארניט. מוז עס אזוי זיין? ניין!

נאוועמבער

איך האב גערעט צו א גרופּע ארבעטער וועגן שטימן פאר די קאנדידאטן פון דער ארבעטער פּארטיי.

דעצעמבער

געווען א סטרייק אין אונזער שאפּ. מיט דער הילף פון אלע אויפגעקלערטע ארבעטער, האבן מיר געוואונען דעם סטרייק!

איך מיט מיין גאנצער פאמיליע זענען אוועק אין אן אנדער שטאָט.....

— — —

דאס איז אלעס וואס איך האב געפונען אָנ־געשריבן. איך בין זיכער, ווען דער ארבעטער האט שפּעטער געשריבן זיין טאג־בוך, האט ער אודאי אנגעשריבן אז ער האפט אז אלע ארבע־טער פון דער וועלט וועלן אמאָל ווערן זייערע אייגענע בעל־הבתים! דער טאג־בוך איז א דאָ־קומענט פון אן ארבעטער וואס האט זיך אנווי־קעלט פון אן אומוויסענדן מענש צו א באוואוסט־זיניקן קעמפער. וואס פארשטייט וואס פאר א מאכט עס ליגט אין זיינע הענט!!!

קיידי קרייצער,

א. ר. מיטל שול

מיין אָפּפאַר פון דער אַלטער היים.

1.

עס זעען זיך שוין קוים די שפּיצן פון די
קלויסטערס
אין זומערדיקן פרישן פרימאָרגן,
די הייזער פאַרשווינדן שוין פון מיינע אויגן,
וואו וועל איך אין דער צייט זיין מאָרגן?

2.

כ׳זע נאָך פון ווייטן פריינטס טיכעלאַך
פאַכען,
וואָס זיינען פאַרווייקטע אין טרערן;
כ׳זע שוין אבער ניט קיין חבר פון קינדהייט,
כ׳קען זיי שוין קיינעם ניט הערן!

3.

ווי ליב ב׳אונז עס זענען געווען די שפּילן
אין זומערדיקע שיינע פאַרנאַכטן,
ווען ברייט די לבנה פלעג זיצן אין הימל
און רואיק אונז קינדער באַטראַכטן.

4.

ווען מיר פלעגן קינדיש אין מאַרק אינ׳ם
גרויסן
זיך שפּילן אין אָפּקלאַפּענישן —
און דאָרט אין דער היים אונז ניט קענען
דערוואַרטן,
פלעגן די ווייכע פּוכעוועע קישן...

5.

און ווען אין אַ זומער טאָג זייער אַ הייסן,
די היץ פלעגט אונז צופיל דערעסן —
פלעג איך מיט די חברים אַוועקגיין אין
וועלדל,
און דאָרט זיך אָן אַלעס פאַרגעסן.

6.

ווי די סאַלאַווייען איבער אונזערע קעפּלאַך
פלעגן אונז נעמען פאַרוויגן,
און מיר האַלב פאַרשלאַפן דאָרט אונטער די
ביימער,
פלעגן אין שאָטן זיך ליגן.

7.

און ווינטער, ווען טייך פלעגט ווערן פאַר־
פרוירן,
די בערג זיך באַדעקן מיט שנייען,
פלעג איך מיט חברים אַוועקגיין מיט
שליטלאַך —
און מיט דעם שניי־גאַסט זיך פרייען.

8.

און זיך אָנטאָן די אייגן געמאַכטע
קאַנקעס וועלכע ווי הירשן פליען
און לאַנג פלעגט עס נעמען ביז וואַנען מיר
פלעגן
פון טייך אַהיים נעמען ציען.

9.

און יעצט דאַרף פאַרלאָזן איך מאַרק, וואַלד,
בערג, טייכל —
חברים וואָס זיינען מיר טייער,
אין אַ וועלט אומבאַקאַנטער דאַרף איך
אַוועק גיין
אין אַ וועלט אַ פרעמדער און נייער.

10.

ווער ווייס צי אין מיין גאַנצענעם לעבן
וועל איך נאָך דערלעבן דאָ ווייטער צו זיין,
די קליינינקע הייזעלאַך, פון מיין שטעטל,
זענען יעצט ביי מיר פאַלאַצן מיט פּראַכט
און מיט שיין.

11.

איך וואונש דיר באַמת מיין שטעטל צו
ווערן
אַזוי שיין ווי דו קוקסט יעצט ביי מיר אויס,
אוי, איך פאָר אַוועק פון דיר, פיליכט שוין
אויף שטענדיק,
פון דיר קיין אַמעריקע פאַר אייך אַרויס.

יוסף קראַווינסקי,

ארב. רינג מיטל־שול

אין אן אָרים שטיבעלע

עס איז געווען אין א קאלטער ווינטערנאכט. אין דרויסן איז געווען א ברענענדיקער פראסט און דער שניי איז נישט מיד געווארן צו פאלן.

אין א געסל ערגעץ ווייט, אונטער דער שטאָט איז געשטאנען אן ארים הייזל. אין הייזל האט זיך געלעבט א פרוי מיט איר מיי־דעלע, וועלכע האט געהייסן חנה'לע. אין הייזל איז געשטאנען א בעטל וואס האט נישט געהאט קיין פיסלאך נאר איז געווען אונטערגעשפּארט מיט שטיקלאך האלץ, עס איז געשטאנען א טישל מיט צוויי בענקלאך אין אן אויוון.

דער פאָטער איז געשטאָרבן פון צוואנציק יאָר ארבעט אין דער טיפעניש פון א קוילן־מינע. די פרוי איז געזעסן און געגייט. אמאָל פלעגט זי ארויסלאזן א טיפן זיפץ און זיך פארטראכטן, דערנאָך האָט זי ווידער געגייט, זי האָט גע־נייט א היבשע ווײַלע און פּלוצלונג האט זיך דערהערט א קינדעריש געוויין.

מאמע, מאמע, די מוטער האט זיך אויפ־געהויבן אן איינגעקאָרטשעטע פון קעלט, און איז געגאנגען צום בעט פרעגנדיק.

וואָס איז מיין קינד, וואָס שרייסטו? חנה'לע האט געשריגן פון אונטער א בארג מיט שמא־טעס.

—איך וויל צום אויוון מיר איז קאלט!

—ביים אויוון איז אויך קאלט,— ענפערט די מאמע.

—טאָ גיב מיר עסן —זאָגט חנה'לע.

—ניטאָ וואָס, מיין קינד, איך וועל היינט ענדיקן די ארבעט און קריגן געלט וועל איך דיר מארגן געבן עסן—זאגט די מאמע.

חנה'לע איז געווען א גוט קינד און פאר־שטאנען איר מוטער'ס רייד און זיך צוריק אוועק געלייגט.

די מאמע האט זי ווידער איינגעדעקט מיט די שמאטעס און זי איינגעשלעפערט מיט דעם באקאנטן לידל.

שלאָף נאָך, שלאָף נאָך
ליבעס קינד,
דרויסן איז א פראָסט,
א ווינט.

א. א. וו.

רחל גלאזמאן,
9 יאָר אלט
וועסט פילא. א. ר. שול

אין חלום־לאנד

עס איז זומער פארטאָג, די לאנדשאפט איז זייער שיין. איך און מיין מומע גייען פריילאך, לוסטיק, מיר באקוקן אלעס ארום אונז און גייען ווייטער. פּלוצלונג פאנגט אָן רעגענען; ניין, גיסן. באהאלטן מיר זיך אונטער א בוים. מיר ווארטן א ביסל, אפשר וועט אויפהערן. ניין, עס רעגנט מער און מער. מיר ציטערן פאר קעלט. מיט אמאָל עפנט זיך הינטער א הויכן בוים א טיר, אן אלטער מאן שטייט דארט און רופט: „קומט, קומט צו אונז". ער רעט אזוי ליבלאך און מיר באשליסען אריין צו גיין. ווי שיין עס איז דארטן אינעווייניק, גאָר א נייע וועלט האבן מיר דערזען, א נייע און א מאָדנע. מיר האבן אי מורא געהאט, אי מיר האבן זיך געפרייט. די הייזער, די מענשן, אלץ איז געווען אזוי קליין. מיר שטייען און קוקן פארגאפט. מיר גייען ווייטער, און די מענשן קומען נעענ־טער אונז אנטקעגן. זיי פאנגן אָן רעדן, מיר הערן זיך צו און צולאכן זיך. איין מאן נעמט מיך ביי די הענט. איך דערשרעק זיך און וויל אנטלויפן און ער זאגט צו מיר: „דערשרעק זיך ניט, מיידעלע, איך וועל דיר גארניט טאָן, קום, דאס איז דאס חלום־לאנד". איך גיי, מיין מומע גייט נאך מיר. מיר קומען צו וואונדער־בארע פּלעצער. אוי, וואס זעען מיר? טיש, בענק און בעטן, אלץ אזוי קליין און אזעלכע קאלירן, זיי פארכאפּן דאס אויג. און ווי מאדנע איך פיל. עפּעס האב איך זיך ניט געקאנט געפינען קיין פּלאץ. אלץ איז אזוי פרעמד־פאר־כשופט. וואס איז דאס? וואוהין האבן מיר פאר־בלאנדזשעט? וואס האט ער געוואלט, דער גוטער אלטער?

איך האב זיך אליין געפרעגט טויזענטער פראגן און ניט געוואוסט קיין ענטפער. איז דאס ניט געווען אזוי מאדנע, פּלוצלונג צו זיין אין אזא פרעמדער וועלט?

וואס איז דאס טאקע געווען? דאס חלום־לאנד? אפשר, עס קאן זיין.

דער זעלבער וועג און די זעלביקע היים. וואס פאר אן אונטערשיד. אלץ איז ווי פריער, ווי אמאל. הויכע שטיינערנע הייזער, די זעלבע מענשן פון אמאָל. ווי אנדערש אבער איז'ס געווען אין יענעם לאנד.

פון דעמאלס ווען איך לייג זיך שלאפן, בעט איך אין דער שטיל, אז ס'זאל ווידער אמאָל קומען יענער גוטער אלטער און מיך פירן אין זיין לאנד אריין, אין זיין וואונדערלאכן חלום־לאנד.

ביילע ציפין,
אפּטאנער א. ר. שול

דער ערשטער שניי.

דער שניי האט אנגעפאנגן פאלן און די ערד און די ביימער זיינען באלד ווייס געווארן. אך, ווי שיין עס איז געווען אין דרויסן. באלד זיינען די קינדערלאך ארויס מיט זייערע שלי־טעלאך און זיך אנגעפאנגן גליטשן.

אלע קינדערלאך זיינען געווען אזוי צופרידן און זייערע שיינע בעקעלאך האבן געפלאמט מיט פרייד.

באלד זיינען מענטשן ארויס און אנגעפאנגן פארשארן דעם שניי, די קינדער זיינען פאר־ציטערט געווארן, ווייל זיי האבן זיך נישט גע־קאָנט שיידן מיטן שניי, קוים דערלעבט אים צו זען.

נאָר באלד האבן די קינדער געפונען אנ־דערע פלעצער וואו זיי האבן זיך געשפילט פרייליך דעם גאנצן טאָג, ביז זייערע עלטערן האבן זיי אריינגערופן אין הויז און זיי זיינען אריינגעגאנגן מיט גרינגע הערצלאך וואָס זיי האבן אזוי שיין פארבראכט מיט דעם ערשטן שניי.

איימי בערעזין,

וועסט פילא. א. ר. שול

מיינע צוויי טעג

אין א שיינעם טאָג בין איך ארויס אין גאס זיך שפילן מיט די קינדער. צוערשט בין איך געקומען צו מערין, נאר מערי האט ניט געוואלט זיך שפילן מיט מיר. דאן בין איך געקומען צו לילין און לילי האט מיך איבערגעקרימט און האט ניט געוואלט זיך שפילן. דאן בין איך געגאנגען צו זשענין און זי האט מיך געשלאגן און געמאכט צום וויינען און מיט א צעבראכן הארץ בין איך דעם טאָג אהיים געקומען. דאס איז געווען מיין ערגסטער טאָג.

דעם צווייטן טאָג ווען איך בין אין גאס ארויס זיך שפילן, זיינען מערי, לילי, און זשעני צוגעלאפן זיך שפילן, נאר איך האב שטאָלץ געענטפערט, ניין. דאן האבן זיי זיך גענומען קריגן איינע מיט דער אנדערער און אָנגעפאנגן וויינען יעדע באזונדער. דאס איז געווען מיין בעסטער טאָג.

ראָזע קאָן,

סטראָבערי מענשאָן א. ר. שול

נאך דעם שטורעם

ליכטיק און בלוי איז יעצט דער הימל,
פון אונטער די וואלקנס קוקט די זון ארויס;
עס גלייכט זיך אויס דאס געלע בלימל,
מען זעט דעם בלויען הימל בלויז.

מען הערט אין וואלד די פויגל זינגען,
מען פילט א פרישן, קילן ווינט.
מען זעט אין גראז מוראשקעס שפרינגען,—
דער וואלד איז פרייליך ווי א קינד.

דער טייך איז שיין, און שטיל, און רואיק,
מען הערט דאס וואסער שוין נישט זשומען,
מען הערט א זשאבע ערגעץ קוואקען,
מען שמעקט דעם ריח פון די בלומען.

סידני טאפאראוו,

סטר. מענשאן א. ר. שול

דער בויגן און דאס ליד

(איבערזעצט פון ענגלישן)

איך האב געשאסן א בויגן אינ׳ם הימל,
ר׳איז געפאלן איך ווייס ניט וואו;
ווייל אזוי גיך איז ער געפלויגן,
אז די אויגן האבן ניט געקענט זען וואו.

איך האב אויסגעאטעמט א ליד אינם הימל,
ס׳איז געפלויגן איך ווייס ניט וואו;
ווייל ווער האט אויגן אזוי שארף און קלאר
צו קענען זען דאס פליען פון א ליד.

לאנג, לאנג נאך דעם אין א רעגן
האב איך געפונען דעם בויגן ניט צעבראכן,
און דאס ליד, פון אנפאנג ביז דער ענד,
האב איך געפונען אין הארצן פון א פריינט.

יאסל בערנשטיין,

דאנטאן א. ר. שול

אין מדבר.

און ווען משה, דער גרויסער פרייהייטס קעמפער, האָט שוין באפרייט די אידן פון די פרעה'ס און זיי ארויס געפירט פון עגיפּטן, האָט ער זיין מארשרוט גענומען גלייך צום ים. און נאָכדעם ווי ער איז מיט'ן פאָלק אזוי וואונדער־לאך דורכגעגאנגען דעם ים, האָט ער, כדי צו פארמיידן א קאמף מיט די ארומיקע שכנים, זיך געלאָזט גיין דורכ'ן מדבר. אפשר האָבן זיי נאך פון פריער געהאט א באגריף וועגן א מדבר, אָבער ווען זיי זיינען אריינגעקומען טיפער אין דער וועלט פון זאמד האָט זיך פאר זיי ערשט איצט אנטפּלעקט דאָס ריכטיקע בילד, אלץ איז פּוסט און וויסט, די זון ברענט, מען זעט נאָר הימל און זאמד, און זאמד און הימל, איז זיי אן אומעט באפאלן. און ווען עס האָט זיך אָנ־געפאנגן אויסלאָזן זייער שפּייז און קיין גוטע וואסער האָבן זיי אויך ניט געהאט, האָט מען געקענט באמערקן א גרויסע אומצופרידענקייט. אָט זיצט א יונגע פרוי מיט א זויגענדיק קינד בא איר ברוסט, דאָס קינד הערט ניט אויף צו וויינען, די מוטער פּרובירט עס איינשטילן, עס וויל אבער ניט, עס וויל עסן. די מוטער האט אבער אליין שוין ניט געגעסן, קען זי איר אָרים קינד נעבאך גאָר ניט געבן. אביסל ווייטער זעט מען ווי א פרוי גייט ארום פון אָרט צו אָרט זוכן עפּעס שפּייז. די זון ברענט אומרחמנותדיק, שוויים גיסט זיך פון איר געזיכט, איר ליפּן זיינען פארשמאכט פון דאָרשט, און נאָך איר האלטענ־דיק זיך ביי איר קלייד, שלעפּן זיך נאָך צוויי קליינע קינדער, זיי וויינען און בעטן ביי איר מיט טרערן אין די אויגן זי זאל זיי געבן עפּעס עסן. די מוטער איז פארצווייפעלט, זי קען גאר ניט העלפן, און אָט קומט אן די נאכט, די זון פארשווינדט און עס פארנעמט איר פּלאץ די לבנה מיט די שטערן, זונענשיין איז ערגעץ אנדערש וואו א ברכה, אבער אין מדבר איז דאָס פּונקט פארקערט, אין מדבר אז די נאכט קומט אָן און עס גיט א בלאָז א קיל ווינטל, דערוועקט עס דעם מענשנס האפנונג, און אָט זעט מען ווי עס זיצט א גרייז גרויער מאן מיט א לאנגער בארד ארומגערינגעלט פון זיין גאנצער משפּחה, אין זייערע אלעמענס פּנימער מערקן זיך סימנים פון הונגער און דורשט, זייערע בליקן זיינען געווענדעט צום אלטן מאן, זיי האבן טענות צו אים, ער טרייסט זיי אבער, ער דערציילט זיי פון די גרויסע צרות וואָס ער האָט געליטן פון זיין לאנג־יאָריקער שקלאפעריי, ער דערקלערט זיי די באדייטונג פון פרייהייט, און אז דער וועג צו איר איז ניט אויסגעשפּרייט מיט בלומען נאָר מיט דערנער, ער גיט זיי צו מוט, קוראוש און האפנונג, ער פארזיכערט זיי אז די וואנדע־רונג וועט ניט זיין לאנג, און אז מיט דער צייט וועלן זיי דאָך קומען צו דעם צוגעזאָגטן לאנד, זיי גלויבן אים אבער ניט.

און אזוי איז אוועק פערציק יאָר פון וואנ־דערן אין דעם הייסן זאמדיקן מדבר. פערציק יאָר פול מיט צרות, ליידן און פארצווייפלונג. דער אלטער דור איז אויסגעשטארבן און א נייער איז געבוירן געוואָרן. ניט קיין דור פון שקלאפן, נאָר א דור וואָס איז געבוירן געוואָרן אין פרייהייט. און נאָר דער דור איז געווען אין שטאנד אריין צו קומען אין דעם צוגע־זאָגטן לאנד. כנען.

מאלי קאניעווסקי

אפטאנער א. ר. שול

פערעלע און דער יעגער

די קליינע פערעלע האט זייער ליב געהאט די נאטור. יעדען טאג, נאך שול, פלעג זי גיין אין וואלד און אין פעלד, קלייבן בלומען און צוהערן זיך צו געזאנגען פון די פייגעלאך.

איינמאל, זיצענדיק אין וואלד, האט זי בא־מערקט ווי א יעגער צילט מיט א ביקס אויף א שיינעם זינג־פויגל. זי איז שנעל צוגעלאפן צום יעגער און מיט טרערן אין די אויגן זיך געבעטן, „גוטער מענש, שיס ניט דאס פייגעלע! דער יעגער האט זיך צושמייכעלט און געזאגט, „פארוואָס ווילסטו ניט אז איך זאל שיסן דאָס פייגעלע?“

מיט אן ערענסטע מינע האט פערעלע גע־ענפערט, „איז ניט דאס פייגעלע אזוי גוט ווי א מענש? א מענש טאר ניט שיסן איינער דעם אנדערן, דאן טאָרסטו ניט שיסן דעם פויגל, טשעפּעט דיך דער פויגל? דער פויגל זינגט פאר דיר, מאכט דיך פריילאך, און דו ווילסט אים גאר שיסן. דער פויגל קאן זיך גאר ניט העלפן, דאן דארף איך אים העלפן.“

דער יעגער האט אראָפּגעלאָזט דעם ביקס, און מיט א פארשעמטן פּנים געזאגט, „מיידעלע, דו ביסט גערעכט, איך בין זייער שלעכט צו וועלן טאָן אזא זאך. איך וועל עס שטענדיק געדענקען אזוי לאנג ווי איך וועל לעבן, איך וועל עס מער ניט טאָן.“

פערעלע האט דאס דערהערט, האט זי גע־געבן א שמייכל און מיט א געזאנג ארויסגעלאפן פון וואלד.

עני גוראלניק,

וועסט פילא. א. ר. שול

די צוויי ברידער אדער קונסט און געלט.

(א מעשה)

אמאָל האט אין לאנד געלעבט גאנץ איינ־פאך און שטיל א קעניג. ער האט געהערשט איבער זיין פאלק מיט גערעכטיקייט און ליבע. און דערפאר האבן אלע מענשן אים ליב געהאט און האבן געקוקט מיט שרעק אויף דער צייט ווען זייער גוטער ליבער קעניג וועט שוין אויף דער וועלט מער ניט זיין, ווייל דעם קעניג'ס יוגנט איז שוין לאנג, לאנג פארבייגעפלויגן . . .

און דער קעניג, אים האט זיך אויך ניט געגלוסט פארלאזן זיין מדינה, אבער וואס קאן מען העלפן? די צייט מוז קומען, צי מען וויל, צי מען וויל ניט. דער קעניג האט ניט געזינ־דיקט און דערפאר האט ער זיך ניט געשראקן פאר טויט. „גענוג געלעבט", פלעג ער זיך טראכטן. נאר איין פארצווייפלונג האט ער גע־האט און דאס איז געווען:

וועמען זאל ער זעצן אויפן טראן? זיינע צוויי זין, חיים און משה זיינען געווען אין דער זעלבער עלטער. מאכן חיים'ען קעניג וועט משה פראטעסטירן, מאכן משה'ן קעניג וועט חיים פראטעסטירן. און לאנג האט דער קעניג זיך געפלאגט מיט דער דעה וואס ער זאל טאָן. ענדליך איז ער געקומען צו א באשלוס.

און אין איין שיינעם פרימארגן רופט ער צו זיך זיינע צוויי זין.

„קינדער", האט ער אנגעפאנגן, „ווי איר זעט זיינען מיינע יארן שוין געצייילטע".

„אָ, טאטע, וואס דארפסטו רעדן פון אזעלכע זאכן?" האט אונטערגעבראכן חיים.

„ניין קינדער, איר מוזט מיך אויסהערן און ניט קיין איינמאל אונטערברעכן. ווי איך האב געזאגט", איז דער אלטער ווייטער אנגעגאנגן, „זיינען מיינע יארן צום לעבן ניט פיל, און איך וויל אז נאך מיר זאל הערשן א קעניג וואס וועט ליבן דאס פאלק און הערשן מיט גערעכטיקייט. אזוי ווי איר זייט ביידע אין דער זעלבער עלטער האב איך באשלאסען אזוי: איר וועט ביידע מארגן אוועק פון דעם פאלאץ און זוכן וואו נאר איר ווילט די זאך וואס איר דענקט איז די טייערסטע אויף דער וועלט, און אין סוף פון צוועלפטן חודש זאלט איר זיך ביידע אומקערן צו מיר" . . .

אזוי איז געווען, אויף מארגן ווען די זון האט נאך געווארמט די מערב לענדער האבן זיך גע־זעגנט ביים גרויסן טויער פון פאלאץ, די צוויי פרינצן. זיי האבן זיך איינס דאס אנדערע גע־ווינשן גליק און זיינען זיך אוועק יעדער אין זיין וועג.

די חדשים זיי פליען פארביי, די צייט זי ווארט ניט פאר די מענשן, און וואס געפינען מיר?

אין פאלאץ אויפן טראן זיצט זיך אלץ דער קעניג, א ביסל מער גרויער, א ביסל מער איינ־געבויגן, נאך א פאר קנייטשן הויבן זיך אָן צו באווייזן, אבער ער הערשט מיט דער זעלבער געטריישאפט און איבערגעבנקייט. און וואס איז געווארן מיט זיינע צוויי זין?

חיים האט געוואנדערט גאנץ לאנג און א מידער און א הונגעריקער איז ער אריין אין א קליין שטעטל. דאס פאסטוך לעבן איז אים זייער געפעלן געווארן און ער האט באשלאסן צו בלייבן דארט ווי לאנג מעגליך. איין טאג ווען די זון האט געווארפן אירע ווארימסטע שטראלן און די פייגעלאך האבן געזונגן אויף א הויכן קול האט חיים גענומען א בערשטל און פארבן און איז ארויס אין וואלד און אנגעפאנגן מאָלן א בילד, א זעלטן שיינס, אזא בילד וואס נאר א טרוימער, א טרוימער פון שיינקייט און גערעכטיקייט קען מאלן.

דער הימל פון א צויבערליכן בלויען קאליר און די וואלקנס ווי גרויסע שטיק פוכעדיקע וואַ־טע, וועלכע האבן אויסגעזען ווי זיי באוועגן זיך און אָט, אָט וועלן זיי אוועק ווייט, ווייט. און אונטן האבן גרעזעלאך געבליט און פראכטפולע בלומען האבן געטאנצט צו דער מעלאדיע פונים ווינטל וואס האט (ווייזט אויס) געבלאזן. פרוכט־בארע בוימער זיינען געוואקסן ארום אן שיער. קליינינקע קינדערלאך האבן זיך פרייליך גע־שפילט, זייערע לאכענדיקע אויגן, זייערע רויטע, געזונטע בעקאלאך און צופלאסענע לאקן, האבן ביי אייך געקאנט צוגנב'נען אייער בליק, ווייל אין אייער מוח ווילט איר אויסגעפינען וואס אזוינס האט דער ארטיסט, דער טרוימער גע־מיינט מיט אָט דעם בילד.

אָט אזוי האט חיים געקוקט אויפן הימל, געקוקט אויף די זאכן וואס די מוטער נאטור ברענגט די מענשן און אימער געטרוימט און געמאָלן.

און משה, זיין באשערט גליק איז גאנץ אנדערש געווען. ער האט זיך פארדונגען צו א פויער און האט בא־ארבעט די ערד, ניט ווייל ער האט דאס געוואלט טאן, ניט ווייל די ארבעט איז אים ליב געווען, נאר פאר ג ע ל ט. וואס

אמאָל איז ער געווארען אלץ רייכער און רייכער, וואס אמאָל איז זיין געלט בייטל אלץ דיקער און גרעבער געווארן.

די צוועלף חדשים זיינען שוין אריבער, פאר די צוויי ברידער זייער גיך, אבער פאר דעם אלטן איינגעבויגענעם קעניג זייער לאנג. די צוויי ברידער האבן זיך ווידער באגעגענט ביים גרויסן טויער פון פאלאץ, און זיי זיינען ביידע אריין אין פאלאץ. דער קעניג האט זיך מיט זיי ארומגעכאפּט, און נאך א ווײַלע האט ער געזאגט, „נו, קינדער, ווייזט מיר וואס איר האט אויפגעטאָן, משה, וואס האסט דו געבראכט?“

„איך, טאטעניו האב דיר געבראכט געלט“, האט משה געענפערט.

„און פארוואס דענקסטו אז געלט איז די טייערסטע זאך אויף דער וועלט?“ האט דער קעניג פאמעליך געפרעגט.

„ווייל אין די צוועלף חדשים וואס איך בין אוועק פון דיין לאנד בין איך שטענדיק געווען ארומגערינגעלט מיט מענשן וואס האבן זיך תמיד געקריגט צוליב איין זאך — געלט. בין איך געקומען צו דעם באשלום אז מענשן קריגן זיך צוליב געלט, מוז עס טאקע זיין די טייערסטע זאך אויף דער וועלט.“

„און וואס האסטו געבראכט, חיים?“ האט זיך דער קעניג געווענדעט צום אנדערן זון.

„איך, טאטעניו, האב דיר געבראכט בילדער וועלכע זיינען נאר קליינע אויסדרוקען פון מיין נשמה.“

„און פארוואס דענקסטו, אז קונסט איז די טייערסטע זאך אויף דער וועלט?“

„אין דער צייט וואס איך בין פון דיין זייט אוועק, האב איך שטענדיק געוואלט עפּעס אויסדריקן, עפּעס זאגן, אבער ווערטער זיינען פון מיין מויל ניט געקומען, האב איך אויסגעפונען אז דורך קונסט, דורך מאלן, קאן איך אויסדריקן מיינע געפילן, סיי שיינע, סיי פרייליכע, סיי ליידענדע, אלע געפילן וואס מיין מויל האט ניט געקאנט רעדן האט מיין בערשטל און מיינע פארבן פאר מיר גערעדט. אין קונסט איז דאָ עפּעס וואס מען קאן תמיד האלטן און תמיד האבן פארגעניגען דערפון“...

און חיים האט געענדיקט מיט א שמייכל אויף זיין פּנים ווי עפּעס א מלאך וואלט דארט געשיינט.

דער קעניג האט געקוקט אויף זיינע זין א לאנגע צייט און ענדליך געזאגט:

„חיים, א קעניג ווי דו וועט קיין לאנד ניט האבן נאר מיין לאנד, א געטרייער, א גערעכטער און א ליבער קעניג וועסט דו זיין. דו האסט ליב קונסט, שיינקייט, דו וועסט זען אז נאר דאס וואס איז שיין און גערעכט זאל הערשן אין אונזער לאנד, זעץ זיך אויף מיין טראָן און נא דיר מיין קרוין“. און ער האט ווייטער געזאגט, „געדיינקט, ליבע זין, וואס איך האב מיט אייך תמיד געלערענט, און שלאגט זיך ניט איינער מיט דעם אנדערן.

און די אלטע פארדארטע ליפּן האבן זיך פארמאכט אויף אייביק און אייביק....

זייט איר איינשטימיק מיט'ן קעניג?

דענקט איר, אז ער האט געטאָן ריכטיק?

רבקה בערג,

א. ר. מיטל שול

דער פרילינג

עס האבן שוין די גרעזעלאך
צובליט זיך נאך אמאָל,
זיי שפּראצן און באדן זיך
אויף פעלדער, בערג און טאָל.

עס האבן קליינע חיה'לאך
דערוואכט פון זייער שלאף,
און וועווערקעס, אויף ביימעלאך,
זיי פליען אפּ און אף.

און דאס קלארע וואסערל,
עס לאכט זיך מיט א טאנץ,
און שארט זיך פון די בערגלאך
אראָפּ צו אונז מיט גלאנץ.

און די יונגע ביימאלאך
דערוואכן נאך אמאָל,
געוועקט האבן זיי די פייגעלאך,
צו שפּילן זיך נאך אמאָל.

פּריווא גלוזמאן

וועסט פילא. א. ר. שול

שלום עליכם אין אונזער שול.

די נאכט איז פינסטער און קאלט, דער ווינט בלאָזט, אין שטיבל איז קאלט, אין א ווינקל זיצט מיין מאמע, טרויעריקע זיפצען הערט מען נאָר אין יענעם ווינקל. קיין שטיקל ברויט איז ניטאָ, און עס דריקט די נויט.

איך זיץ אין א ווינקל און שטילע טרערן גיסן זיך פון מיינע אויגן, עס איז זייער שטיל, מען הערט נאָר דעם זייגער ריידנדיק אין אַן אומבאקאנטן לשון. נאָר פּלוצים טו איך זיך א כאַפּ אַז עס איז שוין זעקס אַזייגער און מען דארף גיין אין שולע. אוי,פוילט מען זיך, אבער וויסן מוז איך דאָך אליץ, געשיכטע, גראמאטיק, און אזוי ווייטער.

גיי איך מיר מיט א שווער הארץ אין שולע. ווען איך בין געקומען, האב איך זיך אַ־וועקגעזעצט אויף מיין פּלאַץ, און געזעסן. דער לערער האָט אָנגעהויבן פרעגן פראגן וואָס מיר האָבן נעכטן געלערנט. איך האָב זיך צו גאָר ניט צוגעהערט, מיינע געדאנקען זיינען געווען זייער טרויעריגע וועגן נויט.

אוי, האָב איך געטראכט, ווען איך קום א היים און דערווים א געקאָכטע געקעכטס, ווי וואָלט עס מיר געשמעקט. אבער באלד זאָגט אונז דער לערער, אז מיר וועלן לעזן א מעשה פון שלום עליכם.

באלד האָב איך א כאַפּ געטאָן דעם בוך, א צופרידענער שמייכל האָט זיך אפּגעשטעלט אויף מיין געזיכט, פריער האָט דער לערער גע־לייענט און איך האָב זיך אזוי גוט צוגעהערט, און מיינע שלעכטע געדאנקען זיינען פארשווינדן געוואָרן. מיינע געדאנקען זיינען שוין געווען וועגן דעם בארימטן שרייבער שלום עליכם. אין מיטן לייענען שטעלט זיך מיר פאָר, אז שלום עליכם שטייט אין קלאס, און זעט ווי די קינדער האבן הנאה פון זיינע מעשה'לאך.

איך לייען מיט אזוי פיל חשק דאָס מעשה'לע אז איך הער ניט אז דער לערער הייסט מיך אויפהערן. ווען איך בין געקומען א היים האָב איך געטראפן מיין מאמען אליץ זיצן אין ווינקל פארטרויערט, אבער איך בין שוין ניט געווען פארטרויערט, איך האָב נאָך איינמאל דורכגע־לייענט שלום עליכם'ס מעשה'לאך און פאר־טריבן די שלעכטע געדאנקן.

פעני קראווינסקי,

דאנטאן א. ר. שול

איינמאָל אין זומער

אין שטאָט האָט די זון געברענט, די טעג זיינען געווען שיינע, די ביימער האָבן געש־מועסט צווישן זיך און די בלומען האָבן זיך צו־בליט ברייט און געשמעקט זיס, מיר האָבן ניט געוואָלט פארלאָזן די שטאָט. די מאמע אבער האָט אונז נאָר געוואָלט נעמען צום ים. האָבן מיר געמוזט צוזאמען פּאקען אונזערע זאכן און פארן. צוויי שטונדן האט געדויערט די רייזע. מיינט ניט, אז מיר זיינען געזעסען רואיק אויפן באן. איך מיט מיין שוועסטער זיינען ארומ־געלאפען פון איין ארט צום אנדערן. נאר באלד זיינען מיר אנגעקומען. די צוויי שטונדען זיינען פארשוואונדן ווי צוויי מינוט.

דאָ איז אויך געווען אַזאַ זון מיט נאך שע־נערע בלומען און ביימער ווי אין שטאָט. מיר האבן געעפענט אונזערע פּעקלאך, גענומען אונ־זערע באד־קאסטיומען און גלייך אוועק צום ים. ווי וואונדערבאר! די כוואליעס האבן גערוישט. מיר האבן זיך אזוי פיין געבאדן און געבראטן זיך קעגן זון. אין צוויי טעג זיינען מיר שוין געווען אינגאנצן שוואַרץ. עס האט אויף אונז אַלע געמאכט א גרויסן איינדרוק צו זיין אזוי נאָענט צום ים, גאנצע טעג טאָן וואס מען וויל, דארף מען נאך עפּעס בעסערס? איצט האבן מיר שוין ניט געוואלט אהיים פארן. מיר האבן געוואוסט אז אויף אונז ווארט די שול.

און דאָ איז געווען אזוי שיין.

דעם ים צו זען ווען ער ווארפט זיך ווי א ווילדער איז ניטאָ קיין בעסערס און קיין שע־נערס.

אַ! יענעם זומער וועל איך קיינמאל ניט פארגעסן.

פּערל אלטמאן,
אפּטאנער א. ר. שול

ער וויל ניט ארבעטן

עס איז נאכט און עס גייט א רעגן. איך און מיין פריינד האבן געוואלט גיין אהיים. זיי־נען מיר געשטאנען און געווארט אויף אַ קאר.

ביים וועג איז געשטאנען א מאן און האט געקוקט אויפן הימל, איז אָנגעפאָרן א רייכער ביזנעסמאן און האט געזאגט: „וואס שטייסט: אזוי; פארוואס גייסטו ניט ארבעטן? איז דער אָרימער געגאנגען אהיים און געטראכט: „די רייכע מענשן האבן מאשינען, גוטע קליידער, גוטע עסן, אנדערע הייסט ער ארבעטן, און אליין טוען זיי גאָרניט. קאָן דאס זיין אזוי?"

קיווע רובין,
בריסטאָלער א. ר. שול

די פיר סעזאנען

פרילינג

פרילינג! פרילינג!
קומט צו גיין,
פול מיט זון שיין —
פול מיט חן.

פויגלאך פליען אין דער לופט,
און די זיסע סאלאוויי רופט,
רופט אין וואלד, אין גרינעם וואלד,
וואו די בלום וועט שפראצן באלד.

זומער

אין וואלד, אין פעלד,
איז גרין און שיין,
דער בלויער הימל
איז קלאר און ריין.

דער שמעטערלינג זוכט און פליט ארום,
און זעצט זיך באלד אויף א שיינער בלום,
עס בליט די בלום, עס שמעקט דאס גראז,
כאטש נעם אין גרויסן וואלד זיך לאז.

הערבסט

עס ווערט שוין קיל,
עס ווערט שוין נאס,
דער בייזער ווינט
בלאזט אין גאס.

ער בלאזט די שיינע בלעטער אום,
און מיט א בייזער גיט ער א ברום:
„איר בלומען און איר פויגלאך — גייט!
פאר דעם ווינטער מאך איך גרייט!“

ווינטער

ווינטער! ווינטער!
בייז און קאלט,
דיך ארט ניט —
פאר יונג און אלט.

דו שיקסט דיין בייזן ווינט אהער,
און לאזט דיין שניי פאלן וואס מער,
דיין פראסט קען שוין ניט גרעסער זיין,
אָ, לאז אונז צוריק דעם זונען־שיין!

נחמן וויים,
און נפתלי סמאראדין,
ארב. רינג מיטל שול

לידער קלינגן אין דער לופטן.

עס איז דער פרילינג, ליבער פרילינג. ווי זיס און טייער זיינען זיינע בשורות פון פרייד און גליק. אלץ איז לוסטיק, פריילאך, און אויפ־געוואכט ווי די שיינע רויז וואס הייבט אויף אירע טוי־באדעקטע אויגן צו דער מארגן־זון.

פארביי איז דער ווינטער און איבערגעלאזט א פרישע, א פוכיקע ערד. איצט שיינט שוין ניט די זון אויף א קאלטער, פארפרוירענער, שניי־באדעקטע וועלט, נאר זי זעט ווי די פי־צעלאך גרעזעלאך און גרינינקע בלעטעלאך פון ערד און בוים, שטעקן ארויס זייערע פולע הער־צעלאך צו באגריסן איר. די מוטער נאטור קען ניט באהאלטן די פרייד וואס זי פילט און מוז זי צושפרייטן איבער פעלד און וואלד, בארג און טאָל.

עס קלינגן לידער אין דער לופטן. איר הערט זיי? יא! זייער שוואך, אבער דאך. וואס איז דען שענער ווי דאס ליד פון דעם ריטשקעלע? דאס וואסערל שפרינגט און טאנצט זיך מיט אימפעט איבער די קלאָרע, ווייסע שטיינדעלאך און גרינעם מאך. עס מורמלט און ברומט צו־פרידן און שפילט זיך מיט זיך אליין ווי א קליין קינד. עס הערט זיך דאס לידעלע פון דעם לייכטן ווינטל וואס שוועבט צווישן די ביימער, גראזן און בלומען. אויך די פייגעלאך זינגען זייערע שענסטע לידער ווי עס וואלט געווען דער איינ־ציגער טאג פון פרילינג. עס פלאצן ביי זיי שיער ניט די העלזעלאך. עס דאכט זיך אז אפילו די בלעטער זינגן און די ביימער. אלץ לעבט און שטרעבט צו א העכער, בעסער לעבן.

איין הארצן איז אויך לעבעדיק און עס קלינגן דארט אויך לידער. אוועק זענען די זארגן און די צרות פון ווינטער. איצט דארף מען ניט מער זיך באשיצן פון די שווערע ווינטן מיט ווארימע קליידער און מען דארף ניט באזארגן קיין קוילן, צו אפהיטן פון דער בייזער קעלט. די בלומען, די ביימער, די לופט; אלעס גיט צו שיינקייט און לעבעדיקייט, לעבן און מוט. עס איז גוט אויפן הארצן און עס ווילט זיך לעבן. מיט פרייליכע אויגן, פול מיט קוראזש, קוקן מיר ווייטער, ווארטן אויף דעם זומער און הערבסט. פרילינג צייט קלינגן לידער, מונטע־רע, פרייליכע, אין הארצן און אין דער לופטן!

מלכה לעכטמאן

ארב. רינג מיטל שול

דער אמת איז די בעסטע זאך

איינמאָל ווען ראָזעלע, א קינד פון א יאָר פינף, האט געדארפט גיין שלאָפן, האט זי גע־טראכט, „ווען מיין פאמיליע וועט שלאפן, וועל איך אראָפּגיין אין אלמער און נעמען עסן די קייק און אלע גוטע זאכן.“ נאר רייזעלע איז אנט־שלאפן געווארן. ווען זי האט זיך אויפגעכאפּט, איז געווען פינף אזייגער. זי איז אראָפּגעגאנגען און איז אריין אין אלמער. זי האט אויפגעגעסן אלעס און האט געוואלט גיין צוריק אין בעט. טראכט זי, „ווי אזוי וועל איך קוקן דער מאמע אין די אויגן און זאָגן איך האב עס ניט געטאָן?“ זי איז געגאנגען און געזאגט איר מאמע וואס זי האט געטאָן. איר מאמע האט איר ניט געשלאגן ווייל זי האט געזאגט דעם אמת.

אהרן שטיינבערג,
דאנטאן א. ר. שול

דער שמועס צווישן פרילינג און ווינטער

אין דעם אָנהויב פון מערץ האבן זיך ווינטער און פרילינג באגעגנט. פרילינג האט באגעגנט ווינטער מיט א שמייכל, ווינטער האט באגעגנט פרילינג מיט א בייזן פּנים.

„וואס ביסטו אזוי בייז?“ האט פרילינג גע־פרעגט.

„דאס איז מיין געשעפט, דו דארפסט דאס ניט וויסן“, האט ווינטער געענטפערט אין א בייזן טאָן.

„דארפסט ניט זיין אזוי בייז“.

„איך האב אן אורזאכע צו זיין בייז“.

„אז דו האסט אן אורזאכע, פארוואס דער־ציילסטו מיר ניט?“

„טרעף“.

„איך דענק אז איך ווייס. דאס אוועקגיין געפעלט דיר ניט.“

„ריכטיק, איך דענק אז עס איז א פאר־ברעכן.“

„איך בין געגן דיר. אלע מענשן ווערן קראנק ווען דו האסט די מאכט. ווען איך קום ווערן אלע מענשן געזונט און פרוילאך. אלע בלומען הויבן אָן וואקסן, אלע כייעלאך און כייעס כאפּן זיך אויף פון זייער לאנגן ווינטעריקן שלאָף. ווען איך האב די מאכט שיינט די זון יעדן טאָג.“

„אפשר ביסטו גערעכט,“ האט דער ווינטער געזאגט און איז אוועק געגאנגען.

סימאר זעלמאנאָף
סטראָבערי מענשאָן א. ר. שול

פאנטאזיע

איך ווייס ניט צי די מעשה וואס איך וועל אייך דערציילן איז אן אמת אדער ניט, נאר אזוי איז׳ס געווען. איך זיץ מיר אזוי ביים טיש און טראכט: וואס טוט מען? אזוי טראכ־טענדיק בין איך באלד אנטשלאפן געווארן, און אָט פאנגט זיך אָן די געשיכטע.

איך זע פאר זיך עפּעס א נייע וועלט. די זון שיינט א גאנצן טאָג דאס גראָז איז גרין א גאנץ יאָר. די הייזער זיינען דארטן ניט אזע־לעכע ווי ביי אונז. דער ארבעטער לעבט זיך פריי און גליקליך. ס׳ווייעט די רויטע פאָן איבעראל. די מיינערס האבן אייגענע היימען, זיי האבן זייער ברויט און קליידער אויך. אזא רואיקע, צופרידענע וועלט. אלע זיינען דאָ פריי, פריי ווי די פייגעל אין וואלד.

עמעצער האט מיך א שטארקען רוף געטאָן: „שטיי אויף, גיי לייג זיך שלאפן.“ איך האב זיך אויפגעכאפּט. דער אונטערשיד איז געווען זייער א גרויסער. עס האט מיך פארדראסן, פארוואָס מען האט מיר צושטערט די פאנטאזיע וועלט. עס איז מיר געווען שלעכט אויפן הארצן. און איך האב זיך דערמאנט אז אָט פאנגט זיך ווידער אָן די וועלט פון נעכטן און היינט. א גרויע, פול מיט ליידן און נויט.

ווען וועט שוין יענע וועלט, וואס איך האב פאר זיך געזען נאר איין האלבע שעה — ווערן אן אמת׳ע, א שטענדיקע?

יאנקל אלטמאן,
אפּטאנער א. ר. שול

אוי, ס׳איז שלעכט!
(צוויי סקיצעס)

דער בריווטרעגער

גאנץ פרי גייט דער בריווטרעגער אום מיט דעם שווערן פּאק אויף די פּלייצעס. עס איז קאלט. א דראבנער רעגן פאלט. דער פּאק איז שווער. די צייט איז שלעכט, אלץ איז טייער און דער לוין איז קליין. ער גיט א טיפן זיפץ און זאגט, „אוי, ס׳איז שלעכט!“

דער פּושקארט פּעדלער

עס גיסט א רעגן, דער פּעדלער שטופּט זיין פּושקארט. עס איז פארנאכט. היינט נאך גאר ניט געלייזט. מיט וואס וועט ער אהיים קומען? דאס קינד איז קראנק. מארגן איז שוין שבת און עס איז גאר ניטאָ אויף שבת. ער רופט אויס, „אוי, ס׳איז שלעכט!“

הערשל האנדעלסמאן,
א. ר. מיטל שול

אין דעם לאנד פון פרייהייט.

(א חלום)

איך שטיי אויף א הויכן שפּיץ פון א שטיין און איך קוק אריין אין ים. שטייענדיק טראכט איך „אך, ווען וועט שוין קומען די צייט ווען די גאנצע וועלט וועט ווערן א פרייע, א זעלבסט שטענדיקע, ווען מענשן וועלן זיין אלע גלייך און וועלן לעבן בשלום, און איידעלקייט און מיטלייד וועלן הערשן?“

מיט א מאָל דערפיל איך, איך פאל אין ים, די הויכקייט פון שטיין אין צוזאמענהאנג מיט דער שנעלקייט פון פאל מאכט מיך זינקן טיפער און טיפער. זינקענדיק ווערט מיר מיין הארץ קאלט, דענקענדיק פון דעם טויט וואָס ערוואר־טעט מיך דאָ אין ים.

מיט אמאָל דערפיל איך ווי איך פאל דורך דעם ים, א פרייד צושפּילט זיך איבער מיין קער־פּער, פילענדיק אז איך דארף ניט שטארבען. איך אטעם אריין די גוטע פרישע לופט, איין מאָל, צוויי מאָל, ביז איך פיל זידשוין מער ניט שוואך, דאן געדענק איך, פאל איך נאך, איך פאל אראָפּ אויף דער ערד און איך בלייב ליגן אין חלשות.

פּלוצלונג וועק איך זיך אויף, און דערזע אז א מענש שטייט לעבן מיר, איך דערשרעק זיך און וויל אנטלויפן. אבער ער, דער מענש טרייסט מיך און זאגט מיר אז ער וועט מיך אריין פירן אין דעם לאָנד פון פרייהייט. ער נעמט אָן מיין האנט און מיר פאנגן אָן גיין, ווייסן ווייס איך ניט וואוהין, אבער דער מענש פירט מיך, מיר גייען אזוי צו ווייט וועג ביז מיר קומען אריין אין א וואונדערבאר לאנד, בלומען וואקסן אויף אלע זייטן, די לופט שמעקט אזוי גוט, א וואונ־דערבארער פּלאץ. מיר גייען אזוי ווייטער ביז מיר קומען אריין אין א דארף, איך זע פריער א הויז, נאכער א לאנג שטיק ערד, נאכער נאך א הויז און נאך א לאנג שטיק ערד, און אזוי גייט עס ווייטער אָן א סוף. דער מענש פירט מיך אריין אין זיין הויז און הייסט מיך זיך לייגן שלאָפן, נאָך דעם וועט ער מיר צייגן די שיינקייט פון דעם לאנד פון פרייהייט, אויף מאָרגן גייט דער מענש מיר צייגן די זאכן פון דעם וואונדער לאנד. גייענדיק פרעג איך אים, „פארוואס זיינען די הייזער אזוי פאנאנדער געשפּרייט“. בעטראכט דער מענש מיך מיט וואונדער אין זיינע אויגן, ער פרעגט מיך „אין וואָס פאר א לאנד לעבט איר וואָס איר האָט ניט אועלכע זאכן?“ יעדן פון אונז ווערט אויס־געטיילט א שטיק ערד און א הויז אין וועלכער ער לעבט זיין גאנץ לעבן, די הייזער זיינען אזוי פאנאנדער געטיילט אז יעדער זאָל האבן די זעלבע שטיק ערד וואָס א צווייטער. מיר גייען ווייטער און קוקן אויף די שיינע בילדער פון דער נאטור, אין די פעלדער זעען מיר ווי עס שטייען ארבעטער און ארבעטן און דער ווייל זינגן זיי צו א פרייליך ניגעלע, אך אלעס איז דאָ אזוי פרייליך, אזוי פריי, ריכטיק, עס איז טאקע א לאנד פון פרייהייט, עס איז דאָ אזא הארמאניע, אזא לוסטיקייט. פּלוצלונג דערפיל איך ווי איך וועק זיך אויף, און איך שריי אויס, „מאמע וואו בין איך“. אָט אזא חלום האָב איך געהאט וועגן דעם לאנד פון פרייהייט.

זלמן שאפּירא,

א. ר. מיטל שול

יאָסעלע.

אין דעם הויז פון אן אָרימען קינד זיצן אלע און שרייען: ס'איז קאלט! ס'איז קאלט!“ יאָסעלע וואוינט אין דעם הויז. ער גייט אין שול יעדן טאָג מיט צעריסענע קליידער און שיך, וואס פּערעלע און איידעלע טוען אָן. ווען ער קומט אהיים, טוט ער אויס די שיך און גיט עס איידעלען. דעם אנדערן טאָג קומט ער אהיים און גיט הי שיך פּערעלען. די אינגלאך אין שול לאכן פון אים און זאָגן: „יאָסעלע קאפּאסעלע, גייט מיט צעריסענע שיך, ער איז אן אָרימער.“ דאס רייסט יאָסעלען ביים הארץ און ווען ער קומט פון שול וויינט ער מיט ביטערע טרערן און דערציילט דער מאמען, „איך קאָן דיר ניט העלפן מיין קינד, פּערעלע און איידעלע גייען גאָר ניט אין שול און דו יאָ, באדארפסטו גאָרניט זאגן, יאָסעלע“. איינמאָל גייט יאָסעלע ארוים אין גאס, האט ער געזען ווי א מיידעלע האט זיך צעבלוטיגט א האנט. באלד איז ער אהיים גע־לאָפן און געבראכט וואסער און לייוועגט און פארבונדען די וואונד. דאס מיידעלע האט אים באדאנקט און איז זיך אוועק איר וועג. ווען זי איז אהיים געקומען האט זי דערציילט דער מאמען אז יענער אָרימער יאָסעלע האט איר דאס געטאָן. די מוטער האט געטראכט: אזוי זיינען די אָרימע קינדער. ווען זיי קענען, העלפן זיי אלעמען. אבער זיי ווילן ווייניק מענשן העלפן.

פּערל סיטקין,

אפּטאנער א. ר. שול

א זמן מיטל שול.

ווען אין לעצטן סעפּטעמבער האט זיך גע־עפענט אונזער מיטל שול האבן מיר געוואוסט אז עס דערוואַרט אונז א סך ארבעט. און מיט א שטארקן ווילן האבן מיר זיך גענומען צו דער ארבעט און זיך אונטערגענומען דורכצו־פירן אונזער פּראגראם אזוי ערפאלגרייך ווי מעגלאך.

אין משך פון ווינטער האבן מיר פארטגע־זעצט אונזערע העכערע לימודים פון דער עלע־מענטאר שול ווי: ליטעראטור, אידיש, קאמ־פּאזיציע און געשיכטע. מיר האבן אויך אנגע־פאנגן אייניקע נייע לימודים: ליטעראטור־וויסענשאפט, קולטור געשיכטע, די געשיכטע פון פרייהייטס באוועגונגען און פאלקס לידער.

אין ליטעראטור זיינען מיר דורכגעגאנגען די פּאעמעס פון פארשידענע פּאעטן ווי יהואש, רייזין, מאני לייב און פּריץ. אויך געוויסע פּראזא־אישע ווערק פון פּרצן. יעדע וואך פלעג אויך אונ־זער ליטעראטור־לערער, ה. נאוואק, פאר אונז פארלייענען א טייל „טוביה דער מילכיקער" פון שלום עליכמ'ען. וועגן די פּאעמעס און אויך וועגן „טוביהן" האבן מיר פיל גערעדט און געשריבן. מיר האבן געשריבן פיל קאמפּאזיציעס אויף פארשידענע טעמעס, מערסטענס וועגן דער נאטור און פון ארבעטער לעבן. אייניקע פון די טעמעס זיינען געווען „לידער קלינגן אין דער לופט," „דער פרילינג איז געקומען," „דער ערשטער שניי," „א טאגעבוך פון אן ארבעטער" און אנדערע. אויך האבן מיר געשריבן ארטיקלען ווי צום ביישפּיל וועגן דעם „קינדער ארבעט אמענדמענט," „די וואלן" א. אז. וו.

אין געשיכטע האט אונזער געשיכטע לערער, ג. ברעסלער, צוערשט איבערגעחזרט מיט אונז די פּעריאדעס פון די אבות ביז דער פּערסישער הערשאפט. דאן האבן מיר פארטגעזעצט אונזער קורס און מיר זיינען לעצטענס צוגעקומען ביז דער חשמונאים רעוואלוציע.

דער קורס פון ליטעראטור וויסענשאפט איז געווען א נייער. מיר האבן געלערנט די פאר־שידענע רעטארישע פיגורן, ווי: מעטאפאר, פער־גלייכונג, און אין סטיל — וואוילקלאנג און אייניקייט.

אויך דער קורס אין קולטור געשיכטע איז געווען א נייער. מיר האבן דורכ'ן ווינטער פארענדיקט כמעט די גאנצע מאטעריעלע קול־טור געשיכטע. מיר האבן געלערנט וועגן פייער, און בויען און קליידונג און געזען ווי יעדע זאך האט זיך ביסלאכווייז ענטוויקעלט.

אין די קומענדיקע פּאר יאָר וועלן מיר לערנען די גייסטיקע און פּאליטישע קולטור גע־שיכטע און זען וואס פאר א מין אנטוויקלונג ס'זיינען דארטן פארגעקומען.

דער לימוד פון די געשיכטע פון פרייהייטס באוועגונגן איז אויך געווען א נייער. מיר האבן געלערנט וועגן דער לאגע פון די אָרימע און אונטערדריקטע אין די גאר אלטע צייטן, ווי עס זיינען ענטשטאנען פארשידענע באוועגונגען צו פארטיידיקן דעם ארבעטער. מיר האבן זיך באקענט מיט די פרייהייטס באוועגונגען אין אלטן מצרים, גריכענלאנד, רוים און אנדערע מזרח לענדער. מיר וועלן פארזעצן אונזער לימוד ביי לערער ב. מאזער ביז מיר וועלן צוקו־מען צו דער איצטיקער צייט.

מיר האבן אויך געהאט א קורס אין פאלקס לידער פון לערער מ. געלבארט. מיר האבן גע־לערנט וועגן קינדער לידער, פאמיליע לידער, רע־וואלוציאנערע לידער, וויג לידער און אנדערע. דורך דעם קורס האבן מיר זיך מער באקענט מיט דעם לעבן פון די אידישע מאסן אין רוסלאנד און אנדערע לענדער.

מיר האבן אויך געהאט א קלוב. אונזער קלוב האט ניט אזוי גוט געארבעט ווי מיר האבן געוואלט. דאס איז דערפאר וואס מיר זיינען געווען זייער פארענגט אין צייט. אבער ניט קוקנדיק אויף דעם האבן מיר דאך עפּעס אויפ־געטאָן. מיר האבן פון צייט צו צייט אראנזשירט דעבאטעס און שמועסן אויף פארשידענע טעמעס ווי למשל „זיינען קראָם וואָירד פּאָזלס גוט?", וועגן „קינדער ארבעט" און אזוי האבן מיר אויך געמאכט עטליכע סעודות.

דאס איז אבער בלויז אן אנפאנג. עס בלייבט אונז נאך זייער פיל ארבעט. אין די קומענדיקע יאָרן וועלן מיר פארטזעצן אונזערע לימודים און מיט דער הילף פון די לערער און אונזערע אייגענע מי האפן מיר צו זיין ערפאלגרייך.

ענע גלאזער,
ארב. רינג מיטל שול

געדאנקן פון א יונגן מיינער.

אז איך בין אלט געווען 19 יאר איז מיין פאטער געשטארבן און איך בין געבליבן מיט מיין איינציגן פריינט — מיין מאמע. ארים זיינען מיר געווען, און איך האב געדארפט גיין פארדינען עפעס געלט. איך בין געגאנגן ארבעטן אין שעפער און אין אלערליי פלעצער, נאר מען האט מיך ניט געוואלט צונעמען, און איך האב געמוזט גיין ארבעטן אין א קוילן מינע אין פענסילווייניא. איידער איך בין אוועק ארבעטן אין דער מינע איז מיין מוטער געשטארבן, און איך בין געבליבן איינער אליין.

איך האב געארבעט ביי זייער א רייכן מאן, צו וועלכן די מינעס האבן באלאנגט. ער פלעג מיר געבן אפשר 55 סענט א טאג. איך בין נישט געווען דער איינציקער דארט, א סך ארבעטער האבן דארט געארבעט פאר אזא קליינעם לוין. איך האב דארט געארבעט א יאר און איך האב געפילט אז איך האב נישט גענוג געלט צו לעבן. דער רייכער בעל־הבית האט מיר אפילו א סענט מער ניט געוואלט געבן. אזוי האב איך געלעבט אן א שטיקל ברויט אפט מאל. ארבעטן האב איך געארבעט פון גאנץ פרי ביז שפעט אין דער נאכט.

איינמאל ווען איך האב אזוי געארבעט, איז מיר עפעס א געדאנק איינגעפאלן. איך האב זיך אפגעשטעלט טראכטן עפעס וועגן דעם, נאר די מענער וועלכע גייען ארום זען אז די ארבעטער זאלן ארבעטן האבן מיך דערזען און מיך צו דער ארבעט געטריבן.

אויף דער נאכט, ווען איך בין אהיים געקומען צו מיין קליינעם, האלב־פינסטערן צימערל, וואס איך האב געדונגען ביי אן אלטיטשקער, האב איך אפגעגעסן א שטיקל ברויט מיט א שטיקל וואורשט וואס איך האב געהאט פון צוויי טעג צוריק און האב זיך געוואלט לייגן שלאפן, נאר איך בין געבליבן זיצן ביי דעם קליינעם, האלב־צעבראכענעם טישל, פארקלערט און פאר־טראכט.

איך האב געוואוסט אז איך דארף זיך אן עפעס דערמאנען און בין געזעסן און געטראכט. ביז איך האב זיך דערמאנט אז דאס איז געווען דער געדאנק וואס איז מיר איינגעפאלן בשעת דער ארבעט ביי די קוילן.

עס האט פאר אנגעהויבן צו שוועבן אלערליי בילדער. איך האב געזען פאר מיר א וועלט פון פרייד, פרייהייט, נישט ארים, נישט רייך. באלד זיינען די בילדער פארשוואונדן און איך בין געבליבן זיצן ווי פארחלומ'ט. איך האב זיך פארטראכט און פראגן האבן זיך מיר געשטעלט, פארוואס דארף איך אזוי לאנג ארבעטן און קריגן אזוי ווינציק געלט? פארוואס דארף איך עסן א שטיקל טרוקן ברויט און דער בעל־הבית מיינער זאל עסן אלערליי גוטע זאכן און דאס נאך אונטערטראגן אים אונטער דער נאז? די בילדער האבן מיך אויסגעמאטערט און די פראגעס צוגענומען מיינע כוחות און א מידער האב איך זיך אוועקגעלייגט אויף מיין האלב־צובראכענעם, נישט געבעטן, הארט בעטל.

איך האב געוואלט איינשלאפן נאר איך האב נישט געקענט. איך האב עפעס אמאל געהערט וועגן יוניאנס, ארבעטער פאראיינען, נאר איך האב דאמאלס נישט געגלויבט אין דעם. יעצט אבער הער איך ווידער פון די ארבעטער ארגאניזאציעס און זייערע קאמפן. איך האב וועגן דעם געליינט אין די צייטונגען. איך פארשטיי שוין זייער מיין און האב באשלאסן אנטייל צונעמען אין די ארבעטער באוועגונגען. איך וועל מער אזוי שפעט ניט ארבעטן און אזוי ווינציק געלט קריגן. איך וועל אויך ווערן א פרייער מענש. איך וועל אויך באפרייען די ארימע ארבעטער וועלכע ארבעטן מיט מיר. איך וועל אין זיי אריינגעבן נייע געדאנקן און זיי באפרייען פון דעם שווערן יאך. מיין הארץ האט זיך מיט פרייד אנגעפילט און מיט מוט בין איך איינגעשלאפן.

איינגעשלאפן בין איך מיט דעם געדאנק אז איך זאל אויף מארגן אויפשטיין און אנהייבן די הייליקע ארבעט צו באפרייען זיך און די אנדערע ארבעטער פון דער מינע, פון דעם שווערן, שווערן יאך.

איזי גלוזמאן,

ארב. רינג מיטל שול

א שליחות צום פרילינג.

פרילינג, פרילינג קום צו גיין,
כדי די וועלט זאל ווערן שיין;
דיינע זונען שטראלן באשיינען די וועלט,
און די בלומען בליען אין פעלד;

די פייגעל זינגען פון דערווייטן,
די ביימער ווערן באדעקט מיט בלעטער
פון אלע זייטן,
אַ, פרילינג איך בענק נאך דיר,
קום שוין צו אונז צו גיין באצייטן.

סעם ליימאן,
דאנטאן א. ר. שול

דער מלאך פון פרילינג

עס איז געקומען דער גוטער מלאך פון פרילינג. ער האט געבראכט מיט זיך דעם גאנצן פראכט פון פרילינג. ער איז ארויסגעגאנגען א פרייליכער מיט זיין פייפעלע און מיט א קראנץ פון בלומען אויף די שיינע, גאלדענע לאקן. וואו ער איז געגאנגען איז געווארן שיין, ווארים און גוט יעדן אויפ'ן הארצן. איז ער געקומען אין וואלד, האבן די שיינע בלימעלאך פון אלע קאלירן זיך צעבליט, צעטאנצט און געבויגן זייערע שיינע קעפלאך. דאס זיסע געזאנג פון די שיינע פייגעלאך האט זיך געטראגן איבער'ן גאנצן וואלד. די בלעטער זיינען שוין געהאנגען גרינע אויף די ביימער און דאס גראז האט ארויסגעשפראצט פריש און גרין פון דער ערד. די קינדער זיינען ארומגעלאפן, געטאנצט, געזונגען, געשפילט זיך, גערירן פיל פעלד־בלומען, געמאכט שיינע קראנצן און האבן אהיים געטראגן גרויסע בוקעטן. די קינדער האבן באהערשט די וועלט מיט זייער פרייליכקייט. אך, דער פרילינג, איז פאר זיי א מחיה, זיי זיינען גליקלאך. די וועלט איז אין גאנצן זייער שיין. דער מלאך טאנצט מיט די יונגע קינדער און שפילט זיך מיט זיי.

ער איז דאך אויך אזא יונג קינד ווי זיי. פאר די ערוואקסענע מענשן איז אויך גוט ווען דער פרילינג־מלאך קומט אָן. זיי שפאצירן זיך אום איבער די גאסן און פארקן פרייליכער. די קראנקע מענשן האבן זייער ליב דעם מלאך. ער שטעלט אין זיי אריין א נייע נשמה, ער מאכט זיי פרייליך און געזונט.

נאך דעם ווי דער מלאך באקליידט, באשיינט און דערפרייט די נאטור און די מענשן, גייט ער זיך אוועק און לאזט איבער זיין פלאץ פאר דעם הייסן זומער.

אלמא שפריצמאן,
וועסט פילא. א. ר. שול

דאָס קראנקע פייגעלע.

איין טאָג איז אסתרל ארויס געגאנגען שפאצירן אין וואלד, האט זי אין מיטן וועג געזען א קליין פייגעלע, זי האט עס אויפגעהויבן און גענומען אהיים, ווען זי איז אהיים געקומען האָט זי עס געגעבן עסן און עס אוועק געלייגט אויף א ווייכער זאך. זי האָט געמאכט א הייזעלע פאר דעם פייגעלע און עס אריינגעלייגט אין א ווייך קליין בעטעלע.

דעם צווייטן טאָג האָט זיך דאָס פייגעלע געפילט בעסער, אבער אסתרל האָט זיך ניט געלאזט גיין אוועק ווייל זי האט עס ליב געהאט, דאָס פייגעלע איז געווען זייער טרויעריק. אסתרל האט געפרעגט: פאר וואס ביסטו טרויעריק? האט דאס פייגעלע געענטפערט: איך וויל אהיים! און אסתרל האט געענטפערט: איך גיב דיר עסן און דו האסט א שיין הייזעלע מיט א בעטעלע, וואס נאך ווילסטו?" האט דאס פייגעלע געענטפערט: איך ווייס, אבער צו זיין אָן דער מאמע איז זייער שלעכט, זי איז מיין לעבן. וואס וואלסטו געטאָן אז אימיצער וואלט דיך אוועקגענומען פון דיין מאמע?

אסתרל האט זיך פארשעמט און געלאזט דאס פייגעלע פריי. דאס פייגעלע איז געווען זייער פרייליך און האט געדאנקט אסתרל'ן.

שרה בערקאוו,
דאנטאן א. ר. שול

אויפן גליטש.

האנט און האנט אויפן גליטש
פליען פאָרלאך צוויי,
און דער ווינט מיט שטארקע שמייז,
שמייסט אין פנים זיי,

האנט און האנט,
פריי און מונטער,
פונם בערגל
שנעל ארונטער

טוט מען דאָ א דריי זיך אוים,
פאלט מען באין! אנידער,
לאכט מען און מען מאכט צו שפאט
דעם וואס גיט א פאלשן טראָט.

שטיפט מען, טאנצט מען ביז גאר שפעט,
ביז עס ווערט שוין צייט אין בעט.
א דריי אהין, א דריי אהער,
און דער גליטש ווערט שוין לער.

בתיה סמאראדין,
א. ר. מיטל שול

וואס דער אלטער זייגער האט מיר דערציילט.

טיק־טאק, טיק־טאק! די מאנאטאנע קלאנגן פון אלטן זייגער האבן זיך געהערט טאָג־טעגליך איבער׳ן גאנצן הויז. געשטאנען איז דער זייגער עלנד און אליין. פּלוצים האט זיך דערהערט ווי די גרויסע, שווערע טיר סקריפּעט. דער זייגער איז א דערשראקענע געווארן און שיער, שיער אויפגעהערט זיין געוויינלאכן טיק־טאק, אבער ווי א געטרייער סאלדאט, האט ער זיין פליכט ניט פארלאזט. און וואס זעט ער פאר זיך? א קליין מלאכל? ניין! א מיידעלע א שיינס, אין ווייסן אָנגעטאָן. שווארץ ווי קויל זענען אירע טאנצענדיקע לאקן, וועלכע ווישן ליבלאך אירע רויטע בעקעלאך. און זי שטעלט זיך פּונקט פאר׳ן זייגער מיט א פראגע אויף איר פּנים.

דער זייגער איז ערשטוינט און פרעגט אין אויסגעצויגענע טענער: „מיידעלע, ווער ביסטו, און וואס ווילסטו דאָ?“ דאס קינד ענטפערט א דערשראקענע: „איך וואוין ניט ווייט פון דאנען מיט מיין פאטער. זייער אָפט הער איך דיינע קרעכצן און זיפצן און קען זיי ניט פאר־שטיין. יעצט ווייל איך בין זייער אומעטיק, בין איך געקומען פרעגן, צי דו וועסט מיר דער־ציילן עפּעס פון דיין לעבן, פון דיינע ליידן, און איך וועל זיי פּרובירן פארשטיין“.

„איך וועל דיר צוליב טאָן, קינד“, און אזוי האט ער געזאגט:

„מיט יאָרן צוריק האט מיך אהער געבראכט א שיינער יונגער מאן. גוט איז ער געווען ווי דער ליבער טאָג און געלעבט האט ער רואיק און בשלום מיט זיין יונגער, געטרייער פרוי. פּלוצים איז ארויס אין זייער יונג, זיס לעבן א בייזער גייסט וועלכער האט זיי צושיידט אויף אייביק. א וויסטע, פינסטערע מלחמה האט אויסגעבראכן. שווער און טרויעריק איז געווען זיין אפּפאר צו דער מלחמה. פון אירע הענט האט ער זיך ניט געקאָנט אויסרייסן. ער איז אבער אוועק.

יאָרן זיינען פארשוואונדן און פון איר מאן האט די פרוי גאָרניט געהערט. עלנד און מיד פון וויינען פלעגט זי זיצן ביים פייער און נייען. ביטערע, שטילע טרערן פלעגן פאלן און פארשווינדן אין געוואנט. אלט און גרוי איז זי געווארן און אין א וויסטן טאָג איז זי עלענד, אליין אויסגעגאנגן. שא, שטיל, איז געווארן דאס הויז. נאר איך אליין בין געבליבן פון דער אומגליקליכער פאמיליע. דאס איז די געשיכטע וועלכע טרויערט מיינע געדאנקן און ווייטיקט מיין הארץ“.

„קיין וואונדער“ ענטפערט דאס פאראינטע־רעסירטע קינד „וואלסטו געוואלט, ליבער זייגער. אז מיין פאָטער זאל דיך אריבער נעמען צו אונז אין הויז? דארטן איז פריילאך און פיין. איך וועל דיך אָפּהיטן ווי דאס אויג אין קאָפּ“. דער אלטער זייגער ענטפערט: „ניין, ליבעס קינד, איך דענק איך וואלט אודאי געווען גליק־לאך אין דיין שיין הויז, נאר דאָ מוז איך שטיין. דאָ בין איך געווען אין מיין יוגנט, דאָ וועל איך בלייבן אויף אייביק. היטן וועל איך דאס הויז וויפיל יאָרן ס׳איז מיר נאך באשערט צו לעבן“.

דאס קינד לאזט טרויעריק ארונטער דעם קאָפּ און זאגט, „א גוטן טאָג, ליבער זייגער, איך וועל קומען אפט דיך זען, אויב דו וועסט מיר ערלויבן.“

„קום, קום, מיידעלע, דיין געזיכט איז א פרייד אין מיינע אויגן, א גוטן טאָג.“

דאס קינד גייט ארויס און פון דעם אלטן, פּוסטן הויז הערט זיך ווידער דער טרויעריקער, מאנאטאנער טיק־טאק, טיק־טאק.

טייבל לעכטמאן
א. ר. מיטל שול

סוף זומער

עס איז סוף זומער. באלד וועט קומן דער בייזער הערבסט מיט זיינע ווינטן און רעגענס. ער איז דער אָנזאגער פון ווינטער.

מען זעט שוין אין די גאסן ווי קינדער גייען אין סקול מיט זייערע ביכלאך. אלע מענשן זיינען שוין דאָ צוריק פון זייערע וואקאציעס. קיין בלומען זיינען שוין נישטאָ. דאס גראָז וואס איז אמאָל געווען ווי א גרינער סאמעט איז שוין ברוין. די בלעטלאך פון די ביימער ווערן רויט און געל. ווען זיי פאלן ארונטער אויף דער ערד זעט עס אויס ווי א גאלדענער און רויטער טעפּיך.

עס ווערט קאלט. מיר טוען שוין אָן אונ־זערע מאנטלן. מיר ווילן נאָך דעם זומער. נאר דער הערבסט בייזערט זיך און זאגט, „יעצט איז מיין צייט.“

די פייגעלאך פליען ביסלאכווייז אוועק אין די ווארימע לענדער זיך צו באשיצן פון דער קעלט. מיר הערן שוין ניט זייער צוויטשעריי. אין פּארק ווערט פּוסט ווייל די פרייליכע קינדער וועלכע פלעגן ארומוואנדערן איבער׳ן פּארק זיי־נען צו פארנומען מיט סקול.

סילוויע סמיט,
סטראָבערי מענשאָן א. ר. שול

אין א זומער נאכט

עס איז א זומער נאכט. די מידע זון וואס וועט באלד פארשווינדן קוקט אראָפּ אויף די פארשוויצטע ארבעטער, וואס נעמען אן אפרו פון'ם טאג'ס ארבעט. די קינדער שפּילן זיך אין זאמד. די עלטערע מענשן זיצן און רעדן מיט זייערע שכנים. טייל מאמעס פארוויגן די קלענערע קינדער צום שלאפן. די זון לאזט זיך אראָפּ אין מערב און לאזט איבער א שיינע סצע־נע אויפן הימל. אין הימל זעט מען פארשידענע קאלירן, רויט, בלוי, געל און נאך אנדערע קא־לירן. די זון שיקט ארויס אירע לעצטע שטראלן. זיי זאלן זאגן א גוטע נאכט צו דער וועלט. אי־בעראל קלינגט די ליבליכע שטימע: א גוטע נאכט. דאן פארשווינדן די שטראלן און די שווארצע נאכט פארגנב'עט זיך איבער די בערג פון קליינעם שטעטעלע..

מלך נאכט ווארפט אָן שטויב אין די אויגן פון די אלע גוטע קינדער און פארוויגט זיי שלאפן. עס איז א הייליקע נאכט. עס טראגט זיך א הייליקע שטימע אין דער לופט, וואס פארוויגט אלע קינדער און טראגט צו זיי חלומות פון ווייטן. די שטערנדלאך פינקלן, די לבנה שיינט. עס הערט זיך די שטימעס פון מוטערס אין די הייזער וואס וויגן זייערע קינדער.

אלץ, אלץ איז שטיל, מען קען הערן דעם נאכט־פויגל רעדן צו זיך אליין. די לופט איז אזוי ווארים און פרייליך, אז אפילו די שטערנ־דלאך פינקלן און טאנצן. די גאנצע נאטור איז שטיל, א חוץ די שווארצע נאכט, וואס זינגט א וויג ליד און פארוויגט אלע באשעפענישן צום שלאפן.

ביילע קאשעוו,
דאנטאן א. ר. שול

פרילינג

1.

א פויגעלע פליט,
דאס בלימעלע בליט,
עס זשומעט דאס בינעלע,
און זויגט פון דעם בלימעלע.

2.

די וואלקנדלאך יאגן,
דער ווינט טוט זיי טראגן
און די מענשן פילן ניי,
ווייל דער ווינטער איז פארביי.

מיני גוראלניק,
וועסט פילא. א. ר. שול

דער נוצן פון ביכער

מיר לערנען זיך אויס שרייבן, לייענען און אויסלייגן פון ביכער. אין די אלטע צייטן ווען עס זיינען ניט געווען קיין שולן האבן די מענשן אויסגעלערנט זיך שרייבן, ליינען און אויסלייגן בלויז פון ביכער. מענשן האבן פארגעניגען פון ביכער. אויב מען האט צרות און מען ליינט א בוך פארגעסט מען וועגן זיי.

מיר קריגן נייע געדאנקען פון ביכער. עס זיינען דאָ פארשידענע ביכער צו ליינען, צויבער מעשות, אזוי מעשות, ביכער פון געשיכטע. אויב מען דארף עפּעס פאר שול קען מען גיין אין ביבליאָטעק און קריגן דאס בוך וואס מען דארף און ליינען עס.

מיר דארפן קענען אויסקלייבן גוטע ביכער פון גוטע שרייבערס. גוטע ביכער לערנען אונז אויס גוטע זאכן און שלעכטע ביכער לערנען אונז שלעכטע זאכן. ביכער לערנען אונז ווי צו לעבן. מיר דארפן זיין דאנקבאר וואס מיר האבן ביכער. אויב מיר וואלטן ניט געהאט קיין בי־כער, וואלטן מיר ניט געקאנט אָנגיין אין לעבן.

אדעלא ראבינאוויץ,
סטר. מענשאן א. ר. שול

ווינטער אין וואלד

אלץ איז ווייס. די ביימער זיינען באדעקט מיט שניי. די ערד וואו עס האבן גאָר ניט לאנג צוריק געוואקסן גרינע גרעזעלאך, איז איצט פּוסט. איך שפּאציר אזוי ארום און טראכט:

גאָרניט לאנג צוריק, איז אלץ געווען גרין. די ביימער זיינען געווען באדעקט מיט בלעטער. די ערד איז געווען ווי א גרינער טעפּיך. די פייגעלאך וואס פלעגן זינגן דעם גאנצן טאָג, זיינען איצט אוועקגעפלויגן אין די ווארימע לענ־דער. די מענשן וואס פלעגן ארום שפּאצירן אין וואלד, זיינען איצט באהאלטן אין די ווארימע הייזער. אָבער ניט אייביק וועט הערשן דער ווינטער, מיט זיינע קאלטע פרעסט. עס וועט ניט נעמען לאנג, ביז דער ווארימער פרילינג וועט ווידער קומען. דאן וועלען ווייטער אָנ־פאנגן בליען די ביימער. די גרעזעלאך וועלן ווייטער ווערן גרין. די פייגעלאך וועלן ווייטער אָנהויבן זינגן. די מענשן וועלן ווייטער שפּאַ־צירן אין וואלד. קינדער וועלן זיך ווייטער פרייען. עס וועט זיין א לעבעדיקע וועלט.

באלד, באלד.

מייער מאָפּסן
אפּטאנער א. ר. שול

הערבסט

דער הערבסט איז דאָ. ער איז דאָ מיט זיינע קילע ווינטלאך. זיין מלוכה איז דער וואלד, און די ביימער זיינען זיינע אונטערטא־נען. קעניג הערבסט איז א גוטער. ער פּוצט די ביימער אין רויטע, גאלדענע און פארשידענע קאלירטע קליידער. ער גרייט זיי צו פאר א באָל, א גרויסן, א שיינעם באָל.

דער באָל איז שוין דאָ! דער ווינט און זיינע אונטערהעלפערלאך, די ווינטלאך, שפּילן מוזיק. דער הערבסט זיצט פון אויבן אָן אויף א טראָן אן אויסגעפּוצטער און בלעטלאך טאנצן גרינע, רויטע, גאלדענע, ברוינע, אלע טאנצן פריילאך, איינס און איינס.

דער באָל איז אריבער. די בלעטלאך שלאפן שוין. דער ווינטער האט זיי באדעקט מיט א ווייסער, ווייכער ווארמער פעדערנער קאלדרע. דארט וועלן זיי האבן א ווארעמען אייביקן שלאף.

ראזע טשערנאף,
סטר. מענשאן א. ר. שול

אן איבערלעבונג אין דער אלטער היים

איך ליג אין א צימער מיט א סך קינדער אויף ווייסע בעטלאך. אין צימער שטייען פרויען מיט ווייסע פארטיכער און ווייסע היט־לאך אויף די קעפּ. די פרויען קוקן אויס זייער טרויעריק.

אין דרויסן איז זייער פינסטער. די באָמ־בעס פאלן איבער אונזערע קעפּ. מען הויבט אָן רוקן די בעטלאך אהין און אהער. די באמבעס פליען אלץ מער און מער. דאס שלאגן זיך צוויי ארמייען.

אין צימער איז זייער פינסטער. איך הער געוויינען פון קלענערע קינדער. זיי וויינען פון קעלט און הונגער. איך ליג און ציטער אונטער מיין דינעם ליילאך וואס מען האט אונז געגעבן. אלע מאָל הערט מען א קנאק, גיט דאס צימער א ציטער אזוי ווי עס וואלט מורא געהאט. דאס הארץ ציט מיר און איך שריי, „מאמע, פארוואס קומסטו צו מיר ניט.“ קיינער וויל ניט אפילו א קוק טאָן אויף מיר. איך ליג זיך אזוי און ציטער און ווארט ביז די מלחמה וועט זיך ענדיקן און איך וועל קענען זען מיין מוטער.

קלארא קאָן,
סטר. מענשאן א. ר. שול

דאס קראנקע אינגל אין פרילינג

„גיי נישט אין דרויסן, א נאקעטער“ — שרייט די מאמע, „ווילסט קראנק ווערן?“

יאסעלע הערט ניט וואס די מאמע זאגט, און ער איז אין גאס פריער ווי די מאמע ענדיקט ריידן.

„וואו גייסטו א נאקעטער יעצט? דו הערסט נישט וואס איך זאג,“ שרייט אויס די מאמע, „וועסט קראנק ווערן, וועסטו גאר אין גאנצן ניט קענען ארויסגיין. עס וועט דיר באנג טאָן פאר וואָס דו האסט מיך נישט געהערט,“ מורמלט די מאמע ארייגגייענדיק אין שטוב. און וואס מיינט איר איז געווען? יאסעלע האט זיך טאקע צוגעקילט. ער האט באלד דערפילט ווי עס שטעכט אים איבעראל; די אויגן גייען אים אי־בער, ער זעט זיך ניט צו שפּילן. ער איז אריין אין הויז מיט א שטארקן ווייטיק. און אויף מארגן איז ער שוין א קראנקער אין בעט געלעגן. אזוי לאנג געלעגן א שלאפער און פון בעט נישט גע־קענט ארויס ביז וואנעט פרילינג איז געקומען. און פייגעלאך זיינען געקומען זייערע נעסטן אויפבויען. און דאס גראז האט שוין אנגעהויבן ארויס שפּראצן. די בלומען האבן אנגעהויבן זיך אויפכאפּן פון זייער לאנג, לאנגן שלאף. די בלומען האבן געשמעקט א חיות. די זון האט געשיינט אין דעם צימער פון דעם קראנקן אינגל און סע האט זיך אים געדאכט אז די זון לאכט. „גיי נישט קיין נאקעטער, וועסט זיך ניט צו־קילן און דו וועסט ניט קראנק ווערן,“ אבער עס איז שוין פארפאלן. ער וועט זיך שוין היטן און פאלגן די מאמע.

יצחק בוירט,
וועסט פילא. א. ר. שול

א שניי

עס שנייט, און שנייט, נאר עס שנייט,
עס רוישט, עס ליארעמט, עס פייפט און עס ווייט,
די שנייעלאך באשיינען די פינסטערע נאכט
מיט זייער ריינקייט און שיינקייט און פּראכט.

די שנייעלאך טאנצן, און שפּרינגען, און לאכן,
זיי ווילן די גאנצע וועלט ווייס מאכן,
פאלט דער שניי אויפן דערד אוועק,
איז אָן א סוף, און אָן אן עק.

ביילע קאשעוו,
דאנטאן א. ר. שול

פרילינג

דער שניי צעגייט
זיך, שטילינקערהייט,
דער זומער קומט באלד,
עס בליט אין וואלד.

די קינדערלאך — אזוי קליין,
דער וואלד — אזוי שיין,
די גרעזעלאך נייגן זיך פון זייט צו זייט,
יעצט איז דאך פרילינג — זייער צייט.

די בלימעלאך וואקסן אזוי פיין,
די זון גיט איר גאלדענעם שיין,
ווארים און ליכטיק איז דער וואלד,
דער ליבער זומער קומט שוין באלד.

פאלין גארניק,
דאנטאן א. ר. שול

אן איינדרוק פון דיקענ'ס „די מעשה פון צוויי שטעט."

דיקענ'ס בוך „די מעשה פון צוויי שטעט" גיט איבער א גוטע שילדערונג פון דער געזעל־שאפט אין דער עפּאָכע פון דער פראנצויזישער רעוואָלוציע.

ער באשרייבט דאָס אומגעהייער־ווילד און צעלאָזן לעבען פון די רייכע אין יענער צייט און די לאגע פון די אָרימע וועלכע זיינען געווען זייער אונטערדריקט און דערנידערט.

און דער האס פון פאָלק צו די נאָבעלייט איז געוואקסן פון טאָג צו טאָג, דער פאר ווען די רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכן איז דער צאָרן פון די מאסן צו די נאָבעלייט, געווען אָן א גרעניץ. די שרעקלאכסטע טאטן האבן נישט אָפּגעהאָלטן די מאסן פון צו נעמן נקמה פון די נאָבעלייט, זיי האָבן געפירט צום עשאפאָט, די זין און טעכטער פון אלע רייכע. און כאָטש א רעכט דענקענדער מענש קען אפשר ניט רעכטפערטיקן אזעלכע טאטן; ווען מען באַ־טראכט זיך אבער, איז דאָס געווען זייער נאַ־טירלאך, ווייל דער אָנגעקליבענער האס און זיי־ערע בייזע געפילען פאר דורות און דורות, האט געמוזט אויסברעכן מיט אזא אימפעט אז ס'איז שווער געווען פאר די מאסן צו אורטיילן, וואָס איז רעכט און וואָס איז אומגערעכט; ווען עס האט זיך נאר געהאנדלט וועגן זייערע אונטער־דריקער, דערפאר קען מען זיי איינגאנצען ניט באשולדיגן פאר אלע שרעקליכע זאכן וואָס זיי האָבן געטאָן.

פיליפּ דאווידאוו,
א. ר. מיטל שול

דאס פייער ביינאכט

א קאלטע, פינסטערע נאכט. עס בלאזט א קאלטער ווינט. די פינסטערניש ליגט אין די גאסן. עס איז א מורא ארויסצוגיין. אין ארימען קווארטאל זיינען די מענשן געשלאפן געשמאק נאך א טאג שווערע ארבעט. אלץ איז געווען שטיל. פּלוצלונג האט זיך פון איין הויז ארויס־געריסן א העלער שיין. עס איז געווען אין מיטן נאכט. קיינער האט ניט געזען און ניט געהערט. דער שיין איז געווארען גרעסער און גרעסער. באלד איז פון דעם קליינעם שיין געווארען א גרויסער פייער. די מענשן וואס זיינען געשלאפן האבן זיך אויפגעכאפּט און האבן ניט געוואוסט וואס צו טאָן. זיי האבן גענומען זייערע קינדער און האבן אנגעהויבן צו לויפן אין דרויסן. אבער זיי האבן ניט געקאנט ארויסקומען אין צייט. די טרעפּ זיינען שוין געווען אין גאנצן פאר־ברענט. דער מאן האט אבער יאָ באוויזן ארויס־צולויפן און טעלעפאנירן צום פייער הויז. און מען איז באלד געקומען און געראטעוועט די מענשן וואס זיינען אין הויז וועגען און זיי ארויסגעבראכט אין דרויסן. זיי האבן אויסגע־לאשן דעם פייער און זיינען אוועקגעפאָרן. אין דער פרי זיינען די מענשן אריינגעגאנגען אין הויז. דאס פייער האט אנגעטאָן זייער גרויס שאדן. די מענשן זיינען פון דאן אָן געווען זייער פארזיכטיק וואס זיי האבן געטאָן ארום פייער.

יעטא גאלדין,
וועסט פילא. א. ר. שול

וויג ליד

שלאף מיין טייער קינד,
אין דרויסן רוישט דער ווינט,
עס איז א פראסט, און א קעלט
אין ווייסן איז באדעקט די וועלט.

שלאף זשע, מיין קליין פייגעלע,
מאך צו דיין בלוי אייגעלע,
דאס ליכטל לעשט זיך באלד אויס,
שלאף זשע איין אין מיין שויס!

שלאף מיין קינד, ניט זיך שרעק,
די נאכט גייט באלד אוועק,
פון ווינטער וועט זיין באלד א סוף,
דערווייל — שלאף מיין קינד, שלאף!

לאה קאשעוו,
דאנטאן א. ר. שול

משה׳לע

משה׳לע איז זייער א גוט קינד און ער האט אויך א סאך חשק צום לערנען. זיין מוטער און פאטער זיינען אבער זייער ארים, זיי האבן אפילו ניט קיין ברויט אין שטוב.

משה׳לע האט שווארצע האר, א בלייכער, א שטילער, ער איז ניט קיין שיינער, אבער זיינע אויגן מאכן אים שיין. אפילו די שלעכטע קינ־דער וואס ווילען אים שלאגן מוזן זיך אָפּשטעלן ווען זיי קוקן זיך איין אין זיין שטיל—בלאסען פּנים מיט די שווארצע אויגן.

משה׳לע איז זייער א גוט קינד און ער רעט ניט פיל דערפאר אבער רעדן זיינע אויגן. שטענ־דיק איז ער פארטראכט אדער ער לערנט. אז ע־מיצער וויל אים שלעכטס טאָן, איז גענוג ער זאל דערזען זיינע אויגן וועט ער שוין זיין באשיצט. ווער וועט עס אָנרירן אזא קינד?

אָט אזוי לעבט זיך משה׳לע, וואקסט אונטער לערנט זיך גוט. ער האט ניט קיין חברים. עפּעס די קינדער אין גאס האבן מורא פאר אים. א מאָדנע אינגל איז משה׳לע.

פייגע טעבעט,
10 יאָר אלט אפטאנער א. ר. שול

ווינטער מעשה.

עס איז געווען ווינטער, דער שניי איז אראָפּ פון די וואלקענס איבער די שטעטלאך. . . פעטער שנייער האט גערופן די קינדער אין גאס, שניי—פליטערלאך זיינען געפאלן אף די דעכעלאך. אינגעלאך און מיידעלאך זיינען געפארן מיט זייערע שליטעלאך. אנדערע קינדער האבן געמאכט שניי מענטשן און שניי הייזלאך און אנדערע האבן געווארפן שניי קוילן.

די אינגעלאך און מיידעלאך האבן געקווי־טשעט און געלאכט פאר פרייד. מיידעלאך און אינגעלאך זיינען געווען גוט אנגעטאָן, ווייל זיי האבן געהאט מורא פאר זיידע פראָסט.

בערעלע האט ארויסגעקוקט פון זיין פענ־סטער אין גאס אריין, ווי נאָר ער האָט געזען דעם שניי האָט ער זיך אנגעטאָן און ארויס אין גאס, מיט זיין ניי שליטעלע, ער איז אראפּ־געפארן פון העכסטן בארג מיט פרייד, אזוי, אזוי, האָט בערעלע זיך געשפּילט דעם גאנצן אוונט מיט זיינע חברים ביז די קינדער האבן געהערט די מאמעס רופן זיי, די קינדער זיינען אריין אין הויז, געלייגט זיך שלאפן און געהאט גוטע חלומות.

אסתר דעגלין
9 יאָר אלט וועסט פילא. א. ר. שול

דער קונצן מאכער

ס׳קומט א גרויסער פריינט אין שול,
פרייד האט ער פאר אונז געגרייט,
זיצן מיר אלע אויף א שטול,
הערן זיך צו שטילערהייט.

זיצן זיך אלע שטיל,
ער גייט זיך אָן מיט זיין שפּיל,
פלוצלונג גיט ער א געשריי, —
און ס׳פאלט א גרויסער שניי.

דאס איז דער פעטער שנייער,
דער ליבער, טייערער ווינטער גאסט,
זיצן מיר און זינגן שטיל,
ווי פאר גוטע קינדער פאסט.

יעטא ניעגין,
דאנטאן א. ר. שול

דאס קראנקע קינד

סעמי איז געווען קראנק. גאנצע טעג איז ער געלעגן אין בעט און געטראכט, „אָ, ווען איך וואלט נאר געקאנט ארויסגיין, ווי גוט עס וואלט געווען.“ עס איז געקומען דער דאקטאר און פארשריבן א מעדיציע. סעמי׳ן האט דאס ניט געארט ווייל ער איז געווען קלוג און געוואוסט, אז עס וועט אים ווערן לייכטער אויב ער וועט נעמען די מעדיצין. פון דער מעדיצין איז אים געווארען בעסער.

ווען די מאמע זיינע האט געזען אז ער איז א גוטער און נעמט די מעדיצין האט זי אים געקויפט שפּיל־געצייג כדי איר זון זאל ניט זיין אומעטיק, אבער סעמי איז דאָך געווען אומעטיק ווייל קיין קינדער האבן זיך מיט אים ניט גע־קענט שפּילן. ווען סעמי איז געזונט געווארן, איז געווען פול פרייד אין זיין הויז און אין די גאס, צווישן די חברים.

חיים בראגאר,
סטר. מענשאן א. ר. שול

דאס קינד אין בעטעלע

דאס קינד ליגט אין בעטעלע, די אייגעלאך פארמאכט און אויף די ראָזעווע ליפּעלאך זעט זיך א שמייכל. עס שלאפט. די זון ווי אַן אויפפאסערקע קוקט אריין אין צימער, און אירע קינדער, די שטראלן, שפּילן זיך אויף דעם בע־טעלע. די צויבערין פון חלומות איז אויך דאָ,

זי הערט ניט אויף צו ווארפן אירע שיינע חלומות אויף דעם קינד.

עס דוכט זיך אים (דעם קינד) אז ער איז אין א גרויסן וואלד, און פון אלע זייטן הערט זיך פארכישופטע מוזיק. פּלוצלינג פאלן פון דעם הימל אראָפּ קינדערלאך און עס דוכט זיך אים, אז ער פאלט אויך צווישן זיי. זיי הערן אויף צו פאלן און נעמען טאנצן אין דער לופט. פון דער ווייטן זעט מען ווי א גרויסע פרוי פליט זיי נאך. זי האלט א סך זאכן אין אירע הענט און זי דערלאנגט זיי שיינע קוקלעס און אלערליי צאצקעס. אלץ ווערט שטיל נאר די מוזיק הערט זיך. די קינדערלאך זעצן זיך אוועק אויף דעם גראז. יעדעס קינד רייסט אראָפּ א רויז פון א גרויסן קוסט און נעמט טרינקען דעם זאפט פון דער בלום.

געטרונקען האבן זיי די טראפּנס און זיי שטעלן צוריק די בלומען אויף דער קוסט. זיי לייגן זיך אוועק אויף דעם גראז און פארמאכן די אייגעלאך. די מוזיק הערט זיך פון דער ווייטן און פייגעלאך הויבן אָן זינגען. די גרויסע בוימער מיט זייערע לאנגע צווייגן היטן אָפּ די קינדערלאך פון דעם בייזן ווינט.

עס ווערט ליכטיק, די מוזיק האט שוין אויפ־געהערט און די פייגעלאך זיינען אוועקגעפלויגן. די קינדערלאך האבן זיך אויפגעכאפּט. זיי נע־מען זיך ביי די הענט, קוקן זיך ארום און פליען אוועק אין די הימלען.

די צויבערין פון חלומות האט שוין אויפ־געהערט ווארפן חלומות אויפן קינד. די זון איז שוין אוועק פון פענסטער און די שטראלן האבן שוין אויפגעהערט זיך שפּילן. דער שמייכל איז שוין אוועק פון די ליפּעלאך, דאס קליינע קער־פּערל באוועגט זיך און די גרויסע בלויע אויגן עפענען זיך. דאס קינד אין בעטעלע דערוואכט.

זינע גאלדין,
ארב. רינג מיטל שול

דאס אנקומען פון פרילינג

עפּעס איז אין דער לופט,
וואס איז נייַ, און שיין, און גוט,
דער ריח פון די זומער זאכן,
מאכט אונז אלע דערוואכן.

זומער איז זייער שיין,
די לופט איז גוט און פריש און ריין,
די בלומען וועלן שוין באלד
אויפשטיין אין גרינעם וואלד.

עס מוז זיין זייער שיין,
צו שפּאצירן זיך איינער אליין,
אין דעם גרויסן טיפן וואלד
ווען דער פרילינג קומט שוין באלד.

ביילע ווייניקאוו,

דאנטאן א. ר. שול

עמיגראנטן אין עלים־איילאנד.

(א בילד)

די רייכע מענשן וועלכע קענען זיך דערלויבן צו קויפן א שיפסקארטע פון ערשטן אדער צווייטן קלאס, האבן גארניט קיין „עלים איי־לענד.“ באלד ווי די שיף קומט אָן צום ברעג פון אמעריקע, לאזט מען זיי גלייך אראָפּ און זיי זיינען פריי. די ארימע מענשן אבער, ביי וועמען געלט איז ניט אזוי קיילעכדיק, מוזן פאָרן אין דריטן קלאס. פאר זיי איז זייער ביטער. באלד טאקע ווי די שיף רירט אָן דעם ברעג און די ערשטע און די צווייטע קלאסן הויבן אָן צו פארלאזן די שיף, קומען אָן קליינע שיפעלאך, וועלכע פירען אוועק די דריטע קלאַ־סניקעס קיין עלים איילאנד.

אך, ווי שיין דער אינזעל קוקט אויס פון דרויסן. קיינמאל נאך אין מיין לעבן האב איך געזען אזא שיינעם פּאלאץ. ווען איך דערמאן זיך אבער ווי דער שיינער, פּרעכטיקער פּאלאץ האט אויסגעקוקט הינטער די שיינע ווענט, גייט מיר דורך א פראסט איבער'ן לייב. איך וועל עס קיינמאל ניט פארגעסן.

ווי שרעקליך מען באהאנדעלט דארט די אימיגראנטן. אין דער צייט ווען עס זיינען אין אמעריקע פאראן געזעצן אז קיין אייזלען טאָר מען ניט שלעכט באהאנדלען, און פאר דעם זיינען דאָ שווערע שטראפן, איז אין עלים איי־לאנד פאר די אומגליקליכע אימיגראנטן, וועמען נויט און הונגער האט געטריבן צו אימיגראציע, אזא געזעץ איז ניטאָ. פאר וועמען טאקע זאל מען נעמען מאכען געזעצן, — טראכטן אודאי די בעאמטע פון עלים איילאנד — צו ווייסן זיי, די אימיגראנטן פון בעסערס? פארשטייען זיי דען אז עס איז פאראן בעסערס פון דעם? זיי קומען דאך פון יענער זייט ים. די בעאמטע קומערט ניט און זיי ווייסן גאר ניט וואס האט געטריבן די אימיגראנטן צו פאָרן קיין אמעריקע. און טאמער ווייסן זיי עס יאָ, קענען זיי ניט מיטפילן די אומגליקליכע. נויט, הונגער און די באנדעס וואס האבן פיליכט אויסגעהרג'ט זיי־ער נאָענטסטע האט זיי געטריבן אהער. זיי, די אימיגראנטן פאָרן קיין אמעריקע צו געפינען טרייסט, איינשטילן זייערע פריערדיקע ליידן, און אין מיט דרינען קריגן זיי גאר אזא מין ברוך הבא.

ווי אין א טורמע פון געפערליכסטע פאר־ברעכער האלט מען זיי איינגעשפּארט א גאנצן טאָג אין איין צימער וועלכע ווערט אנגעפילט פון זיי, אז עס איז ממש ניטאָ וואו א פינגער דורכצושפּארן. די ווענט זיינען שטיינערנע און פעסטע, דער דיל איז א שטיינערנער,די פענס־טער זיינען פארקאָוועט מיט גראָבע אייזערנע גראטעס. די טירן פארשלאסן, ווייל טאָמער וועט אן אימיגראנט נאָך קענען ארויסלויפן דורך איר, וועט ער דאָך אריבערשווימען דעם ים און קומען קיין ניו יאָרק, און טאָמער אזא זאך קען נאך חלילה וחס טרעפן, איז אויס, ראקעפע־לערס פארמעגן וועט גלייך צעשוואומען ווערען, און די וועלט וואָלט גלייך אונטער געגאנגן

בענק זיינען דאָרט א פּאָר צענדליק, און אימיגראנטן זיינען דאָרט געווים א פּאָר טויזנט. קענט איר שוין פארשטיין וואס עס טוט זיך דארטן אפּ, מען שלאָגט זיך פאר א פּלאץ אויף א באנק ווי פאר עפּעס רעכטס, די קינדער וויינען און שרייען, און דער זאל ווערט אנגע־פילט מיט אזא טומל, אז ווי נאָענט מען זאָל לעבען אימיצען ניט שטיין קען מען קוים הערן וואָס מען רעט.

אזוי האלט מען דארט די אימיגראנטן ביז א זייגער 12, און נאכער גייט מען עסן ווארמעס. ווער עס האט געזען ווי א פּאסטוך טרייבט א טשערעדע מיט סקאט פון פעלד, אזוי טרייבט מען דארט דעם אימיגראנט צו גיין עסן ווארמעס, קיין עסן קריכט אבער ניט אין האלז; עפּעס פאר־לירט מען דאָרט דעם אפּעטיט.

נאכן ווארמעס קומט מען צוריק אין דעם זעלבן צימער, ווידער הערט מען דאָרט דעם גע־פּילדער דעם ליארם, און ווידער ווערן פארטויבט די אויערן. פון יענעם צימער זעט מען די גאנצע צויבער־ליכט פון ניו יאָרק, ווי שיין און וואונ־דערליך אלעס קוקט אויס, פאר די וואָס זיינען נאָך געקומען פון קליינע שטעטלאך קוקט עס אויס גאָר ווי א כישוף, און אויך איך קומענדיק פון א קליין שטעטל גיב זיך אזוי א זאָג צו מיין מוטער, „ווי שיין ניו יאָרק קוקט אויס!“ בא מיין מוטער באווייזן זיך טרערן אין די אויגן, זי נעמט ארויס א פאטשייליקעלע ווישט זיך אָפּ די אויגן און ענטפערט מיר, „גאָט ווייס, צו מיר וועלן נאָך ווען עס איז דערלעבנצו זיין דאָרט!“ איך פיל יעצט וואָס פאו אן אנגעווייטאקט הארץ מיין מאמע האט, איך פיל זי מיט, טרערן בא־דעקן מיינע אויגן, איך קען שוין מער ניט זען די פּראכטפולע ליכט פון ניו־יארק. איך גיי אָפּ אָן א זייט און פארטראכט זיך וועגן מיין לאגע.

אזוי זיצן מיר ביז א זייגער צוועלף אדער איינס ביינאכט. די מערסטע אימיגראנטן זיי־נען ניט געוואוינט צו זיצן אזוי שפּעט. די אויגן קלעבן זיך, נאר מיט גוואלד צעעפענט מען זיי ווידער. דער קאפּ טיט ווי, מען וויל זיך ערגעץ

צולייגן, איז ניטאָ וואו. אלע בענק זיינען פאר־נומען..

אזוי באַרענדיק זיך מיט שלאָף, דערזעט מען, דאנקען גאָט, דעם מאן וועלכער צעעפענט די טירן און מען קען שוין גיין שלאפן. פרויען גייען אוועק אין אן אנדער צימער און מענער אין אן אנדערן. איר האט געדאַרפט זען ווי קינדער פון א יאר אלט נעמט מען צו פון דער מוטער און מען נעמט זיי צו שלאפן מיט די מענער, כאטש ווער עס זאל אכטונג געבן אויף זיי איז ניטאָ. וואס איז? זיי זיינען דאך מענער.

די צימערן וואו מען שלאפט זיינען נאך ערגער ווי דער בייטאגיקער צימער. אנגעפילט פונ'ם אנהייב ביז'ן סוף מיט צוויי עטאזשנע, אייזערנע בעטלאך. דאס גאנצע בעט געוואנט וואס מען גיט פאר אן אימיגראנט, זיינען דריי קליינינקע קאלדרעס, וועלכע מען דאַרף שוין נוצן פאר א קישן, מאטראץ און א צודעק. נו, איז ווי פארשטייט איר נישט, די שטארקערע וואס קענען דערלאנגען א בעסערען קלאפ, די נעמען צו די קאלדרעס פון די שוואכערע, פון די קינדער, וועלכע בלייבן נעבאך שטיין און ווייסן ניט וואס צו טאָן. ווער עס זאל זיך אָנעמען פאר זיי איז ניטאָ, פאר וועמען זיך קלאגן איז אויך ניטאָ, און גענוג בעטלאך צום שלאפן איז אויך ניטאָ, איז וועמען רעכענט איר קומט דאס אלעס אָן? ווידער די שוואכערע, וועלכע דארפן זיך נעבאך לייגן אויף זייערע זאכן, אויפן קאלטן, שטיינערנעם דיל. הייסט עס אז די איינציקע רעכט צו האבן אלעס דארפן האבן די שטארקערע, וועלכע קענען דערלאנגען א בעסערן קלאפ? יאָ, אזוי איז עס היינט, אזוי איז עס שוין איינגעפירט.

אויסגעמוטשעטע, פילע פון זיי נאך גאר ניט איינגעשלאפן, ליגן זיך די אימיגראנטן שלאפן, ווער אין א בעט און ווער אויפן דיל. קלערן מסתמא וועגן זייער לאגע, ווי זיי זיינען אריינ־געפאלן אהער אויפן טרערן אינזל ערשט, אהא! צוויי מענער זיינען שוין אריינגעקומען מיט זיי־ערע אייזערנע קלאבס, און טראשקען שוין אין די אייזערנע בעטלאך. מען וועקט שוין, עס איז שוין פיר א זייגער פארטאָג. מען דארף שוין אויפשטיין.

ניט קיין דערשלאפענע שטייען די אימי־גראנטן אויף, געגן זייער אייגענעם ווילן טוען זיי זיך אָן, און שלעפענדיק קוים די פיס, לאזן זיי זיך אוועק עסן אנבייסן. פון בעט און צום עסן. פילע ווערן דארט קראנק, קראנקע ווערן נאך קראנקער, און אזוי גייט עס זיך.....

יוסף קראווינסקי,

ארב. רינג מיטל שול

פסח קאנצערט פון די פילאדעלפיער ארב. רינג שולן

פרייטיק אָוונט, דעם 10טן אפריל, 1925

אין אקאדעמי אָף מוזיק

ע. מאנאוו, (רעזשיסאר). מ. געלבארט (מוזיק פארפאסער און דיריגענט)
עליזאבעט ב. פּאָלין (טענץ לערערן). עסטעלא ספּילמאן (טענץ אקאמפּאניסטן).

פּראָגראַם

מיכל געלבארט — דיריגענט

1. א. ר. הימן ..... מאני לייב־געלבארט
2. וויג־ליד ..... פּרץ—געלבארט
3. א) מוזע ..... ארבעטער־ליד
   ב) ארבעטער מארש ..... לעטישער מאטיוו
   כאָר (ש. ביירקאוו, א. קרייצער — סאליסטן)
4. עלילת דם ..... דוד איינהארן
   א. גארדין — דעקלאמאציע
5. מיין פייגעלע ..... פויגעלעם—געלבארט
   מ. אויערבאך — סאלא

(פארזעצונג 2טן בלאט)

6. מילנערס טרערן ..... מ. מ. ווארשאווסקי

7. מיי גלעקל ..... ריוועסמאן—מענדעלסאן

כאָר

8. אייניקער אליין ..... אלמי—געלבארט

מ. גוראלניק, ש. בערקאוו, ב. ווייניקאוו — טריאָ

9. הוידעלקע ..... שיפרים—געלבארט

בערקאוו, ווייניקאוו — מיט כאָר

10. חסידל ..... פאלקס מאטיוו

מ. גוראלניק — מיט כאָר

11. א) חד גדיא ..... לוקאווסקי—געלבארט

ב) סדר חלום ..... קאפילאוויטש—געלבארט

ש. בערקאוו — סאלא

12. מיר שמידן ..... וואולמאן—געלבארט

13. אינטערנאציאנאל

ארקעסטער, דיריגירט צווישן די אקטן פון דזש. קאזע.

כאָר אקאמפאנירט פון לואיס קאזע.

14 א רואיקע דירה

איין אקט פון א. רייזען

אויסגעפירט פון שילער פון דער פילאדעלפיער א. ר. מיטל שול

ע. מ א נ א ו ו, רעזשיסאר

פ ע ר ז אָ נ ע ן:

לאה (אן אלמנה) ..... מלכה לעכטמאן

ביילע } אירע טעכטער ..... טייבל לעכטמאן

זעלדע } ..... מערי אויערבאך

חיים (איר זון) ..... איזי גלוזמאן

שרייבער (א קווארטיראנט) ..... קיידי קרייצער

אין ווינטער וואלד

(קינדער אפערעטע)

ווערטער פון דוד קאסעל, מוזיק פון מ. געלבארט

ע מ א נ ו ע ל מ א נ א ו ו, רעזשיסאר

מיס עוו. פאלין, טאנץ לערערן—מיס ספילמאן, אקאמפאניסטין—מיס זומאָוו, קאסטיומער

וויים מענשעלע — — — — — — — — רבקה בערג

רחל׳ע — — — — — — — — — שרה בערקאָוו

שלמה׳לע — — — — — — — — סילוויא קושנער

די מוטער — — — — — — — — מערי אוערבאך

דאָס אינגעלע — — — — — — — — גיטעל וואלש

שניי מיידעלאך, ווינט אינגעלאך, דער שטורם, בערן, וועווריקלאך און אנדערע וואלד־חיות.

ערשטע סצענע

אויף דער בינע זעט זיך א וואלד, בוימער באשאָטען מיט שניי. ס׳איז א׳קאלטע לבנה׳דיקע ווינטער נאכט.

ווען דער פארהאנג הויבט זיך אויף הערט מען פארשידענע קלאנגן הינטער די קוליסן. פון דער ווייטן טאנצט אריין דער וואלד־גייסט, נאָך אים קומען אריין טאנצענדיגע נימפען, פויגלן, וועווריקעס און אנדערע וואלד־חיות, זיי טאנצען יעדער באזונדער און אלע צוזאמען.

צווייטע סצענע.

עס לויפט אריין א קליין אינגעלע שלמה, און זוכט זיין שוועסטערל רחל׳ע וועלכע איז צו־זאמען מיט איהם פארלאָרן געגאנגען אין וואלד. ער רופט זי אָבער עס הערט זיך מער ניט ווי דער עכאָ פון זיין אייגענער שטימע. שפּעטער רופט זיך פון דער ווייטענס אפ א שטימע וואָס קלינגט ווי זיין שוועסטערס. ער הויבט זי אָן ארומזוכן איבערן וואלד, און ענדליך געפינט ער זי, ביידע צוזאמען שטרענגען זיך דאן אן צו געפינען דעם וועג א היים און ווערענדיג מיד, זעצען זיי זיך אוועק אויף א באנק אפּצו־רוען און ווערן אנטשלאָפן, בשעת רחל׳ע זינגט א ליעד.

דריטע סצענע.

פון צווישן די בוימער באווייזט זיך א וויים מענשעלע, ער דערזעט פון ווייטענס די שלאָפ־ענדיקע קינדער און דערנענטערט זיך צו זיי, צוקומענדיג גלעט ער זיי און וועקט זיי פון שלאָף. די קינדער דערשרעקען זיך פאר זיין אויסזען, אבער דאָס וויים מענשעלע בארואיקט זיי, עס קומט פאר א פּראכטפולער דועט צווישען אים און רחל׳ען. די קינדער דערציילען אים אז זיי האָבן פארבלאנדזשעט און בעטן אים ער זאָל זיי העלפן געפינען דעם וועג. דאָס וויים מענ־שעלע זאָגט זיי צו, אז ער וועט זיי ווייזען אלע שיינקייטן פון דעם וואלד איבער וועלכע ער איז דער הערשער, די קינדער לאָזען זיך איבער־ריידען און פארבלייבען צו קאנען זען די וואונ־דער פון וואלד.

פערטע סצענע.

עס קומט ארויס פון דער זייט א אינגעלע מיט אן הארמאניקע, זינגענדיק און טאנצענדיק, ער באמערקט די קינדער, דערפרייט ער זיך מיט זיי און אלע צוזאמען זינגען, טאנצן און מאכן זיך לוסטיק.

פינפטע סצענע.

עס הערט זיך דאָס געזאנג פון די אנקומענדע וואלד־איינוואוינער, די קלאנגען ווערן אלץ נענ־טער און נענטער און אויף דער סצענע באווייזט זיך דאָס וויים־מענשעלע מיט זיינע וויסע פליטערלאך, שטורם ווינטן און פארשיידענע חיות, דאס וויים מענשעלע באווייזט צו אלע זיינע אונטערטאנען, דאס אינגעלע און דאס מיי־דעלע וועלכע ער האט געפונען שלאָפענדיק אין וואלד. אלע צוזאמען פרייען זיך, טאנצן און שפּילן.

זעקסטע סצענע.

די סצענע ווערט טונקעלער און טונקעלער, די טענצערינס פארשווינדען איינציקווייז עס ווערט שטילער. רחל׳ע און שלמה׳לע בלייבן א־ליין. זיי זיינען מיד פון הוליען, זעצן זיך אוועק און ווערען אנטשלאָפען, פון דער ווייטענס הערט זיך די שטימע פון זייער מוטער וועלכע זוכט זיי ארום. די שטימע דערנענטערט זיך מער און מער, און אויף דער בינע קומט צו פאָרן די מוטער אויף א שליטן און ארומזוכענדיג א ווייל באמערקט זי אירע קינדער שלאָפענדיק אויף א באנק, זי דערפרייט זיך מיט זיי און עס ווערט לעבעדיק און פרעהליך, די קינדער מיט דער מוטער פאָרען דאן צוריק א היים.

א. ז.

ענדע.

א פּאָר ווערטער צו די לעזער פון „קינדער רינג“

פון דעם „אדווערטייזינג“ פארוואלטער

צווישן די פילע לעזע־שטאָף אין דיזען זשור־נאל געפינט זיך אויך א צאָל אדווערטייזמענטס וועלכע זיינען געגעבן געווארן פון מענשן וואס ניט נאר אינטערעסירט זיי „ביזנעס“, נאר עס איז דאָ ביי זיי דער פארלאנג און דער ווילן צו העלפן אונזערע אונטערנעמונגען. עס איז אין אונזערע אינטערעסן אז ניט נאר זאלן די אדווערטייזמענטס געגעבן ווערן אין דעם זין— נאר אז אונזערע אדווערטייזערס זאלן קריגן „רעזאלטס“ און אז אונזערע לעזער זאלן קויפן אין די פּלעצער וואס אדווערטייזן אין „קינדער רינג“. זאלן זיי צו די געשעפטס־לייט זאגן אז זיי האבן געזען די אדווערטייזמענט אין „קינדער רינג“.

מיר ווייסן אז די וואס סימפּאטיזירן מיט די שולן האבן אימער פּאטראנייזט די אדווער־טייזער פון „קינדער רינג“ אבער קיינער האט פון דעם ניט געוואוסט. איצט מוזט איר צייגן אונזערע פריינד אז ניט נאר איז דאס זייער גוטער ווילן, נאר אויך געשעפטלאך לוינט זיך זיי צו אדווערטייזן אין „קינדער רינג“.

מיט דאנק צו אלע פריינד, אדווערטייזער, אויך אונזערע „סאליסיטארס“, אייער

יצחק טאמאר.

פארשרייבט אייערע קינדער אין די ארב. רינג שולן

קינדער ווערן פארשריבן אין אונזערע שולן יעדן טאָג פון יאָר. די שולן זיינען אפן טעגליך פון 4 ביז 8.30, זונטיק פון 10 ביז 2. דער לערער פון שול איז תמיד גרייט אייך צו געבן אינפארמאציע און דערקלערן דעם פּראגראם און די לימודים פון אונזער שול. קינדער ווערן אריינגענומען אין דער עלטער פון 7 ביז 14 יאָר. מיר האבן אונזערע שולן אין אלע וויכטיקע שטאָט־צענטרן. פארשרייבט אייערע קינדער יעצט. געדענקט דאס שפּריכוואָרט: „לייגט ניט אָפּ אויף מארגן, דאס וואס מען קען היינט באזארגן.“

דער ווינקעל קלוב

פון דעם דאנטאנער ארבעטער רינג שול באגריסט דעם „קינדער רינג“ און די פילא. א. ר. שולן צו זייער 5־יאָריקן יובילייאום.

א קאמפּלימענט אזש פון שטראסבורג

יאָסעל קאפּילאוויטש

שטראסבורג, פּא.

מעמבער בר. 521

וואָס ביליג איז טייער
מיר פארביליגען ניט אונזער ארבייט.

מיר האבען קיין מאָל ניט געפּרופט — און קיין מאָל ניט געהאט דעם פערלאנג צו זיין ביליג. אנשטאט ארונטערנעמען א פּאָר סענט — גלויבען מיר צו מאכען די ארבייט בעסער. — גוט געמאכטע ארבייט, ברייגט בעסערע רעזולטאטען — אויסער דעם וואָס איז איינגענעמער און זעהט אויס שעהנער.

MID-CITY PRESS

UNION PRINTERS

S. E. Cor. Eighth & Locust Streets Philadelphia

באגריסונגען

קארל ליבקנעכט בר. 153 א. ר.

שיקט זיינע הערצליכע באגריסונגען צום 5־יאָריקן יובילעאום — און ווינשט ערפאלג אין דער פארשפרייטונג פון ארבעטער דער־ציאונג.

דזש. קליינמאן, סעקרעטאר

* * *

ביאליסטאקער ברענטש 677 א. ר.

באגריסט די שולן צום 5־יאָריקן יובילעאום

ר. קאהל, סעקרעטאר

* * *

ברענטש 255 ארבייטער רינג

ווינשט ערפאלג דעם שול קאמיטע צום 5־יאָריקן יובילעאום.

וו. סיידעמאן, סעקרעטאר

* * *

קעמדען ברענטש 362

באגריסט און ווינשט ערפאלג די שולן צו דעם 5 יאָריקן יובילעאום.

מ. סניידער, סעקרעטאר

* * *

אפטאנער ברענטש 138 א. רינג

באגריסט דעם קינדער רינג צום 5טען יערלאכען יובילעאום און ווינשט די ארב. רינג קינדער שולן ערפאלג.

ב. פינגערברען, סעקרעטאר

* * *

אטיק מאליווער בר. 239 א. ר.

באגריסט די ארבעטער רינג שולן לאנג לעבן זאלן אונזערע אינסטיטוציעס!

מ. בערמאן, טשערמאן
נ. גרינבערג, רעק. סעקרעטאר
דזי טאליסמאן, פינאנס סעקרעטאר
ב. סקאלסקי, טרעזשורער

גריגארי גערשוני ברענטש 240

ארבעטער רינג

דער צווייטער גרעסטער ברענטש אין פילאדעלפיע.

באגריסט די ארבעטער רינג קינדער שולן צו זייער 5־יאָריקן יובילעאום און ווינשט זיי ערפאלג אין דער ווייטערדיקער אנגאנג פון זייער ארבעט. : : : :

ס. רודין, סעקרעטאר

3860 N. 10th Street

* * *

מענדעלע מוכר ספרים פאלקס־בינע, ברענטש 373 ארב. רינג

צו אונזער יום טוב באגריסן מיר די ארבעטער רינג שולן, די שענסטע אינסטיטוציע פון ארבעטער רינג, וועלכע ערציט די קינדער אין א פרייען גייסט. לאנג לעבן זאלן די ארבעטער רינג שולן!

ה. שפריצמאן, סעקרעטאר

* * *

טשודנאווער עדיוקיישאנאל ברענטש 360 ארבייטער רינג

ווינשט די לערער, טוער און קינדער ערפאלג אין זייער ווייטערדיקער ארבעט פאר ביל־דונג און פראגרעס

דאס אידישע ארבעטער קינד — פאר די אידישע ראדיקאלע מאסן

י. מעלאמוט, סעקרעטאר

* * *

ראדיקאל לייבערי בר. 273 א. ר.

מיטעט אלע מיטוואך אין לייבערי, 942 נ. פרענקלין סטריט.

דז. מאר, סעקרעטאר

באגריסונג פון דאנטאנער שולן פאריין

י. נעגין, טשערמאן

ה. נאוואק, לערער

ב. בערקאוו, סעקרעטאר

מרס. סמאראדין

מרס. בעקער

מרס. בערקאוו

מ. מאסקאוויטץ

מרס. זומאף

מרס. פרידמאן

מר. סמאראדין

מר. פרידמאן

מרס. נעגין

* * *

די ערשטע ארבעטער רינג שול

די ערשטע ארבעטער־רינג שול אין פילא־דעלפיע שיקט איבער איר הארציקע באגרי־סונג צום 5־יאָריקן יובילעאום פון דער אונערמידלאכער שולן־ארבעט און ווינשט, אז דער שולן־קאמיטעט אין פילאדעלפיע זאל אָף ווייטער פארדאָפּלן זיין טעטיקייט, אז די ארבעט ארום די שולן זאלן געטראָגן ווערן פון א גרויסן אידעאל, ווי אזא ארבעט פארלאנגט.

פאר דעם

אפטאנער ארב. רינג שול פעריין

מרס. שאפּירא

מרס. און מר. גאָרדן

מרס. אלטמאן

מרס. יאקאבי

מרס. און מר. זאקס

מרס. ציפּין

„לוסטיקע קאראהאָד"

דער קלוב פון דער אפטאנער ארב. רינג שול שיקט איבער אויף דעם וועג די בעסטע וואונשן צום 5 יאָריקן יובילעאום פון דער שולן־טעטיקייט אין פילאדעלפיע. מיר וואלטן וועלן זען אז די שולן זאלן וואקסן און בליען צו דער פרייד פון די טוער און די עלטערן.

אין נאמען פון „לוסטיקן קאראהאד"

יאנקל אלטמאן, סעקרעטאר

* * *

דער קלוב „יונגער קאראָהאָד"

ופן דער אפטאנער ארב. רינג שול, ווינשט דעם שולן־קאמיטעט א גרויסן ערפאלג צו זיין שולן־ארבעט אין פילאדעלפיע.

„יונגער קאראָהאָד"

הערשל שטיין, סעקרעטאר

* * *

דער סטראָבערי מענשאן ארב. רינג שול פאריין

באגריסט די פילאדעלפיער ארבעטער רינג שול צו זייער 5־יעריקן יובילעאום.

זאל אונזער ערפאלג אונז רעגן און באוועגן צו נייער ארבעט און פארשטארקטער אָנ־שטרענגונג. זאלן אונזערע שולן זיך מערן און מערן, אונזער משפחה וואקסן און וואקסן, זאל פאר אונזערע אויגן אויסוואקסן א דור וועלכער וועט האלטן השוב און טייער אונזער שפּראך, קולטור, סאציאלע אידעאלן און צוקונפט טרוימען.

* * *

דער קלוב פון די שילער פון דער

פילאדעלפיער א. ר. מיטל שול

שיקט זיין .ווארימסטע באגריסונג צו דעם שולן קאמיטעט און ארבעטער רינג צו דעם 5־יעריקן יובילייאום פון די שולן.

עס איז אונזער האפנונג אז צום 10־יעריקן יובילייאום פון די שולן וועלן זיך דאָ אין פילאדעלפיע געפינען צענדליקער שולן מיט מיטל־שולן און מיר וועלן שוין אויך זיין די לערער און טוער פון די שולן.

עסט ברויט מיט'ן יוניאָן לייבעל

עס איז געשמאקער און סאניטארישער און איר זענט זיכער אז די וואס באקען פאר אייך דאס ברויט, האבען אליין ברויט צו עסען.

BAKERS UNION LOCAL 201
505 Reed Street

זיי ברייגגען אייך די נייעס!

דורך די שטורעמס פון ווינטען, און נאסקייט פון רעגן און דאס שיינען פון די זונען שטראלן,

זיי באגריסן אייך

צו אייער 5־יאָריקן יובילעאום פאר דער פארשפרייטונג פון קינדער דערציאונג און אידישע קולטור.

אידישע צייטונגס טרעגער יוניאָן

לאקאל 14712 א. פ. אָף ל.

דזש. באומאן
ט. ביק
מ. שאפירא
ה. קאזלאווסקי
ה. מעלמאן

באגריסונגען פון
די פייפערהיינגערס יוניאָן

בעט די פילאדעלפיער פובליקום צו פייפערן זייערע הייזער מיט יוניאן פייפער היינגערס
לאקאל 306
751 פעסיאנק עוו. בעל, לאמבארד 9425

וועסט פילא. ארבעטער רינג שול-פאראיין

באגריסט די ארב. רינג שולן
פון פילאדעלפיע צו זייער
פינף יאָריגער עקזיסטענץ.

בערעזין
דזשאזעף
דעגלין
פעלדסטיין
גאלדפעדער
לעוויטצקי
סארים
טאלל
טשערי
שטיין
גלוזמאן שימחה

פיינסטיין
ליפקין
שפריצמאן
פינקעלשטיין
אלטשילער
ברענמאן
גערשגארן
ווייגבערג
גארין
געלבארט
ל. ה. זינגער

גלוזמאן שלום

באגריסונגען פון

ברענטש 12 ארבעטער רינג

ב. ביכאווסקי, טשערמאן
מ. פעפער, טרעזשורער

מ. סילבערט, פינאנס סעקרעטאר
ב. בערקאוויטש, רעק. סעקרעטאר

עלטסטער און גרעסטער ברענטש פון פילאדעלפיע

Compliments of

J. Kazze & His Orchestra

1526 South 6th Street

באגריסונגען פון

מ. פאקס

מעמבער ברענטש 12 א. ר.

B. Bichovsky & Son

333 SOUTH FIFTH STREET

ריעל עסטייט, אינשורענס
און מארגעדזשעס

פראגרעסיוו ווארקמענס ב. און ל. אסס'ן
יונייטעד ווארקערס ב. און ל. אסס'ן
בארנעט נעלסאן ב. און ל. אסס'ן
דר. מאקס סטאלער ב. און ל. אסס'ן
עווראה פייווער ב. און ל. אסס'ן
פוירסט פראטוירנאל ב. און ל. אסס'ן

**שפארען איז דער
וועג צום ערפאלג.**

שפארן סיסטעמאטיש איז זייער וויכטיג פאר יעדען מענשען.

זיכערקייט פון דאס אבגעשפארטע איז פונקט אזוי וויכטיג ווי דאס שפארן אליין.

פאר אייך איז ניטא קיין בעסערער וועג צו שפארן ווי אין א ביל־דינג און לאאן אסס'ן, וואס ווערט קאנטראַ־לירט פון דער ביינקינג דעפט. פון פא.

דער בעסטער וועג איז צו קויפן שערס אין די פאלגענדע ב. און ל. אססאסיאיישאנס:

Bell, Columbia 0924 — Keystone, Park 3291

O. K. STORAGE

FURNITURE AND PIANOS MOVED

City and Outside

נ. אלפעראוויטש, מעמבער בר. 12 — 2630 Ridge Avenue

באגריסונג פון

פאָלאָטצקער בר. 81 אַרבייטער רינג

.ס אלטמאן, טשערמאן
א. קאנטאר, טרעזשורער
י. בירענבאום, רעקארדינג סעקרעטאר
ר. בערסאן, פינאנס סעקרעטאר און האספיטאלער
534 פארטער סטריט

.י פרידמאן — 2526 נאטראנא סטריט
ל. סווערדלאוו — 228 ס. 59טע סטריט
מאררים מארגאלין — 18 ס. 15טע סטריט
מ. ראזין — 1318 ס. 5טע סטריט
וו. סאלקין, 442 וואלמער סטריט
א. דזש. רובין — 615 ס. 2טע סטריט
דזש. בראדסקי, 1252 נ. 52טע סטריט

ב. קערמאן
2טע און בראון סטס

קושין און קאצמאן
314 ס. בראָד סטריט

פיליפ ראָבין
4745 נ. 12טע סטריט

Harry Epstein & Co.
WOOD WORKERS
912-14 S. Front St.

H. EPSTEIN, President **J. LEVIN, Treasurer**

באגריסונג פון

וולאדימיר מעדעם ברענטש 124 אַרבעטער רינג

וו. רייזבארד, טשערמאן

י. געלט, רעקארדינג סעקרעטאר — ה. קאטלער, פינאנס סעקרעטאר

ל. ליפין, טרעזשורער

מ. שאפירא
ליבוש
דזש. איגנאטאוו
ד. מאטיסאוו
י. יאקימאף
י. פוקס
ל. פראטאס
ס. טראכטמאן
סעם באראוו

א. גאלדבערג
י. סאקס
ס. באהר
מ. גינסבערג
ד. קאהן
א. וואלמאן
ה. בראונסטיין
מרס. אידא שאפירא

וויטעבסקער ברענטש 473 א. ר.

באגריסט די שולן צו דעם
5 יאָריקן יובילעאום

ס. חאיקין, סעקרעטאר

קארפענטערס יוניאָן לאקאל 1073

באגריסט די ארב. רינג שולן צו
זייער 5־יאָריקן יובילעאום און
ווינשט זיי ערפאלג.

CARPENTERS UNION LOC. 1073

פיין ארט בוק סטאָר

412 סאוטה 5טע סטריט

ליטעראטור — אידיש, ענגליש און רוסיש.
א גרויסער אויסוואהל
קינדער ליטעראטור
סטיישאנערי — פאר ביזנעס, שול און
ארגאניזאציע.

קארפעטס
לינאליאום
בעד רום פאָרניטשור
ווינדאָ שיידס

S. W. DENNIS

3041 W. YORK STREET

Bell, Columbia 6388

The House of Perfect Home Supplies and Furnishings

מעמבער ברענטש 12 א. ר.

באגריסונג פון

סטראבערי מענשאן ברענטש 209 אַרבעטער רינג

פ. קאין, טשערמאן

ד'זש. באומאן
ס. ווייטעל
מ. ווישנאוו
ד. בלוווער
ל. קליגערמאן
מרס. פרוסאף
דזש. סמיטה
א. ליבשיטץ
א. סינגער
מר. און מרס. דזש. אזארווא
מר. און מרס. א. סאלאט

ה. סיגעל, סעקרעטאר

מ. טעשרנאף
דזש. ליפשיטץ
מ. ענגאר
א. קעסלער
ליאן קאהן
אי. קייזער
דזש. בעלל
מ. אווערבאך
ס. גורשה
מר. און מרס. ס. גאלדין
מר. און מרס. א. ניומאן

דר. י. גרינסטיין
דענטיסט
2551 נ. 33טע סטריט

דזשאזעף י. וואלד
דיאמאנד סעטער
731 סענסאם סטריט

מ. פרידלאנדער און ס. מילנער
מאלערס און דעקאריטארס
1914 נ. 31טע סטריט

ווען איהר קויפט א קעפ זעהט אז דער יוניאָן לייבעל זאל דארט זיין

LOCAL NO. 6

United Cloth Hat & Cap Makers of North America

באגריסונג פון

ווילנער ברענטש 283 ארבייטער רינג

מ. לעווינסאן, טשערמאן
ז. ליט, האספיטאלער

מ. גאלינסקי, פינאנס סעקרעטאר
שובין, רעקארדינג סעקרעטאר

י. דארענבלום, טרעזשורער

דזש. בעקער	נעכע פראנץ
ב. לעווינסאן	מילער
א. ביכאווסקי	ראוז
ה. מיטמאן	ה. פיינמאן
ס. קאטץ	ה. נאוואק
ס. לענאָ	ווייינער
קאנקין	י. קיטצים
דזש. הייבער	וו. סניידערמאן
וואלדמאן	מאקס בלום

די מיטגלידער פון ברענטש וועלען געדיינקען

מיטוואך, דעם 16טען מאי 1925

עהרען אבענד פון אונזער מעמבער
מ. נ א ס ט י ר

סופלאר פון גארדען טהעאטער
אלע פריינד זיינען געלאדען

בעקהאוטס פאָר שאָפּ

מאכען פאָר קאוטס נייע, און רעמאדעלט די שענסטע און נייעסטע סטיילס. מיר נעמען אויך פאר סטאָרעדזש. צוגענגליכע פרייזען. צופרידענהייט גאראנטירט.

WE CALL AND DELIVER.

BACKHAUT'S FUR SHOP - - - 4032 GIRARD AVENUE

באגריסונג פון

יעקב גאָרדין ברענטש 370 ארבייטער רינג

מיטעט 1טען און 3טען פרייטאג

אין 505 ריעד סטריט

ר. בראגינסקי, טשערמאן
ב. בערקאוו, רעקארדינג סעקרעטאר

ב. ווייגגארטען, פינאנס סעקרעטאר
ה. מילער, טרעזשורער

"Our Friends"

בילדינג און לאָאן אססאסיאיישאן
געגרינדעט פון די מיטגלידער פון יעקב גארדין ברענטש — מיטעט דעם 3טען דאנערשטאג אין מאנאט, אין 721 וואלנוט סטריט.

א. שארף, קאנווענסער

"Loan & Saving Club"

א קארפאריישאן געגרינדעט פון יעקב גארדין ברענטש פאר די מיטגלידער — מיטעט יעדען פרייטאג אין 505 ריעד סטריט.

נ. שאהר, סעקרעטאר

אום צו מאכען אייער היים ליכטיג, פריילאך און סאניטאריש
זעהט זיך מיט אייער פריינד

S. RENDELMAN

HOUSE PAINTER

2544 North 32nd Street

מעמבער ברענטש 370 ארב. רינג

גוטע סאניטארע פלאמבינג פיקסטשורס

איז ניט קיין לוקסוס נאר א נויטווענדיגקייט

פרעגט אייער הויז דאקטאר

מעמבער ברענטש 370 ארב. רינג

די עלטסטע אידישע
באנק אין פילאדעלפיא

געגרינדעט אין יאהר
1889

מ. ל. בליטשטיין און קאָמפּאני
באנקירען

אז מען שפּארט אפּ
אין דער יוגענט האט
מען אויף דער עלטער

לערענט אייערע קינדער דעם געדאנק פון שפּארזאמקייט און סייפען. דאס קליין געלד וואס ווערט געוויינט־ליך פארשווענדט אויף נארישקייטען, קען פארוואנדעלט ווערען דורך שפּארען אין א גאנץ באדייטענדער סומע, וואס העלפט דורכזעצען א ווייטערען וועג אין לעבען.

שאפט זיך איין א קליין באַ־רעלע, וואו איהר קענט אָנ־פאנגען סייפען פון א דיים ביז איין דאללאר און מעהר. פילט דאס אָן וואס שנעלער און ברייגגט דאס צו אונז. דאס ווערט דעפּאזיט אויף אייער אקאונט און איהר בעקומט דערפאר 4 פּער סענט אינטערעס.

מיר צאהלען

4%

אויף סייווינג אקאונטס

קומט צו אונז וועגען אלעס וואס האט א שייכות צו ביינקינג

שיקן געלט אין אלע טיילן פון דער וועלט, אויך שיפס־קארטן פון און נאך יוראָפּ.

דעם פערזענליכן אינטערעס וואס מיר נעמען אין אונזער אייגענע ביזנעס, מיט דעם זעלבען אינטערעס זיינען מיר פאר־אינטערעסירט אין דעם וואהלזיין פון יעדען איינעם וואס האנדעלט מיט אונז.

M. L. BLITZSTEIN & CO.
BANKERS
Fourth and Lombard Sts., Philadelphia

טרינקט—

צוועטאטשני-קאלומביא טהעע

די בעסטע אין דער וועלט

טהעע וואס האלט שוין אויס פראבע זייט די לעצטע 30 יאהר!

קען מען איצט באקומען אין אלע גראסערי סטארס פון פילאדעלפיא און אין דער הויפט ווערהויז פון די

ווייט ליילאק טהעע קאמפ.

116 פיין סטריט — פילאדעלפיא

מ. לעווינסאן — ס. טשעסין

לאקאלע דיסטריבוטארס

Tomar & Venus

ENGRAVERS AND JEWELERS

307 WASHINGTON SQ. BLDG.

700 Chestnut St.

DIAMONDS — BUTTONS
WATCHES — MEDALS
RINGS

צייכענס מיט'ן עמבלעם פון

ארבייטער — ר י נ ג

ווי אויך ארבייטער רינג שול

Compliments of

OSER BROTHERS

Printers

1423-25 Vine Street

געשמאקע עסענס

פארשאפען

אפעטיט

עסט און האט הנאה

אין

GREAT ROUMANIAN RESTAURANT

423 SOUTH 5th STREET

מיר ספעציאליזירען זיך אין קייטערען באנקעטען, פארטיעס, חתונות און לאנטשעס. — צופרידענהייט גאראנטירט פון מר. איזידאר זאקס, עקספערט פון גוטע געשמאקע עסענווארג.

מעמבער מעדעם ברענטש 124 ארבייטער רינג

מר. איזידאר זאקס איז פאר יאהרען לאנג אין די ביזנעס און פארשטייט די קונסט פון צוגרייטען גוטע, געשמאקע עסענ־ווארג און היט אָפּ אלע רעגלען פון סאניטיישאן. איין מאל צו עסען ביי זאקס'ן מיינט א שטענ־דיקער קאסטאמער פאר'ן רעסטאוראנט.

MADDOCK & CO.

MACHINISTS' TOOLS
MANUFACTURERS'
SUPPLIES

24 NORTH SIXTH STREET

ASHER & SON, Inc.

FUNERAL DIRECTORS

1309 NORTH BROAD STREET
Offices at Atlantic City, N. J.

Private Ambulances
to the Sick en Route
to Hospital or Resort

Funeral Director of the Philadelphia Cemetery Committee W. C.

Telephone, Poplar 7890

קויפט ברויט ביי ש. באָנאָסלאַווסקי

505 סאוטה 5טע סטריט

מיר סופּלייען חתונות, בעלער, פּריוואטע פּארטיעס און סטאָרס

ALL WHEAT BREAD

דער איינציקער פּלאץ אין שטאָט

ה. באטלער

ליידים טיילאר

2536 South 8th Street

סלוטסקים דעליקאטעסען סטאָר

מאכט באקאנט אז ארגאניזאציאנען וועלען פון היינט אָן ווייטער קריגען א ספּעציעלען פּרייז פאר זייערע פּיקניקס און בעלער.

פרישע דעליקאטעסען יעדען טאָג.

S. E. Cor. 4th and Porter Streets

מעמבער ברענטש 142 א. ר.

ROYAL BADGE CO.

P. ERVAIS & SON

509 Spruce Street

WASSERMAN'S PHARMACY

S. E. Cor. 24th & Hagert St. Phila., Pa.

EMANUEL M. ZEVIN

PHARMACIST

29th & Huntingdon Streets

DAVID ENDIS

TIN AND SLAG ROOFING

1430 Columbia Ave.

Belmont 8064-R

SHARLIP'S ORCHESTRA

4226 Viola Street

VIOLIN STUDIO

A. Weinfeld & Son

WHOLESALE

DELICATESSEN

262 S. 2nd Street

סעם מאנדעל

דער מאן וואס פארזארגט אלעמען מיט נאשעריי און גוטע עסענווארג

צו בעלער, טיע פּארטיס און פארוויילונגען

איהר טרעפט איהם אלע מאָל אין

505 ריעד סט. און אין 808 לאקוסט סט.

Tel. Lombard 2296

THE MULTI PRINT CO.

257 S. 6th STREET

לעטערס און פּאסט־קארדס ווערען געדרוקט שנעל, גוט און ביליג.

JACOB L. JAFFE, P. D.

APOTHECARY

S. E. Cor. 32nd & Norris Streets

SAMUEL B. OSTRUM

PRESCRIPTION SPECIALISTS

N. W. Cor. 31st & Huntingdon Sts.

P. MILLER FURNITURE CO.

612-14 S. 5TH STREET

AND

506 SOUTH STREET

Philadelphia, Pa.

MORRIS, WHEELER & CO., Inc.

Our reputation rests to a large extent upon execution of orders the day they are received. The progress of this business is but a manifestation of that service, performed continuously for ninety-seven years.

PLATES, Universal, Sheared and Floor
SHEETS, Blue Black and Galvanized
BARS, Hot and Cold Rolled
HOOPS and BANDS Black or Galvanized

BOILER TUBES
WELDING RODS
SHAPES, Structural
FABRICATED STEEL

PHILADELPHIA'S LARGEST STEEL WAREHOUSE SINCE 1828

Window Guards
Balcony Rails
Cellar Doors
Iron Fences
Gates
Fire Escapes
Office Railings

W. Reisbord

Ornamental and Architectural

IRON WORKS

4437-43 Ludlow Street

Phone, Baring 7710

OFFICE PHONE:
Bell, Lombard 3676

Samuel Weiss

Insurance

Scranton Life Insurance Co.

793-7 Drexel Building

Wm. RIGBERG

JOBBER IN

PLUMBING, HEATING AND ROOFING SUPPLIES

Office and Salesroom
2316 N. 29th STREET

Warehouse and Show Room
2308-10 N. 29th STREET

טעקסים דרעם גודם סטאָר

אלע סארטען דרעסס גודר, נייעסטע
ספרינג און זומער סטיילס.

4030 דזשיראַרד עוו.

Phone, Belmont 0497

SENKOV BROS.

GROCERS

1701-03 N. 42nd STREET

Bell, Diamond 1252

Dr. M. Emanuel Kalish

SURGEON DENTIST

Dental X-Ray

1930 N. FRANKLIN STREET

B. Reibstein

מצבת

MONUMENTS
in Marble and Granite

425 S. 6th STREET

Har Nebo Cemetery

NEW CAPITAL
Dairy Restaurant

We Cater Parties, Clubs and Banquets.

S. W. COR. 5th & PINE STS.

KARP & POLAKOFF
Proprietors

מילכיקעס איז
געזונט פאר אייך

Telephone, Sherwood 4374

W. LEVITT

TIN ROOFER AND SHEET
IRON WORKER
HEATERS AND RANGES

439 S. 56th STREET

GLASS

M. Krakovitz & Son

JOBBERS IN

POLISHED PLATE
AND WINDOW GLASS

S. E. COR. 4th and MORRIS STS.

Oregon 4206

I. NEGIN

CONTRACTOR AND BUILDER

1809 S. FOURTH STREET

Jobbs Promptly Attended To

Compliments of

Philadelphia Card and Paper Co.

25 N. 6th STREET

Robert Ligget & Co.

IRON-STEEL BARS
:-: AND SHAPES :-:

WAREHOUSE:

135-137 NO. 13TH STREET

The Harold McCalla Company

STEEL
IRON
WIRE

METAL LATHING
MATERIALS

PIER 56, NORTH WHARVES
Beach St. & E. Columbia Ave.

Fairmount Foundry

GRAY IRON

CASTINGS OF EVERY DESCRIPTION

BERKERT N. E. Cor. 15th & Indiana Ave.

H. FISHMAN
BEDS, CARPETS & LINOLEUM
2019 N. 31st Street

BARONS
MUSIC SHOP
ALSO
RADIO SETS
S. E. Cor. 31st and Berks Sts.

OSHER BRISKIN
DRUGGIST
N. W. Cor. York & Douglas

J. MENIN
RADIO EXPERT
Radios Built and Repaired
3044 Berks Street

If you are looking for a Coat, Dress, or Ensemble, see
BERNSTEIN'S WOMEN'S SHOP
1966 North 31st Street

GLASIER'S
WOOLENS and DRESS GOODS
1928 No. 31st Street

N. NATTLEMAN
FURRIER
1950 North 31st Street

CHARLES SHAPIRO
HIGH GRADE MEN'S, LADIES' AND CHILDREN'S SHOES
Low Prices
3030 W. York Street

COMPLIMENTS

S. DOLGONOS LADIES' SHOP
1958 N. 31st Street

LENA ROSHFIELD
1951 N. 31st Street

MR. and MRS. L. KRAUS
3023 Ridge Avenue

MR. & MRS. I. SHORE
1934 N. 31st Street

MR. & MRS. FELE
1910 N. 31st Street

MR. & MRS. MELAMUD
2000 N. 31st Street

MR. & MRS. ROSENBLUM
2011 N. 31st Street

MANSION BUTTER AND EGG STORE
1932 N. 31st Street

J. RUBIN
1938 North 31st Street

MR. & MRS. SCHWARTZ
1932 N. 31st Street

LOUIS S. BERNS
1935 N. 31st Street

JACOB RABINOWITZ
1946 N. 31st Street

I. PAUL
Manufacturing Jeweler
713 Sansom Street

MR. & MRS. J. KRAMER
5628 Pentridge Street

MR. & MRS. B. SILVER
5485 Berks Street

MR. & MRS. I. RICHMAN
J. FAIGIN
M. MANES
S. ROTNER
MRS. IDA DEITCH
MR. & MRS. I. ZABLIN
MR. & MRS. F. TREITMAN
M. SHUMAN
M. W. MORGENSTERN
H. SHUSTERMAN
S. BREMER
J. SHERMAN
D. WEISS
SAM FISHER

MEMBER FEDERAL RESERVE SYSTEM
DAY & NIGHT SERVICE

פיפעלס באנק און טראסט קא.

18-20 ס. 15טע סטריט — 7טע און וואולף סטס.
5טע און ביינבריידזש — 7טע און דזשיראַרד עוו.

א גרויסע באנק
4 באנק בילדינגס אין 4 טיילען פון שטאָדט

לערענט אייערע קינדער אין דער יוגענד,
עס זועט זיי צוניץ קומען אויף דער עלטער!

לערענט אייערע קינדער דעם געדאנק פון שפּארזאמקייט און סייפען, דאס איז דער ערשטער און זיכערער אָנפאנג פון סוק־סעס אין לעבען. איהר קענט זיי לערנען, ווען איהר וועט זיי צייגען דעם גוטען ביישפּיעל פון שפּארזאמקייט און סייפען.

עפענט א סייווינג אקאונט פאר זיך און אייערע קינדער מיט די פיפעלס באנק

איהר וועט פארזיכערען אייער און אייערע קינדערס צוקונפט — קיין איין מענש אין דער וועלט איז נאך ניט רייך געווארען פון ספּענדען; טויזענדער און טויזענדער האבען אבער דערגרייכט צו די הויכע מדרגה פון אנערקענונג און ערפאלג :: :: דורך שפּאָרען און סייפען. :: ::

Peoples Bank & Trust Company

18-20 S. 15th STREET — 7th AND WOLF STS.
5th AND BAINBRIDGE — 7th AND GIRARD AVE.

מיר באגריסען אייך

צו אייער 5 יאָריגען יוביליאום פון די ארב. רינג שולן, און ווינשען אייך ערפאלג אין אייער ווייטערדיגען אָנגאנג פון דער וויכטיגער ארבייט.

פילא. דזשוינט באָרד קלאָאק און סקוירט מאכער יוניאָן
א. ל. ג. וו. אינטערנעשאנאל

גרויסער שול צוזאמענפאר
פארזאמלונג און קאנצערט
שבת דעם 18טען אפריל, 1925

אין לייבאָר אינסטיטוט, 8טע און לאָקוסט סטריטס

פאר איינצעלהייטען זעהט דעם „פאָרווערטס"

דער ארבעטער רינג ספעשעל
פאהרט אָפּ דעם 3טען מאי
צו דער
ערעפענונג פון ארבעטער רינג קאנווענשאן

עס וועט קאָסטען $3.25 הין און צוריק.

ארדערס פאר טיקעטס ווערען אָנגענומען ביז'ן 18טען אפריל פון
מ. לעווינסאן, — נ. א. קאר. 5טע און פיין סטס.

איך ווינש אייך ערפאלג!

George Rubin

Business Agent

PHILA.
CLOAK & SKIRT
MAKERS' UNION

JACK UHR, Proprietor — Both Phones

HOTEL UHR
Original Roumanian Restaurant

SPECIAL ROOMS FOR
BANQUETS AND PARTIES

509 South 5th Street

קומט באַזוכען

„דעם טעמפּעל
פון מוזיק"

ה. קענדעל

פיפּעלס טאָקינג מאַשין קאָמ.

513 סאוטה סטריט

ברענטש סטאָר

7טע און וואולף סטריטס

וויקטראלא

מיט אדער אָהן ראדיאָ אין פאר־
שידענע מאדעלס אויף לייכטע
אבצאהלונגען

בראנזוויק
ראדיאלא
יעדער מאדעל איז רעדוצירט
מיט $100

לערנט אייערע קינדער שפּילען אויף אן אינסטרומענט

א קינד ענטוויקעלט זיך בעסער און פעהיקער ווען עס האט א גוטע מוזיקאלישע ערציאונג. מיר האבען דעם גרעסטען אויסוואהל פון אלע מוזיקאלישע אינ־סטרומענטען, פּיאנאָס, וויקטראלאס, בראנזוויק ראדיאלאס, ראדיאָס, רעקארדס, מוזיק ראָלס און אנדערע מוזיקאלישע אינסטרומענטען. א וויזיט אין איינע פון אונזערע 2 סטארס וועט אייך ניט פאררדריסן.

ראדיאָ

מיר האבען דעם גרעס־
טען און שעהנסטען
אויסוואל פון ראדיאָס.
פארשיעדענע קאמפּאַ־
ניעס און פרייזען.
אלע אינפארמיישאנס
:: :: פריי : :

זויזער פּיאנא, פלייער פּיאנא און גרענדס

דיזע וואונדערבארער פּיאנאָ איז אנערקענט פון אלע קלאסען מוזי־קער אלס איינע פון די בעסטע. עס שפּיעלען אויף איהר די גרעסטע קינסטלער. איהר געבוי איז פאלקאמען און זעהט אוים שעהן און פּראכטפול.

PEOPLES TALKING MACHINE CO.

513 South Street — אפען אבענדס

7th & Wolf Sts. — אפען זונטאגס

דער
ארבעטער רינג

דער גרעסטער זיכערסטער
אידישער ארבעטער
אָרדען אין דער וועלט.

דער ארבעטער רינג

ווערט פארוואלטעט און געפירט פון
די מיטגלידער פאר די מיטגלידער
אויף דעמאקראטישע פרינציפען.

דער איינציגער אידישער אָר-
דען אין אמעריקא וואס האט
זיין אייגענעם סאניטאריום.

דער ארבעטער רינג האט איצט
אידישע קינדער שולן אין יעדער
שטאָט און שטעטעל פון אמעריקא.

PHILADELPHIA DISTRICT
ORGANIZATION COMMITTEE
WORKMEN'S CIRCLE

S. AUERBACH, *Secretary*
5711 N. Fairhill Street

ארבעטער פון פילאדעלפיע שליסט זיך אָן

איר וועט העלפען אין דער ענטוויקלונג פון דער קולטורעלער, עקאנאמישער, פאליטישער און גע־זעלשאפטליכער ארבעט פון די אי־דישע מאסען; איר וועט אָפּשאפען טשאריטי און וועט איינפירען זעלבסט הילף; איר וועט פאר־שפרייטען דעם געדאנק פון קאָ־אָפּעראטיווע האנדלונגען; איר וועט זיין דער טרעגער פון אידישער ארבעטער קולטור; איר וועט זיין פארזיכערט ביים לעבען, ווי אויך נאך אייער פארלאזען די לעבעדיגע געזעלשאפט.

דער ארב. רינג צאָלט אייך

אינשורענס (מארטשארי) פון $100 ביז $1,000; קראנקען בענעפיט (ריסאביליטי) 8 דאלער א וואָך. א חוץ דעם צאָלען די ברענטשעס פון 2 ביז 4 דאלער עקסטרא. קאָנסאמפּשאן בענעפיט (טובערקו־לאָזיס) 9 מאנאטען סאניטאריום, אדער $150 קעש, א חוץ די געוויינ־ליכע בענעפיטס. אלע ברענטשעס אָן אויסנאמע העלפען זייערע מיט־גלידער אין צייט פון נויט, ניט אלס טשאריטי נאר ווי א פליכט פון מענש צו מענש.